

Várhalmi Iván

**A hadapródiskolai tisztképzés története.
1940 – 1945**

**Lektorálta
Sárfi István**

**Táblázatokat készítette és összeállította
Várhalmi Iván**

**Magánkiadás
Budapest 2008.**

Tartalom.

Sorszám	Megnevezés	Oldal
I.	Bevezetés.	3
II.	Előzmények. 1939.06.06 – 1940.10.08-ig.	5
III.	Kidolgozási időszak. 1940.10.08. – 1941.03.01.	9
IV.	A kormányzó által elrendelt véglegesített rendelkezés a hadapródiskolák felállításáról. 1941.04.01.	30
V.	Az intézmények felkészítése, és beindításukkal kapcsolatos intézkedések 1941.04.01– 09.01.	31
VI.	A tisztképzés fejlesztésére, módosítására tett javaslatok az 1942 –1944 közötti időszakban.	34
VII.	Ügyiratok.	62
VIII.	Rövidítések	64
IX.	Mellékletek 1 – 31. sz.	64

I. Bevezetés.

A tanulmány a honvéd tisztképzés egy rövid időszakát tárgyalja. A hadapródiskolai tisztképzés létrejöttét elsősorban az ország békés úton történt területgyarapodásai, majd a kitört II. világháború tiszti veszteségei követelték meg. A hiány elsősorban a szakasz és századparacsnoi beosztásokban jelentkezett. Az akadémiák, és a különböző gyorsított alantos tisztképzés nem tudta pótolni a hadsereg tiszti hiányát, az utóbbi képzési színvonal pedig nem felelt meg a kívánalmaknak. Ekkor rendszeresítették a hadapródiskolai tisztképzést, melynek előnye, hogy már fiatalabb tiszteket bocsát ki az akadémiákkal szemben, valamint a költségbefektetés is kevesebb. Az idő rövideje miatt a tisztképzés e formája a háború befejeztével véget ért. Két évfolyamot, 1944 novemberében, illetve a háború vége előtt 1945 áprilisában a tanulmányok befejezése nélkül felavattak, korábban annál is, amit terveztek 1944-ben. Az új tisztképzés minőségét és hatását a fent említett okok következtében, nem lehetett kipróbálni, s ezen keresztül a képzés e formáját, a tisztikar fejlődésére vonatkozóan - elméleti és gyakorlat terén – pedig már nem lehetett elbírálni.

Az elmúlt időszakban egymást követően megjelent minden egyes hadapródiskola dokumentációkkal, valamint egyéni élményekkel alátámasztott története. Bár egyes kiadványok megemlítik a hadapródiskolák felállítására tárgyában kiadott végleges kormányzói határozatot és a tanévnyitást, de nem foglalkoznak az azt megelőző időszakban a felállítás körülményeivel, az ezzel kapcsolatos különböző javaslatokkal, észrevételekkel, az elvégzendő munkák időbeni, anyagi nehézségeivel, az intézetparancsnokok tapasztalataival, és szervezési javaslataival.

A hadapródiskolák felállításával kapcsolatosan nem alakult ki azonnal egységes álláspont. Tervezés közben merült fel a műszaki, majd a repülő hadapródiskola felállításának gondolata. A vita főleg az utóbbi létesítése körül csúcsosodott ki. A repülő hadapródiskolát egy év után megszüntették, ennek anyagi okai is voltak. A műszaki hadapródiskola végleges helyének kijelölésére határozat nem született, ennek következtében pénzügyi fedezet hiányában az intézmény a háború végéig nem épült meg. Szó lesz arról, hogy a hadapródiskolák felállításának elrendelése után a kivitelezés folyamán milyen nehézségek adódtak. Az intézetek felállítására hozott késői döntés következtében a haderő fejlesztés korábban megállapított költségvetésében az ezzel kapcsolatos kiadások nem szerepeltek. A nehezen megállapított minimális költségeket meghatározták, de gond volt, hogy ezt honnan, minek a rovására vegyék el. Ekkor még a két említett műszaki és repülő hadapródiskola felállításáról csak szó volt, de döntés nem született. A tervezés későbbi időszakában határozták el a műszaki és repülő hadapródiskola létesítését. Az ezzel kapcsolatos kiadások a szűkös pénzügyi keretet még jobban feszítették. A hadapródiskolák fejlesztésére beállított költségekből mindig lefaragtak a hadba lépés veszteségeinek pótlására, s egyéb nem várt kiadásokra. Ezt az intézmények felállítására és további fejlesztésére megcsinálta Érdekesesek azok a vélemények, melyek a hadapródiskolai tisztképző rendszerről az évek során kialakultak. Figyelemreméltóak az egyes fegyvernembeli intézetek parancsnokai által tett észrevételek, javasolt módosítások a tisztképzés további alakítására. A hadapródiskolai tisztképzés az eltelt évek tapasztalatai alapján végleges formában öntött rendelete 1944 július második felében került a kormányzó elé jóváhagyásra. Aláírásra a hadiesemények alakulása miatt már nem került sor. Ez az 1944-ben született végleges, és igen jól kialakított egységes tisztképzésről hozott előterjesztés egyben lezárta volna az akadémiát és hadapródiskolát végzetek között kialakult ellentétet. Az akadémiát végzetek lenézése a hadapródiskolákkal szemben azért is érthetetlen, mert tulajdonképpen a két intézmény elméleti és a gyakorlati kiképzés anyaga azonos volt, csak korban volt eltérés. Az ellenérzés felmerült a tisztikar megnyilvánulásban, már a hadapródiskolai tisztképző rendszer létesítése kezdetén is. Ezzel párosult még a monarchiából örökölt egymás iránti lenézés a fegyvernemek között. Ez elsősorban a tüzérség és a lovasság, tisztjeire vonatkozik, kik a gyalogság tisztjeit másodrangúként kezelték, pedig a háborúban a legnagyobb terhet és nélkülözést a gyalogság viselte.

A fent említett végleges előterjesztés az akkori viszonyok között a legkorszerűbb tisztképzést valósíthatta volna meg. Erre azonban nem kerülhetett sor, az intézeteknél hiányzott a technikai fejlődésnek megfelelő mennyiségű és minőségű felszerelés. Az oktatáshoz szükséges egyes fegyvereket, lövegeket, stb. nem tudták biztosítani, sőt megtörtént, hogy a hiányok pótlására a csapatok részére elvették. A háború kimenetele aztán végleg áthúzott minden tervet.

A tiszthiány csökkentése érdekében hozott határozatok, mint alantos tiszti tanfolyam, tartalékos tisztek véglegesítése, a „Ludovika Akadémia” tanulmányi idejének csökkentésére tett javaslatok, határozatok a jelen tanulmányban csak ott és annyiban kerülnek említésre, ahol valamilyen oknál fogva érintik a hadapródiskolai tisztképzést. A H.M. és Vkf. egyes osztályainak azonos és egyetértő véleményeit a fenti témában nem ismételjük, csak megemlítjük. Az eltérő vélemények, javaslatok ismertetésére kitérünk. Az egyes ügyiratok számát, időpontját, beküldőjét, tárgyát jegyzet tartalmazza. A fontos részek, az ügyiratokból szó szerint idézve, csak egyes helyen, a már bántó fogalmazás miatt kissé átírással kerültek, a lényegét nem sértve.

Az írás sajnos nem olvasmányos, mivel rengeteg ügypiratot kell idézni, benne ellentétes véleményekkel. Látszólag így is soknak tűnik az ismétlődés, de figyelmes olvasáskor, lehet látni bennük az eltéréseket. A hadapródiskolai tisztképző rendszer, mint ilyen nem alakulhatott ki egyszerre, idő kellett a kidolgozásra, s a szükséges finomításokra. Az ügypiratokból kiderült, hogy sokszor voltak viták a költségek nagyságáról, egyes épületek építéséről, időbeni eltolásokról. Ennek ismertetésére hadapródiskolánként e tanulmányban nem kerül sor, mert közvetlenül nem érintette a tisztképzés rendszerét, csak a zavartalan, gördülékeny oktatás és kiképzés menetét befolyásolta.

II. Előzmények. 1939. 06. 06 – 1940. 08. 06.

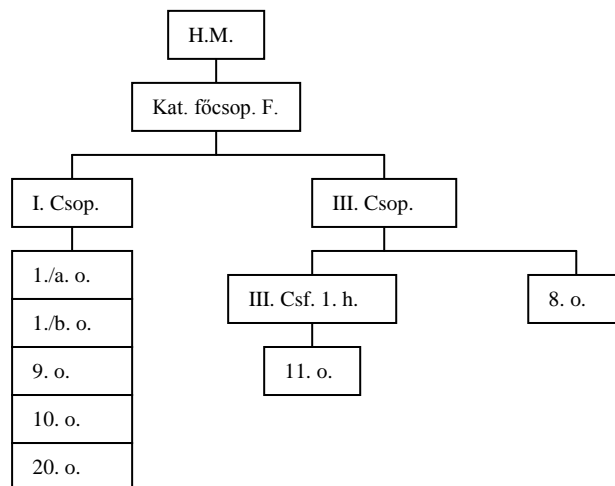
Darányi Kálmán miniszterelnök 1938. március 5-én hirdette meg, az un. győri programot, melynek egymilliárd pengős beruházási összegéből hatszázmillió pengőt a hadsereg korszerűsítésére kívántak fordítani. Ezen belül a honvédség létszámát is növelni akarták. A létszám növelése egyben azt jelentette, hogy a tisztképzés területén módosításokat kell végrehajtani, a tényleges tiszt hiányok csökkentése és későbbi megszüntetése érdekében. Röder Vilmos honvédelmi miniszter vezetésével az 1938. február 3-án megtartott vezetői értekezleten határozatot hozott, a honvédség korszerű és ütöképes megszervezésére. Ezzel megkezdődött az a törekvés, hogy a magyar haderőt korszerűsítsék. Kidolgozásra került a Huba hadrend.

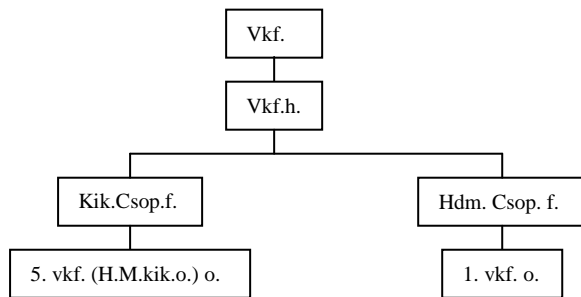
Az 1939. június 6-án megtartott vezetőségi értekezlet tárgya, a H.M. 1914/M.-1/a.-1939. sz. előterjesztése, az 1939/40. évtől érvényes tiszt kiegészítési rendszer megtárgyalása¹ volt. A honvédség tisztképzésének korszerűsítésére, és a mindjobban növekvő tiszt hiány pótlására több javaslat is elhangzott. A tiszt hiányt a hadsereg korszerűsítésén és fejlesztésén kívül, az 1938 novemberétől megkezdődött terület visszacsatolások miatt szükségessé vált új alakulatok felállítása is nagyban növelte. A Hfj. Úr felvetette, hogy célszerű lenne a honvéd főreáliskolák VII. és VIII. évfolyamában a katonai kiképzést a jelenleginél lényegesen bővebb alapokra fektetni. A növendékeket a VIII. évfolyam elvégzése után egy évre csapathoz kellene kihelyezni és közülük az önként jelentkezőket – ezen egy év után - zászlósi rendfokozatban a hivatásos, tényleges állományba felvenni. Az évfolyam másik része a csapatév után a Ludovika Akadémiára kerülne, ahol 2 éves elméleti kiképzésben részesülve, hadnaggyá avatnák fel. Egyidejűleg az évfolyam már zászlóssá kinevezett és csapatnál szolgálatot teljesítő részét ugyancsak hadnaggyá neveznék ki. A javaslatot e formájában kiadták a H.M. 1/a. és 9. osztályának tanulmányozására és írásbeli véleményezés tételére a H.M. Úrhoz. A javaslat nem került kivitelezésre. A vélemény az volt, hogy ez a rövidített katonai kiképzés a polgári tárgyak rovására ment volna, ugyanakkor képzett tiszteket nem bocsátana ki és érezhető tiszt létszámnövekedést sem hozna a honvédségnek. Egyébként is a főreáliskolákban sikeres érettségit tett növendékek akadálytalanul felléphettek az akadémiákba. A hadapródiskola gondolata ekkor még nem merült fel, de a javaslat egyes részei, későbbikben beépültek a hadapródiskolai tisztképzés tervezetébe.

Mielőtt a hadapródiskolai tisztképzés felállításának története következne, a honvédelmi minisztérium és vezérkar, valamint azon beosztott osztályok felépítését, munkakörét szükséges ismertetni, akik mint vezetők és osztályok a tárgyban döntöttek, javasoltak, illetve kidolgozták a rájuk vonatkozó részleteket az 1940-1941 évben. Továbbiakban, 1945-ig bezárólag a H.M. és Vkf. felépítésében, illetve szervezetében bővülések történtek, de ezen osztályok ügykörébe nem tartozott a „hadapródiskolai tisztképző rendszer” semmilyen szakága. – Áttekintés és érthetőség végett, csatoltam a H.M. és Vkf. 1940 és 1941 évi tagozási ábrákat, valamint a hivatalos rövidítések értelmezését, és az osztályok feladatkörét feltüntető táblázatokat.

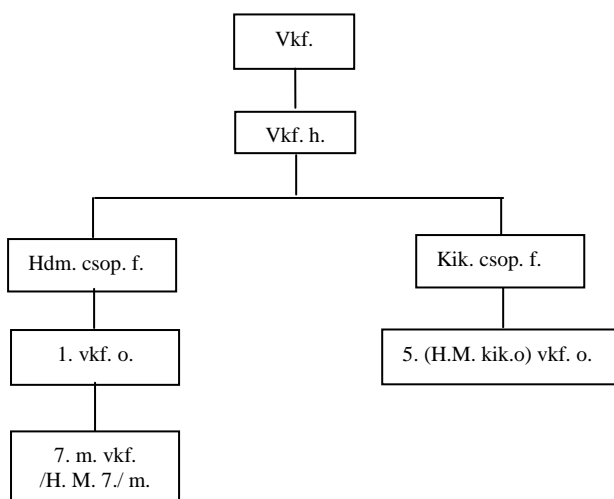
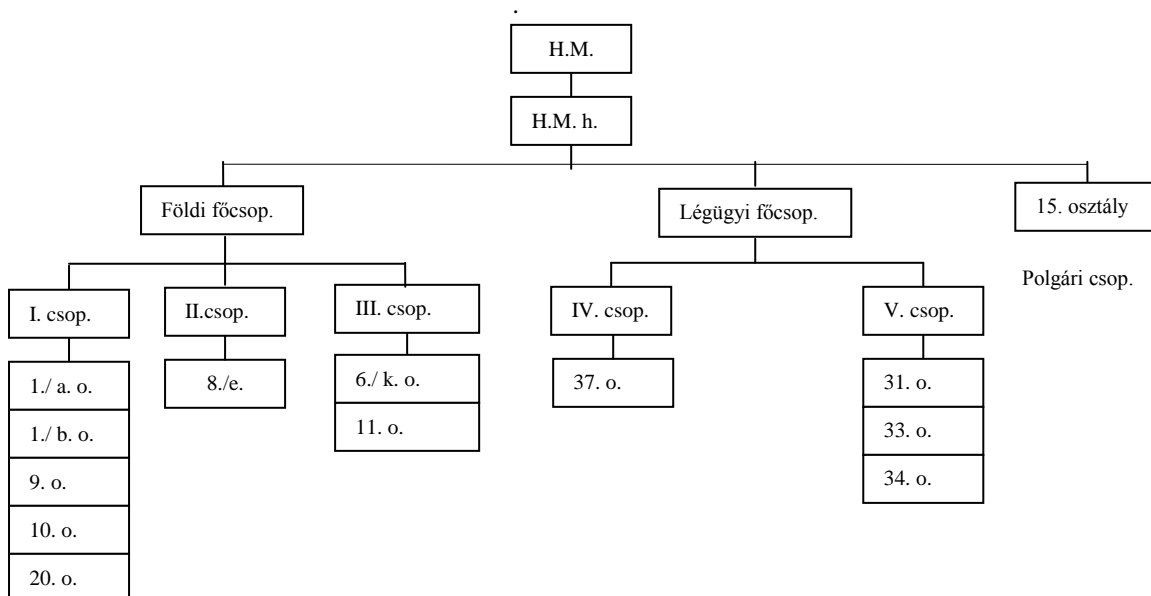
H.M. 40.000/el. 1/a.-1940. sz. a m. kir. honvéd minisztérium, honvéd vezérkar főnöke és a Legfelső Honvédelmi Tanács szervezési és állománytáblázata.

/ Részlet, csak a hadapródiskolák felállításával foglalkozó osztályokról. /

H.M 41.000/el. 1./a.-1941. sz. a. m. kir. honvédelmi minisztérium, honvéd vezérkar főnöke és a Legfelső Honvédelmi Tanács szervezési és állománytáblázata.
/ Részlet, csak a hadapródiskolák felállításával foglalkozó osztályokról. /

A m. kir. Honvédelmi Minisztérium csoportjainak és osztályainak főfeladata, a hadapródiskolák felállítása és működése időszakában.

Megnevezés	Műk. időszak.	Munkaköre –részletezés nélkül.-
Hdm. f.	1938-tól	Hadművelési csoportfőnök
H.M.	1920.03-tól	A hadsereg alkalmazásához szükséges személyi és anyagi feltételek biztosítása.
Hfp.	1940-ig	Honvéd főparancsnok.
Kat. főcsop.f. /Kfcsf./	1941-ig	Alárendeltségében a I. és III. csop. 1941-ben a beosztást megszüntették, ill. átalakították.- Földi-, Légügyi főcsoporttá.
Földi főcsop.	1941-től	Alárendeltségében az I. és III., 1942-től a II. csop. – az 1941-ben feláll. II. csop. közv. a H.M. alárendelve.- A III. csop. 1942-től a felállított Anyagi főcsop. alárendeltségébe került.
Le. Pság.	1939 – 1941	Légierő Parancsnokság.
Légügyi fő- csop./Lü.fcs./	1941-től	Alárendeltségében a IV., V. és VI. csop.- utóbbi 1942-től a Földi főcsop. alárendeltségébe került.
VKF.	1938 - 1945	A VKF. mozgósított csapatok feletti parancsnoklási jog. Hadművelési tervek készítése. A hadsereg háborús igénybevételre való előkészítése, hadianyag biztosítása, stb.- 1944-ben a VKF. a H.M-el egyesítették, 1938 előtt pedig HM.VI. csoportfőnökség, illetve HM. Katonai főcsoport megnevezés alatt bujtatva.
I. csop. f.	1938 - 1945	A honvédség békebeli, háborús szervezési, nyugdíj, tisztképzés, legénységi, hadigondozás stb. ügyei.
III. csop. f.	1938 - 1945	A csoportfőnökség anyagi és gazdasági szempontból. biztosította a honvédséget.
IV. csop. f.	1941-től	Repülés jogi és közigazgatási, a légierő béke s hadiszervezési ügyei.
V. csop. f.	1941-től	A hadirepülés anyaggyártás, építkezések, költségvetések ügyei.
VI. csop.	1941-től	35. o. légvédelmi és légoltalmi ügyek
1./ a. o.	1931 - 1944	A honvédség összes békebeli szervezési ügye. –Felállítások, elhelyezések, átszervezések, stb. -
	1944 - 1945	A honvédség háborús szervezési ügyeit is átvette, az 1./b. osztálytól.
1./ b o.	1931 - 1945	A mozgósítás előkészítése, elrendezése és végrehajtásának ellenőrzése.
	1931 - 1943	A honvédség háborús szervezési ügyei.
	1931 - 1942	Országmozgósítási ügyek. - Utasítások,, irányelvek stb. kidolgozásában közreműködik.-
6. k. o.	1923 - 1945	Költségvetési ügyek tartoztak az osztályhoz.
8. o.	1920 - 1941	Tiszti, tisztviselői személyi, beosztási, és nyilvántartási ügyek.
	1941 – 1945	A 8. o. átszerveződött fenti feladatok végzésére 8.e., 8.b., 8.ny., 8. vkf. osztályokra. ¹
8./e	1941 – 1945	Magasabb parancsnokok tisztek beosztási és kinevezési ügyei.. Minősítési, előléptetési, kintületési ügyek.
9. o.	1919 – 1945	Tisztképzés és tiszti nevelőintézetek.
10. o.	1920 – 1945	Legénységi ügyek
11. o.	1921 – 1945	Honvédségépítési és elhelyezési ügyek. –Építés, átalakítás, fenntartás, stb. -
15. o.	1920 – 1945	Honvédelemre vonatkozó törvényjavaslatok szerkesztése, értelmezése és módosítása, stb.
20. o.	1938 – 1945	Csendőrségi ügyek. – Tiszti, legénységi és loállomány megállapítása, kiképzése, stb.-
VKF. 1. o.	1939 – 1945	A honvédség háborús felkészítése, hadművelési ügyek.
VKF. 5. o.	1939 – 1945	Kiképzés és fegyelmi ügyek. – Kik. és csapatgyakorlatok előkészítése, stb.
	1944 – 1945	Szabályzatszerkesztés. A bel- és külföldi katonai szakirodalom, külföldi hadseregek szabályzatainak figyelése, fegyvernemek gyakorlati szabályzatainak stb. szerkesztése. –átvette a VKF. 4. o-tól.-
VKF. 7 m.	1939 – 1945	Műszaki ügyek. Mű. fejl. figyelemmel kísérése, javaslatétel. A mű. alakulatok harcképességének emelésére, javaslat. A határmenti övezet műszaki megerősítésének és berendezésének ügyei
31. o.	1941 – 1945	Repülőtechnikai kérdések intézése, amelyek az új repülőanyag rendszeresítését megelőző műszaki kivizsgálásokkal és kiértékelésekkel összefüggnek.
	1941 – 1943	Hadirepülés anyagi és elvi ügyei.
	1941 – 1943	Légierő anyaggyártásának.
33. o.	1941 – 1945	A légierő elhelyezésének mindennemű építésműszaki, közigazgatási és gazdaság-közigazgatás ügyei.
34. o.	1941 - 1945	A légierő költségvetésével kapcsolatos ügyek. Horthy M. Repülő Alap és a haderőn kívüli repülő kiképzés költségvetési ügyei.
37. o.	1942 – 1945	A légierő béke és hadiszervezése. Repülő alakulatok hadrendjének megszerkesztése, stb.

¹e = elvi-; b = beosztási-; ny = nyilvántartási ügyek, a vkf. pedig = vezérkari tisztek szolgálati és személyi ügyei.

1940-ben az események felgyorsultak. A hadsereg a szükséges 12.000 fő ht. tiszt helyett csak 7.600 fővel rendelkezett, a hiány már 4.400 főre emelkedett. Szeptemberben, Erdély egy részének visszacsatolásával újabb seregtettek felállítására vált szükségessé, mely a meglévő tiszthiányt csak tovább növelte. Az akadémiák az évi 600 fő tiszt helyett 250 tisztet avattak.

A Ludovika Akadémia parancsnoka *augusztus 5-én* a H.M-nek megküldött jelentésében², a tiszthiány csökkentése miatti gyorsított kiképzéssel, valamint az előrehozandó avatási időpontokkal foglalkozott. Az összefoglaló végén az eln. 9. osztály tett egy megjegyzést, hogy a rendelkezésre álló adatok szerint ez év őszére az akadémia I. évfolyamába nincs megfelelő számú felvételre jelentkező, ezért kívánatosnak látszik a hadapród-iskolák minél sürgősebb felállítására. Ez hivatalosan először hangzott el. A VKF. Úr rendeletére az eln. 9. osztály az ügyiratot³ a „Pro domo”-ban összefoglalva az illetékes osztályoknak *augusztus 10-én* megküldte véleményezésre.

A különböző időben visszaküldött vélemények a következők voltak:

Az 5. vkf. osztály *augusztus 15-én* megküldött válaszában, az eln. 9. osztálynak a hadapródiskolák felállítására vonatkozó javaslatára elutasító választ adott. Hivatkozik arra, hogy a hadapródiskolai rendszer ellentétben állna az akadémiai rendszerrel, ahol a tisztképzést megelőzően csapatszolgálatot teljesítenek. Javaslatuk, mindennemű rendszerváltozást függőben kell tartani mindaddig, míg a folyamatba tett tisztképző rendszerről tapasztalattal nem rendelkezünk.

Az 1/b. osztály *augusztus 21-én* írt válaszában átmeneti megoldásnak látja a gyorsított tisztképzés kényszer megoldását. Különböző javaslatokat tett, figyelembe véve a külföldi tisztképzési módszereket is. A hadapródiskolák felállításával kapcsolatban véleménye az alábbi: A tisztképzés lerövidítésének lehetőségét abban látja, hogy a honvéd középiskolák négy felső osztályának tananyaga katonai elméleti és gyakorlati anyaggal bővülne, ezzel a tisztképzés az akadémián is lerövidülhetne. Az akadémián csak a korábbiakban meg nem oldható kiképzést kellene elsajátítani. A korszerű hadapródiskola 19, vagy 20 éves korban, teljesen kiképzett szakaszparancsnokokat bocsátana a hadsereg rendelkezésére, a jelenlegi 22 évesek helyett. Az osztály véleménye, hogy a tiszthiány mielőbbi megszüntetésére és a következő évek hadrend fejlesztésére a tisztképzés gyökeres gyorsítása szükséges. Javasolja a korszerű hadapródiskola fokozatos bevezetését, az akadémiák fenntartása mellett.

Augusztus 28-án az eln. 8. osztály válaszában a hadapródiskolai rendszer bevezetésére nem tér ki. Álláspontja nem alakult ki.

Augusztus 29-én az eln. 1./a. osztály a tisztí utánpótlás kérdésében egyetért az eln. 5. vkf. osztály véleményével, hogy a tisztképzésben jelenleg érvényben lévő, még ki nem próbált rendszert megváltoztatni nem szabad, mielőtt az még elbírálna lenne. Hivatkozik a *július 18-án* a Hdm. Csf. Úr elnökleivel megtartott értekezletre, ahol az osztály kifejtette, hogy a tisztképzésnek teljes mértékben az akadémiákra, vagy az akadémiákra és hadapródiskolákra való alapozása a belátható ideig még nélkülözhetetlen továbbszolgáló rendszert fojtaná meg. A felvetett kérdés nem időszzerű.

Az eln. 1.vkf. osztály számú átiratában⁴ – melyhez mellékelte korábbi álláspontját a *szeptember 21-én* tárgyalt anyagról – kiter a tisztképző gyorsított eljárásához szükséges erőteljes rendszabályok életbeléptetésére, melyek a ht. tisztikar hiányainak mielőbbi kiküszöbölésére alkalmasak látszanak. Átiratában a hadapródiskolai rendszer bevezetésével nem foglalkozik.

A Kiképzési Csf. Úr *szeptember 27-én* küldött válaszában közölte, hogy a hadapródiskolák felállításával nem ért egyet. Párhuzamot vont az első világháború előtti és a mai fegyverzet, harcmodor stb. között. Azt, amit akkor elsajátíthattak a növendékek a hadapródiskolában, ma már nem lehetséges. Ezt követően állást foglalt a jelenlegi a gyorsított tisztképzés rendszer további alkalmazásával.

Az eln. 9. osztály a beérkezett javaslatokat „Pro domo”-ban összefoglalta és tervet mellékel a kiképzési és avatási időpontokra. A hadapródiskolák felállítására vonatkozó vélemények összegezésére nem tért ki. Igaz, hogy csak az eln. 1/b. osztály adott a témában pozitív választ. Az anyagot a 9. osztály változatlan ügyirat szám alatt a H.M. Úrnak előterjesztette, valamint az akadémiáknak és a Légierők Parancsnokságának megküldte.

A Vkf. h. Úr az ügyiratot⁴ állásfoglalás végett *október 2-án* az 1. vkf. osztálynak leadta, s közölte, hogy a 11.000/M. 1. vkf. szervezési irányelvek ismertetése alkalmával a Kormányzó Úr a hivatásos tisztí utánpótlás kérdését illetően ama óhajának adott kifejezést, miszerint kívánatosnak tartaná a hadapródiskolák tisztképzés visszaállítását egyes főreáliskolák megfelelő átszervezésével⁵. A Kormányzó Úr figyelemreméltónak tartotta az 1./b. osztály véleményét, ezért a hadapródiskola kérdése részletesen kielemezendő. A vkf. sem az értekezleten, sem ügyiratában, nem tett említést a hadapródiskolák esetleges felállításáról. A Kormányzó Úr elhangzott óhaját a „hadapródiskolák felállításának tárgyában” figyelembe kellett venni, s ezzel fordulat következett be a hadapródiskolák felállításának ügyében.

A H.M. Úr *október 8-án* kiadta intézkedését, köztük azt, hogy a jelenlegi rendszerű tovább szolgálat és egyéves „Ludovika” Akadémián tartott tanfolyamok elvégzése mellett új megoldásként a hadapródiskolai tisztrendszer jöhetne tekintetbe. E tárgyban figyelemreméltónak találta az 1/b. osztály véleményét. Döntése: A Kormányzó Úr hadapródiskola létesítésére vonatkozó kérdése részletesen kielemezendő. A leiratot a H.M. eln. 9./a. osztály megkapta kidolgozásra és javaslatlételle.

Ezzel tulajdonképpen a hadapródiskolai tisztképzés előzményei lezárultak. A hadapródiskolák újbóli létesítésének gondolatát, a 9. osztály felvetette, majd ezt először csak az 1/b. osztály javasolta. Ezt követően a szeptemberi vezérkari értekezleten a Kormányzó Úr is kívánatosnak találta az iskolák létrehozását. A H.M. Úr

pedig fentiek alapján kiadta a 9. osztálynak előzetes kidolgozásra. Ezzel megkezdődött a hadapródiskolák felállításával kapcsolatos tervezetek elkészítése.

III. Kidolgozási időszak. 1940.10.08 – 1941.04.01

1940. szeptember 13-án befejeződött Erdély visszacsatolt részének megszállása. Az eln. 9. osztály megérezte, hogy a „hadapródiskolák felállítása”, amely témát kidolgozásra megkapta, hosszabb munkát igénylő feladat. Ezért már szeptember 25-én kiadta a parancsot⁶, hogy október 07-től⁷ számított két nap alatt meg kell tekinteni a volt nagyváradi és marosvásárhelyi katonai nevelőintézeteket, állapotukról pedig jelentést adni.

Az eln. 9. osztály október 12-én az intézetek megtekintéséről szóló jelentést, „Pro domo”-ban összegezve, az alábbiakat terjesztette⁷ a H.M. és a III. Csf. Uraknak.

A volt nagyváradi honvéd hadapródiskolát a kivonuló román erők teljesen kifosztották, az épületeket vandál módon megrongálták. A csatornahálózatot zömében hasznavehetetlenné tették. Továbbiakban részletesen ismereti az épületek belső állapotát. A tiszti épület elég jó állapotban van, miután abban az utolsó pillanatig román tisztek laktak. A legénységi épület a legelhanyagoltabb. A fedett lovarda, istállók, és gazdasági épületek is komoly felújításra szorulnak. A kórház kifosztva, berendezések hiányzanak. Az osztály véleménye, hogy az épületek helyreállítására nagyobb összeg szükséges. A korábbi intézetet a románok laktanyaként használták.

A marosvásárhelyi volt cs. és kir. alreáliskola a román kivonulásig katonai reáliskolai /I-VIII. évf./ célt szolgált. Ebből kifolyólag az intézet meglepően jó állapotban maradt vissza. Általános fertőtlenítés, festés, takarítás után a főépület, valamint a melléképületek használatba vehetők.

A 9. osztály javaslata, hogy mindkét hely tisztképző intézetek /hadapródiskolák/ elhelyezésére vétessék igénybe. Továbbiakban sürgős döntést kér, hogy az épületek karbantartását haladéktalanul megkezdhessék. A rendbehozatalt követően a tanítás és kiképzés mindkét helyen 1941.09.01-től fennakadás nélkül megkezdhető legyen. Az osztály intézkedései, előmunkálatai, javaslatai a 60.925/el. 9 –1940. sz.⁸ úgyiratban találhatók.

Az eln. 9. osztály október 14-én a hadapródiskolák felállítása tbn. a H.M. Úr szóbeli parancsára az általános tervezetet elkészítette⁸, a „Pro domo”-ban megadta, csatolva az 1.– 5. sz. **mellékletet**. Az osztály október 15-én megküldte az illetékeseknek véleményezésre.

A 9. osztály elgondolásának lényege az előzetes tervezetben a következő:

1./ A jelenlegi középiskolai nevelőintézetek felső tagozatai /főreáliskolák/ 1941/42 tanévtől kezdve hadapródiskolákká alakulnak át. Újjonnan felállítandó hadapródiskola a volt nagyváradi és marosvásárhelyi intézetek.

2./ A hadapródiskolák egységesen 5 évfolyamra tagozódnának. Az I-IV. évfolyam tananyagának zömét a jelenlegi főreáliskolák tananyaga képezné. A növendékek a IV. évfolyam végén májusban érettségi vizsgát tennének, mert ez ma már feltétlen szükséges.

3./ Az V. évfolyam kizárólag katonai jellegű.

Az általános tanulmányi időbeosztást **1. sz. melléklet** tünteti fel.

4./ Az I.-IV. évfolyam polgári tananyaga mellett katonai kiképzést is nyújtana. Az évfolyamonkénti elérendő katonai célkitűzés fokát a **2. sz. melléklet** tünteti fel. A IV. évfolyam befejeztével /érettségit követően 3 – 3 ½ hónappal/ a növendék „tisztségre jól alkalmas” gyakorlati, és elméleti fokot kell, hogy elérjen. Az V. évfolyam végeztével pedig a növendéknek az alantos tiszttől megkövetelt elméleti, és gyakorlati ismeretekkel kell rendelkeznie. **3. sz. mellékletben** a gyakorlati és elméleti kiképzés foka látható.

5./ A kiképzést rátermett fiatal csapatvezetők vezethetik. A polgári tantárgyak tanítására pedig kiváló minősítéssel rendelkező nevelőtanári testület szolgálna.

6./ A katonai kiképzés gyakorlatias jellegű lenne. A IV. évfolyam végén és az V. évfolyamban rövidebb idejű csapatszolgálat is számba jöhet.

7./ A hadapródiskolák fegyvernemenként kerülnek felállításra. **4. sz. melléklet.**

8./ A hadapródiskolák parancsnokaként kiváló minősítésű katonaaállományú csapatvezetőköt gondol, akik katonai tudásuknál fogva fegyvernemük minden ágában az irányító vezetői hivatást elláthatják

9./ A hadapródiskolák V. évfolyamát sikerrel elvégzett növendékei zászlósi rendfokozattal kerülnének a csapathoz.

10./ A IV. évfolyamot végzett növendékek közül azok, akik azt önként kérik, és akiket az iskolaparancsnokok arra érdemesnek tartanak, az akadémiákba léphessenek. [5. sz. melléklet.](#)

11./ A légierők parancsnokságának nevelésügyi előadóját az osztályvezető a tervezetről behatóan tájékoztatta. Az 9. osztály ideiglenesen a repülő hadapródiskola helyét a [4. sz. mellékletben](#) beállította.

Egyes vezetők, köztük a Vkf. Úr, *október. 17-i* megjegyzése az ügyiraton, azért ellenezte a hadapródiskolák felállítását, mert sok év után kapják az első zászlósokat, és igen sok pénzbe kerül, amit a csapatoktól vesznek el. A hadapródiskolák felállításáról a hadrendi fejlesztés tárgyalásakor nem esett szó, így pénz sem volt biztosítva a megvalósítására.

A tervezet a III. Csf. Úr *október 15-én* visszaadta a 9. osztálynak azzal, hogy kiegészítést kér arra vonatkozólag, hogy ahol költségkihatással járó új intézményről van szó, pontos létszámkimutatást kér elhelyezendő tisztek, tanerők, altisztek, legénység létszámáról, valamint ló, jmű., gk., épületek /raktár, lovarda, istálló, jmű. és gk. szin, kórház, stb./ szükségességéről.

A 9. osztály *október 16-án* elkészítette az *I.- V. évfolyam* előrelátható létszámkimutatását. / férőhelyek figyelem-bevételével / [6. sz. melléklet.](#) A mellékletben megadott I. évf. 280 fő megoszlása fegyvernemenként az alábbi:

Pécs	gyalogság	80 fő.
Marosvásárhely	gyalogság	60 fő.
Nagyvárad	tüzérség	80 fő
Sopron	gyors. csap.	60 fő.
Összesen:		280 fő.

Megjegyzés: műszaki és repülő növendéki létszám nem szerepel a tervezetben, de az iskolák helye megadva, az [5. sz. mellékletben.](#)

A [7. sz. melléklet](#) tartalmazza a négy hadapródiskola létszámát, fegyvernemét, a tervezett kiképzési egységek létszámszükségletét, ló, országos jármű, gépkocsi, stb. szükségletét. Továbbiakban a férőhely, és az új létesítmény szükségletet. Egyben közölte a 9. osztály, hogy a táblázat a kezdeti szakaszban az osztály általános elgondolásait öleli fel, de további osztályok bevonása szükséges a feladat kidolgozására.

A költségkihatások megállapításait, elsősorban az építészeti osztálynak kell megadnia *ezért október 18-án* a 9. osztály átadta a III. Csf. Úrnak, a hadapródiskolák felállításával kapcsolatos egyes kérdéseire kért válaszokat. / [6. és 7. sz. melléklet.](#) /

A III. Csf. Úr utasítására a 11. osztály feltérképezte, és elkészítette *november 12-re* a 9. osztály tervezete alapján a négy intézményépítkezési és tatarozási költség tervezetét, mely összesen 2.354.000 P-t tett ki. [8. sz. melléklet.](#)

A 9. osztály a 11. osztály által megadott 2,354.000 P. költségen kívül összeállította az egyéb szükséges költségeket is. A további kiadások összege 1,896.400 P-t tett ki. Ez tartalmazta az ágy, ágynemű, ruházat, tansegédlet, kiképzési anyag, ló beszerzés költségeit. A benyújtott összes költség tervezet 4,250.400 P. volt. Az osztály nem tért ki a műszaki és repülő hadapródiskola költségeire, mivel felállításukra nem kapott konkrét utasítást. [9. sz. melléklet](#)

Egyben közli a 9. osztály, hogy az 1941. évi költségvetési előirányzatba 1,268.000 P-t tudott beállítani, de megjegyzi, az összeg majdnem fedezi a 11. osztály által kalkulált 1,494.000 P-t, melyet a marosvásárhelyi, és nagyvárad hadapródiskolák építésére tervezett. A pécsi és a soproni költségeket kéri az osztály a 11. osztálynak biztosítani, s a költségvetésünk keretébe beállítani. A 9. osztály tudomása szerint 250.000 P szabad pénz áll rendelkezésre a 11. osztálynál. Az összeg, a hiányzó pénz egy részének fedezetéül szolgálhatna a pécsi és a soproni intézmények költség tervezetébe. Az előterjesztést az osztály a [8. és 9. sz. melléklettel](#) felterjesztette *11. 13-án* a III. Csf. Úrhoz, azzal a kéréssel, hogy az ügyben döntését a tárgyalásokat megelőzően meghozni szíveskedjék.

Megjegyzendő, hogy a 6. k. osztály az erdélyi hadapródiskolák szükségleteire 2 millió P-t írt elő, melyet a 9 osztály a következőképpen volt kénytelen megosztani:

- 224.000. P. Ágyak és ágyneműk Marosvásárhely valamint Nagyvárad részére.
- 350.000. P. Első ruházati felszerelés Marosvásárhely és Nagyvárad részére.
- 170.000. P. Tansegédletek, valamint fenntartási költség mindkét helyen 1941 végéig.
- 1,268.000. P. Marosvásárhely és Nagyvárad építkezési és épületrendezési költségeire.

A 9. osztály kéri a pécsi és soproni költségeket a 11. osztálynak külön a rendelkezésére bocsátani.
A III. Csf. úr elnöklete alatt *november 18-án* megtartott értekezlet a költség tervezetet felülbírálta.

A 9. osztály javaslata 4,250.000 P., mely nem tartalmazza az *1941.10.01-től 12.31-ig* szükséges fenntartási költségeket. Ezzel szemben az 1941. évi költségvetési hitelben – a részletes adatok hiányában – hadapródiskolák felállítására 2,250.000 P-t irányoztak elő.

Az értekezlet a már biztosított hitelkereten - 2.25 millió P-n belül, a hadapródiskolák 1941. évi *október 1-*vel tör-tendő felállítását az alábbi módozatok mellett tartja megvalósíthatónak:

- 1./ A már meglévő elhelyezési lehetőségek gazdaságosabb kihasználása az építkezési költségek csökkentése céljából.
- 2./ Egyéb szükségletek időbeni lépcsőzetes beszerzése.

1-hez:

Az eredetileg Nagyváradon tervezett tüzér hadapródiskola Sopronban, az itt felállítandó gyorscsapat hadapródiskola Marosvásárhelyen létesüljön. Sopron tüzér helyőrség, közelében van a lgv. tü. lőtér és a hajmáskéri tü. tábor. Marosvásárhelyen pedig terveznek egy gyorscsapat ezred felállítását. A gyalogság Marosvásárhely helyett Nagyváradra kerülne. Az építkezési megtakarításon kívül a kiképzési szempontokat is figyelembe kell venni. Az építkezési költségek 2,354.000 P-ről egyelőre 1,050.000 P-re csökkenthetők. [12. sz. melléklet](#), a volt [4. sz. melléklet](#) változata.

2-höz:

Az építkezéshez szükséges 1,050.000 P-n felül még rendelkezésre álló 1,200.000 P-ből, 400.000 P. értékben a hadapródiskolák részére szükséges lovakat és gépkocsikat lehetne beszerezni. A fennmaradó 800.000 P-ből az iskolák egyéb felszerelése / ágy és ágynemű, első ruházat, tansegédlet, tanszerek, stb./ biztosítható. Az iskolák kiképzési anyagát általában más alakulatok készletéből lehet ellátni, vezénylés útján. Állandó ellátás „M” esetére is, egyelőre csak pu., gsz., gp. és npu-val lehetséges.

Az értekezleten a műszaki és repülő hadapródiskoláról továbbra sem esett szó. Az értekezlet anyagát *október 19-én* döntésre a III. Csf. Úr előterjesztette.

A 11. osztály a *november 18-án* megtartott értekezlet döntése értelmében a csökkentett építési munkálatok részletes költségeit a módosított összeg alapján *november 19-én* megadta. [10. sz. melléklet](#).

A költség egyedül Marosvásárhely esetén bővült, mert a jármű szín mellett gépkocsi tároló beállítása kimaradt.

Elhalsztva: Marosvásárhely: istálló, fedett lovarda,
Nagyvárad: istálló, lövegszín,
Sopron: istálló, fedett lovarda,
Pécs: fedett lovarda építése.

A 9. osztály a *november 18-án* lefolytatott értekezlet döntése alapján a 800.000 P. felosztását *november 22-re* elkészítette. [11. sz. melléklet](#).

A *november 18-i* értekezlet teljes anyagát, kiegészítve a módosított [10. és 11. sz. melléklettel](#) a III. Csf. úr *november 22-én* véleményezte. Megjegyzése, az előterjesztésről tudni kell, hogy az a Vkf. Úrnak is megfelel-e? Továbbiak elhatározása előtt: lássa a vkf. 1. oszt. is. A 9. osztály *november 25-én* a tervezetet megküldte a vkf. 1. osztálynak véleményezésre s kérte az észrevételt *november 30-ig* megküldeni szíveskedjék.

Fenti tervezethez az vkf. 1. osztály az 515/Bbk. 9-1940 sz. ügyirata tartalmazta még azt, hogy a jelenlegi VI. évfolyambeli növendékek a III. évfolyambeli hadapródiskolai növendékként kezdik meg tanulmányaikat. A hadapródiskolák három évfolyammal induljanak

Műszaki hadapródiskola felállítását az osztály nem javasolja, mert megfelelő elhelyezés és gyakorlótér nem biztosítható.

A repülő hadapródiskola felállítására vonatkozólag az osztály a Légierők parancsnokságával érintkezésbe lépett. Amennyiben a parancsnokság kívánatosnak tartja felállítását, javaslatát külön megteszi.

A tervezet többi része, a már fentiekben írtakkal egyezik. A tervezethez három **melléklet -12. sz.**, a már említett, **13. sz.** az **1. sz.** változata, **14. sz.** azonos a **6. sz.** -val - csatolva. Megjegyzés: az akadémia létszámát is megadta az osztály, de ez a hadapródiskolát nem érinti, így itt nem szerepel. Az 515/Bbk. 9-1940 sz. irat az 5582/el. 1. vkf. -1940 számban⁹ szerepel.

Az összes évfolyamban egységesen *augusztus 15-ig* tart a katonai kiképzés. A tanítás újratezdési időpontja *szeptember 1.* Ezzel a katonai kiképzés időszakát megnövelték. **13. sz. melléklet.**

Az 1. vkf. osztály a III. Csf. Úr által megküldött, a hadapródiskolák felállításával kapcsolatos tervezetet jelentette a Vkf. úrnak, aki véleményezte és a benne foglaltakkal egyetértett. Észrevétele, hogy Erdélynek egy erre alkalmas laktanyájában azonban fel kell állítani a műszaki hadapródiskolát, mert a műszaki tisztikarban van a legnagyobb hiány.

Az 1. vkf. osztály javaslatára, a 9. osztály ügyiratának⁹ „Pro domo”-jában szerepel, hogy a tervezettel egyetértenek, de az alábbiakkal kiegészítve:

1./ Bármilyen származású fiatalember pályázhasson a hadapródiskolába, aki a középiskola 4 évfolyamát legalább jó eredménnyel elvégezte.

2./ A műszaki hadapródiskola felállítását okvetlenül javasolják. Ebben a Vkf. Úr a III. Csf. Úr véleményével egyetért, mert műszaki tisztekben van a legnagyobb hiány. Erdélyben, lehetőleg új laktanyát kell erre a célra kijelölni. Négy helyet javasolt: Marosvásárhely, Nagyvárad, Kassa, Bolyai Akadémia alantós tiszti helységei Budapesten.

3./ A hadapródiskolák létszámát a honvédség hadrendjének tervezett fejlesztéséből kell levezetni. Erre az 1./a osztály hivatott.

4./ A pályázati felhívás időpontjára tisztázni kell a hadapródiskolások előléptetési lehetőségeit. A hadapródiskolákból az akadémiára való bejutás lehetőségét meg kell tartani. Ez függjön a tanulmányi előmeneteltől, önkéntes jelentkezéstől, és a parancsnokság véleményétől. Az átlépők egy évig karpaszományos szolgálatot teljesítsenek, de bizonyos tisztes rendfokozattal kerüljenek a csapathoz.

5./ Közismert, hogy a csapat jelenleg nélkülözi a részletkiképzés végrehajtására alkalmas tisztikart. Ennek a hiánynak pótlására lesz hivatva a hadapródiskolából kikerülő tiszt.

6./ A hadapródiskolák polgári tantárgyainak oktatásánál a súlyt az érettségi tantárgyakra kell fektetni. Az iskolák időbeosztása, ne legyen túlsúfolt, ép idegzetű, józan és logikus gondolkozású tiszteket kapjunk.

7./ A hadapródiskolákból az akadémiára való átlépés lehetőségét meg kell tartani, bizonyos de nem merev %-os megkötést alkalmazni. Átlépés csak négy év után lehetséges. Az átlépők 1 év karpaszományos szolgálatot teljesítenek, de tisztes rendfokozattal.

8./ harcászatot a hadapródiskolákban vk. tiszteknek kell előadni.
A véleményezett ügyiratot a 9. osztály *november 29-én* visszakapta.

A 9. osztály *december 05-én* az ügyirat¹⁰ „Pro domo”-ban összefoglalta a kiadott tervezetere beérkezett javaslatokat⁹, azokat *december 07-én* a H.M. Úrnak előterjesztette, valamint a döntés sürgős meghozatala céljából vezetőségi értekezlet összehívását javasolt. /Megjegyzés: az előterjesztés sokban megegyezik a korábban írtakkal, a lényeg kiemelve, illetve azok a pontok, ahol tintával bejegyzések találhatóak, - **álló sötét betűkkel** jelezve.-/

I. Általános terv:

A 9. osztály általános tervezetét szerkesztett melynek lényege az alábbi:

A két felső tagozatú honvéd középiskolai nevelőintézet Sopron és Pécs 1941. őszén hadapródiskolává alakul át, a nagyváradai és marosvásárhelyi intézetekkel együtt. A négy hadapródiskola megkezdi működését I-III. évfolyamokkal. Az osztály elgondolása szerint két gyalogsági, egy gyorsfegyvernemi, és egy tüzér hadapródiskola kerülne felállításra.

A nevelés és kiképzés tartama 5 év.

A tanterv és tanmenet súlyát a latinmentes gimnázium tananyaga képezné. Érettségi a IV. évfolyamban. Egyide-jüleg évfolyamonként katonai kiképzést tartanak, hogy a IV. évfolyam végével a növendék – fegyvernemek szerint – a „jó tisztas” fokozatot elérje. Az V. évfolyamban kizárólag katonai képzés történne és az év végére a növendék - fegyverneme szerint – a „jó alantostiszt” fokozatot kell, hogy elérje.

Az I.-IV. évfolyamok 8 – 8 heti gyakorlati kiképzéssel fejeznék be a tanévet, illetve a IV. évf. csapatnál.

A IV. évfolyam végeztével a növendékek 20%-a az akadémiákba **felvételi vizsga nélkül** léphet. **Feltétel: a./ önkéntes jelentkezés, b./ tanulmányi eredmény, c./ pk-i javaslat.**

A csendőrséghez jelentkező növendékek a honvédségi növendékekhez hasonló elbírálás szerint végezhesék kiképzésüket. Jelentkezés a IV. évfolyam végén.

II. Eddig végzett előmunkálatok:

Az 9. osztály az I – IV. évfolyamok katonai kiképzésekhez javaslatot kért az illetékes kiképzőtábor parancs-nokságotól.

Utastotta az osztály a két felső tagozatú honvéd középiskolai nevelőintézet parancsnokságát, hogy az I. – IV. évfolyam polgári tantárgyainak tanmenetét a hadapródiskolák dolgozzák ki^{11, 12}.

A négy hadapródiskola felállításának költségeire a III. Csf. Úr az 1941évre 2,250.000 P-t biztosított.

A tervezet formálásához az osztály a III. Csoportfőnökségtől, valamint az illetékes osztályoktól a hozzászóló-sokat bekérte.

Fentiek alapján a 9. osztály javaslatai:

I. Rendeltetés.

A hadapródiskolák rendeltetése, hogy fiatal, a gyakorlati csapatszolgálatra rátermett, de elméleti és egyéb téren is igen használható csapattisztek legyenek.

II. Jelleg.

Katonai jellegű, felső tagozatú középiskola. Katonai kiképzés az I. évfolyamtól kezdve. Közben a IV. évfolyamban érettségi vizsga. Az V. évfolyam kizárólag katonai anyaggal. Az I.-IV. évfolyam polgári tananyagának azonosnak kell lenni, az un. helyi tantervű /latinmentes/ gimnáziumok tananyagával.

III. Kiegészítés.

A polgári életből, és a **köszegi honvéd középiskolai nevelőintézet IV. évfolyamából**, kizárólag az I. évfolyamba pályázat útján lehet bejutni. Felvételi orvosi, - illetve elméleti vizsgálat, mindenkire /a köszegiekre is/ kötelező.

IV. tantervek /: tansegédletek :/.

A növendékek a IV. évfolyam befejeztével fegyvernemük szerinti tisztas képzés teljes anyagát bírják. Az V. évfolyam tananyaga tisztán katonai jellegű. Elérendő cél: az évfolyam végével a növendékek az alantos tisztától megkövetelt ismereteket, részleteiben is, teljes mértékben elsajátítsák.

V. Általános tanulmányi beosztás, tanulmányi célkitűzés és a katonai kiképzés. anyaga.

Az osztály elgondolása szerint az elméleti tanév az I.-IV. évfolyamban az eddigi gyakorlat szerint május hó végén befejeződik. Június első harmadától augusztus első harmadáig bezárólag, tehát tanévenként 8-8 héten át csak katonai kiképzés folya. Ez a lefektetett célkitűzések elérésére elegendő. Az V. évfolyamban a kizárólag katonai jellegű, kellő alapossággal összeállított tanterv olyan szilárd alapot nyújt a növendékek számára, amelyre később, mint tisztak, biztosan építhetnek.

VI. Szervezés.

Felállításra kerül: gyalogsági hadapródiskola: Pécs és Marosvásárhely, gyorsfegyvernemi hadapródiskola: Sopron, tüzérségi hadapródiskola: Nagyvárad. Ezzel szemben a III. Csf. Úr a gyorsfegyvernemi hadapródiskolának Marosvásárhelyen, a tüzérségi hadapródiskolának pedig Sopronban való elhelyezését javasolja. Előbbinél indoka az, hogy Marosvásárhelyen nagyobb páncélos egységek elhelyezését tervezik; utóbbinál pedig az, hogy úgy a tábori, mint a légvédelmi tüzérség lövészai és lőterei közelebb esnek Sopronhoz, mint Nagyváradhoz.

A műszaki hadapródiskola felállítását az osztály ~~egyelőre nem javasolja~~, /kihúzva/ mert részére megfelelő elhelyezést nem tud biztosítani. Az Elnöki osztály, az 1/b. és 1.vkf. osztály kívánatosnak tartja a műszaki hadapródiskola felállítását. Valamennyien azzal indokolják kívánságukat, hogy a műszaki csapatoknál a legérezhetőbb a tiszthiány. A 1. vkf. osztály Erdély egy erre alkalmas laktanyájának igénybevételét ajánlja. **Átmeneti megoldás lehet: a nagyváradai hadapródiskolában egy műszaki féléves felállítását évfolyamonként 25 műszaki és 5 híradós növendék létszámmal.** A műszaki hadapródiskola felállítása esetén a költségek megnövekednek.

A kiképzési egységek:

Gyalogság: hadapródiskolánként 1-1 zászlóalj.

Gyorsfegyvernem: 1 vegyes gyorsosztály.

Tüzérség: 1 vegyes tüzérosztály.

Amennyiben a műszaki hadapródiskola is a „Bolyai” akadémián felállításra kerülne, úgy ott egy utász féléves, és 1 híradószakasz lenne a kiképzési egység.

Növendék létszám, kizárólag férőhelyek alapján:

Pécs: évfolyamonként 80, Marosvásárhely: 60. Sopron: 60, Nagyvárad: 80 fő. Összlétszám a négy hadapródiskola felállítása után: 700 gyalogsági, 300 gyorsfegyvernemi és 400 tüzérségi növendék.

A már fent érintett műszaki hadapródiskola felállítása esetén, a szükségletnek megfelelő műszaki növendék kerülne kiképzésre.

A hozzászólások lényege: a csúcshadrend adatait az 1/a. és 1/b. osztályok nem ismerik. Az 1. vkf. osztály közlése szerint a végleges növendéki létszámot, a hadrendfejlesztés elkészülte után megadják.

Átmeneti intézkedések az 1941/42. tanévre:

Ismerteti az 1941/42. tanév átmeneti intézkedéseit. A honvéd középiskolai nevelőintézetek jelenlegi V. és VI. évfolyambeliek a hadapródiskolák II. és III. évfolyamát fogják képezni. A VII. évfolyambeli növendékek az eddigi rendszer szerint fejeznék be tanulmányaikat, mert a felállított katonai követelményeket velük szemben már nem lehet érvényesíteni.

A 9. osztály elgondolása szerint a végzett növendékek zászlósként kerülnének a csapatokhoz. Másfél, kétévi csapatszolgálat után hadnagyokká lépnének elő. A másfél év után való kinevezés esetén rangjuk később lenne megállapítandó. A javaslat azért kerül előterjesztésre, mert az 1/a. osztály négyévi zászlósi várakozási időt javasol.

Indok: A IV. évfolyamot végzett növendékek akadémiára történő fellépésük előtti karpaszományos szolgálatát nem javasolja, mert a hadapródiskolában a tisztes kiképzést megkapták. A tanévek végén 8-8 heti gyakorlati kiképzést, a legfelsőbb évfolyamok a kiképzőtáborokban nyerhetik; **a végzett IV. évfolyambeli növendékek a gyakorlati kiképzést részben a csapatnál teljesíthetik „tizedesi” rendfokozatban.** Így a zászlósként végzett növendékek 2 évi zászlósi szolgálati év után akadémiára fellépett társaik mögé, de ugyanazon évfolyamba sorolnának.

Az osztály megjegyzi, hogy a hadapródiskolát végzett zászlósok semmi esetre sem lehetnének másodrendű tisztként kezelendők. Az 1/a. osztály véleménye szerint a jövőben a hivatásos tisztikarnak kb. 23%-a érheti el az őrnagyi rendfokozatot, akik közül 95% legyen akadémiát végzett. Így a hadapródiskolát végzetek - az 1/a. osztály véleménye szerint-, osztoznának a fennmaradó 5%-on, az alant tiszt tanfolyamot végzett, nem tényleges állományból származó hivatásos tisztekkel. Ebben az esetben az egész hadapródiskolai rendszer máris megbukottnak tekinthető, - **mert e feltétel esetén senki nem fog jelentkezni. Nem lenne igazságos az ily elbánás, mert így az értékes csapattiszt a tisztviselővel kerülne egyenlő elbírálás alá. A karmester a VII. a gazdasági tiszt a VI., a számvevő tisztviselő az V. rangosztályt éri el.** - Amennyiben az 1/a. osztály a megkötést elvi okok miatt fenntartani kívánja, úgy a 9. osztály hadapródiskolák helyett új akadémiák létesítésére vonatkozó javaslatot terjesztene fel a Kormányzó Úrhoz.

VII. Tiszti- és tanári kar:

A parancsnoki, kiképző-vezetői, nevelői, és katonai tantárgyakat előadó tiszti-, illetve tanári helyek katonaaállományú csapattisztekkel töltendők be. A polgári tantárgyak oktatását elsősorban a tisztesítendő nevelőtanárok végzik.

Tekintettel arra, hogy a tanmenet, illetve a kiképzési tervezetek még nincsenek az osztály birtokában, továbbá arra, hogy az osztály még nem tudja, hogy a hadapródiskolák fegyvernem szerint hol állítatnak fel, pontos javaslattal nem élhet a tiszti-, illetve a tanári szükségletet illetőleg. Ezzel kapcsolatban az osztály jelenheti, hogy a hadapródiskolává átalakuló pécsi és soproni intézet, továbbá a jövő évtől kezdve valószínűleg internátussá változó kőszegi nevelőintézet katonaaállományú tisztjeiből a hadapródiskolák szükséglete nagyrészt fedezhető. A hadapródiskolák felállításával, illetve az első zászlósi felavatás idejével egyidejűleg, szükségszerűen csökken az akadémikusok létszáma, ezért az akadémián is nagyobb számú tiszt válik feleslegessé.

VIII. Anyagi kihatások:

Az anyagi kihatásokkal kapcsolatban az osztály közli, hogy a négy hadapródiskola átalakítási, karbahe-lyezési és egyéb építkezési munkálataival járó kiadások, valamint azok berendezése és a folyamatos élet megin-dításához szükséges kiadások fedezésére az 1941. költségvetési évre a III. Csf. úr 2,25 millió pengőt bocsátott az osztály rendelkezésére. Ezen összegből az építkezéseknek csupán első üteme hajtható végre, és a kiképzési anyagnak csak egy része fedezhető. A következő költségvetési években fokozatosan beszerzik a szükséges anyagot és elvégzik a hiányzó építkezést.

Az egységek kiképzéséhez szükséges anyag, - fegyverzet, lovak, járművek, stb. - teljes mennyiségben történő kiutalását és az intézetek kellálladéka való beállítását a 9. osztály feltétlenül szükségesnek tartja.

A IX. pontban foglaltakra az osztály javaslata, hogy a hivatásos állományba átvett nem tényleges tiszték részére alantos tiszti tanfolyam állítható fel, a hadapródiskolák létszámának teljes feltöltéséig.

X. Egyéb:

A repülő hadapródiskola felállítására vonatkozólag az osztály a légi erők parancsnokságával érintkezésbe lépett azzal, hogy amennyiben kívánatosnak tartja a hadapródiskola felállítását, javaslatát külön tegye meg.

A döntés sürgős meghozatala céljából az osztályvezetőségi értekezlet összehívását javasolja. Döntésre a tervezetet a H.M. Úrnak előterjesztette *december 5-én*.

A Katonai Főcsoport főnök a bejegyzésekkel együtt *december 10-én* jóváhagyta a fentieket.

A H.M. Úr döntése *december 16-án*: **/ügyiratra kézzel rávezetve/**

1./ A hadapródiskolák tervezetét akkor kell ismét előterjeszteni, ha majd az 1/a. osztály a csúcshadrend tiszti adatait 10 évre kiértékelte.

2./ A tüzér, és műszaki hadapródiskolák /: esetleg a repülő is :/ lehetőleg saját fegyverneme akadémiájával együtt legyen elhelyezve.

3./ Az épülőfélben lévő volt román hadosztály- laktanyát /: Zilah :/ számításba lehetne venni.

4./ Az egész ügyet az I. Csf. Úr vegye kézbe.

A soproni és pécsi nevelőintézetek parancsnoksága a 9. osztályvezető úrtól még *szeptember 3-án* kapott szóbeli majd *szeptember 13-án* vett írásbeli parancs értelmében a hadapródiskolák felállítására vonatkozó javaslataikat felterjesztették. A javaslatokat kiértékeltek, és figyelembe vették, s észrevételeiket is megtették.

A soproni nevelőintézet a „hadapródiskolák felállítása”¹¹ felterjesztésben kimondottan a gyorscsapat hadapródiskola felállításával foglalkozik, mely nem volt feladata. A polgári tanmenetben kisebb változtatásokat javasol. A történelem anyaga elsősorban a hadtörténelem anyagát képezze. A francia nyelv oktatása helyett egy kisebbségi nyelvet javasol. A vegytan tárgy oktatását az V. évfolyamban is javasolja. A rajz tantárgyat törölné, helyette a katonai rajzot állítaná be, végül az ábrázoló mértan tárgyat a tereptan tárgy keretén belül oktatná. Továbbiakban a katonai tantárgyakra tesz javaslatokat, évfolyamonként milyen tantárgyakat oktatni javasol és hány órában.

Megjegyzés: A fenti tárgyban nyolc mellékletet csatol. Ezek ismertetése felesleges, mert a gyorsfegyvernem nem került Sopronba. A „Rákóczi Ferenc” nevelőintézet a javaslatát 841/kt.-1940¹¹. sz. ügyiratban, *december 9-én* a 9. osztálynak megküldte.

A pécsi „Zrínyi Miklós” nevelőintézet javaslatai a fenti témában¹² az alábbiak:
Nem tartja célravezetőnek, hogy csupán egy évig tartana a tulajdonképpeni tisztképzés, még abban az esetben sem, ha a IV. évfolyam végéig a rajparancsnoki kiképzés befejeződne. Javasolja a középiskolai tananyag összeszorítását 3 évre, de biztosítani kell a hadapródiskolák számára az érettségi jogot. A polgári gimnáziumi óratervtől eltérően, kisebb módosításokat ajánl az óraszám és egyes tantárgyakkal kapcsolatban.

A javaslatot a „Zrínyi” nevelőintézet 1.547/kt.-1940¹².sz. ügyiratában, *december 13-án* a 9. osztálynak megküldte. Megjegyzés: Mivel a nevelőintézet az első lépcsőben megmaradt és a későbbiekben elkészített tantervek nem egyeztek a javasolttal, a mellékletek ismertetése szükségtelen.

Az 1940. év végére a négy hadapródiskola alaptervezete, a költségeket is beleértve elkészült, de még sok fontos tisztázatlan kérdést tartalmazott. Ezek: a végleges növendék létszám fegyvernemenként és évfolyamonként, ennek függvényében a szükséges kiképző és oktató létszám, a fegyvernemek végleges helye, a szükséges épületek átalakítása, illetve új épületek építésének sorrendje. Kidolgozásra várt az egyes fegyvernemek katonai kiképzési menete, a napi tanórarendek. Vita tárgyát képezte az akadémiára történő felkerülés, az előléptetés rendje, tisztázatlan a zászlósi rendfokozatban eltöltendő idő. Nem született döntés az óhajon kívül, a műszaki és repülő hadapródiskola létesítéséről (létszám, hely, költség, stb.). Azonkívül gondot okozott a hadapródiskolák felállításhoz és fokozatos kiépítéséhez szükséges költség fedezete, mivel ez korábban nem volt betervezve.

1941. év.

A I. Csf. úrtól kapott parancs és az 1./a. osztály csúcshadrendi adatainak kiértékelése után, - melyet a 1 vkf. osztály kidolgozott,- *1941. január 10-én*, a 9. osztálynak átadta a létszámszükségletet. **14. sz. melléklet.** Az osztály, *1941. január 14-én* elkészítette a hadapródiskolák felállítási és megszervezési módozatait a véglegesen dönteni hivatott „vezetési értekezlet” számára. Az osztály a fenti kérdés minden részletét felölelő javaslatát és az ez ideig történeteket összefoglalta¹³ a „Pro domo”-ban:

- 1./ A kormányzó katonai Irodájának 994/M.K.I.-1940. számú átiratában közli, hogy a Kormányzó Úr óhaja: a hadapródiskolák újból való felállítása.
- 2./ A fenti teljesítése érdekében a 9. osztály 60.925/el.n.9-1940. szám⁸ alatt *november 16-ra* előzetes tervet készített. Ezen terv eredménye a Kfcsf parancsára összehívott anyagi értekezlet, melyen a javasolt négy intézet első lépcsőben elvégzendő karbahelyezési, építkezési, felszerelési munkáit megtárgyalta, s ezek első ütemére összesen 2.25 millió pengőt biztosított. Az összeg az osztály 1941. évi költségvetésébe beállítást nyert.
- 3./ Közben a 9. osztály az 515/Bbk.-9.-1940 sz.⁹ alatt az arra illetékes osztályokat tájékoztatta és véleményüket kérte.
- 4./ Az osztály utasította a pécsi és soproni intézeteket, hogy a tervezett hadapródiskolák I-IV. évfolyamai számára részletes tanmenetet készítsenek és katonai kiképzésükre, javaslatot tegyenek.
- 5./ A Vkf. Úr engedélye alapján az osztály felszólította a gyakorló és kiképző táborparancsnokságokat, hogy az I-IV évfolyamok katonai képzésére javaslatot tegyenek.
- 6./ Az előző pontokban ismertetett előmunkálatok alapján az osztály *1940. december 7-én* kelt ügyiratában¹⁰ javasolta a hadapródiskolák felállítását.

A javasolathoz hozzászóltak az összes véleményezésre hivatott előljárók, - Vkf.kik.csop.fk., Vkf.h., Vkf., I. Csfk., és a Kfcsf. Urak, - majd a H.M. Úr úgy döntött, hogy az I. Csf. Úr a szervezési adatok birtokában készítse el a tárgyat Vezetőségi Értekezletre.

A 1./a. osztály *1941. január 10-re* elkészítette a szervezési adatokat¹³.

Fentiek alapján a 9. osztály javaslata: (lényeges részek kiemelve)

I./A hadapródiskolák rendeltetése:

Fiatal, a gyakorlati csapatszolgálatra rátermett, elméleti téren is jól használható, katonaaállományú tisztisarjadék nevelése és kiképzése.

II./ Katonai középiskolák öt évfolyammal

Elméleti és gyakorlati katonai kiképzés az I.-IV. évfolyamokban. A középiskolai tanmenet azonos a latinmentes gimnázium, azaz a jelenlegi m. kir. honv. középiskolai nevelőintézetek (főreáliskolák) anyagával. Kötelező érettségi vizsga a IV. évfolyamban. Az egyes tantárgyakon belül súlyképzés, a katonai követelmények szerint. Kívánatos lenne 1941 nyarán a szaktanárok átképzése. Az első évek tapasztalatainak kiértékelése után következne a „katonai szakközépiskola” típusra való átállás. A kiegészítő érettségi vizsga bármely egyetemre, való fellépésre jogosít.

III./ Kiegészítés:

A kőszegi honvéd középiskolai nevelőintézet IV. évfolyamát, illetőleg a polgári gimnáziumok IV. osztályát eredményesen végzett ifjak pályázat útján nyernek felvételt. Az érdemesség alapján jelölt pályázók - Kőszegről - orvosi és testnevelési vizsgát, a polgári életből pályázók ezen kívül még elméleti felvételi vizsgát is tesznek. Felvétel kizárólag az I. évfolyamba történik.

IV./Az általános tanulmányi időbeosztás: a [15. sz. melléklet](#).

V./Tantervek /, tanmenetek / és elérendő célok. [16.a. és b. sz. melléklet](#).

VI./ Szervezés:

1./ Létszámok:

Az 1./a. osztály közlése: évfolyamonként 480 fős állományú hadapródiskola felállítása. Megjegyzés: a 480 fő kihúzva, 507 főre javítva, mert a beállított 45 fő repülő létszámot 72 főre átjavították az ügyiratban.

Fegyvernemenkénti tagozás:

Gyalogság:	évf-ként 160	összesen 5 évf-ra: 800 fő,
Tüzérség:	évf-ként 131	összesen 5 évf-ra: 655 fő,
Gyors:	évf-ként 80	összesen 5 évf-ra: 400 fő,
Repülő:	évf-ként (45) 72	összesen 5 évf-ra: 360 fő,
Műszaki:	évf-ként 36	összesen 5 évf-ra: 180 fő,
Híradó:	évf-ként 9	összesen 5 évf-ra: 45 fő,
Folyamőr:	évf-ként 6	összesen 5 évf-ra: 30 fő,
Fog. vonat:	évf-ként 4	összesen 5 évf-ra: 20 fő,
Gk. vonat:	évf-ként 9	összesen 5 évf-ra: 45 fő.

Összesen: évfolyamonként: 507 fő; 5 évfolyamra 2535 fő.

A hadapródiskolák felállításával egyidejűleg az 1941/42. tanévtől kezdve a jelenlegi honvéd középiskolák felső tagozatai fokozatosan megszűnnek. Folyó év őszén az V. főreáliskola évfolyama helyett az I. hadapródiskola évfolyam kerülne betöltésre.

2./ Elhelyezés:

A hadapródiskolák elhelyezési I.-IV. módozatait a [17. sz. melléklet](#) tartalmazza.

A I.- IV. módozatról a legmegfelelőbbet kell választani.

Megjegyzések: / bejegyzések álló fekete betűvel feltüntetve. /

a./ A II. és III. módozatban szereplő Kassa-Kőszeg vonatkozásra a Vkf. úr véleménye szerint a „Horthy Miklós” repülő akadémiához tartozó repülőtér, a repülés oktatására teljesen alkalmatlan. Ezért javasolja, hogy a repülő akadémia Kassáról áthelyeztessék. **Légierők felterjesztése is! Hol lenne az új repülő hadapródiskola?**

b./ Amennyiben a tüzér hadapródiskolákat akár Hajmáskéren, akár másutt, egyesítve telepítenék, úgy a kassai csendőrségi tisztképzésre lenne felhasználható.

c./ A tüzér-hadapródiskolák IV módozat szerinti egyesítése esetén, az építkezések és a berendezés befejeztéig, **legkésőbb 1942. szeptemberéig**, a tüzér növendékeket a „Ludovika” akadémián helyeznék el.

d./ A IV. módozat szerinti megoldás esetén a soproni főreáliskola fokozatosan megszűnne úgy, hogy az 1944. év nyaratól kezdve más honvédségi rendeltetést nyerhetne /: altisztképző intézet/. A nevelőintézetek között, - építkezés és berendezés szempontjából, - ez a legsilányabb, mert laktanyának épült. Kedvező telekvizonyai miatt további bővítése lehetséges.

A H.M. Úr szerint a műszaki hadapródiskola a „Bolyai” műszaki akadémián nyerhetne elhelyezést. Emelet ráhúzással a terv megvalósítható. Ha az építkezés folyó év tavaszán kezdetét venné, akkor a ráépítés öszre befejezhető. Így az épület az akadémia és a hadapródiskola befogadására megfelelővé válik.

e./ A tervezetet a jelen üggyirat összes mellékleteivel a 9. osztályvezetője *január 16-án* a III: Csf. urat tájékoztatta.

3./ Parancsnoki, tiszti és tanári létszámok:

A következő fejezetben az osztály meghatározza, illetve a négy változatnak megfelelően javaslatot tesz arról, hogy a tiszti és tanári kar beosztásában milyen képzettségű és hatáskörrel rendelkezők kerüljenek beosztásba. Az adatok 5 tanítási évre vonatkoznak egészen 1945/46 évig. A táblázat módozataiból az 1941/42 tanév adatai vannak kivéve. 18/a./b./c. sz. melléklet.

4./ Kiképzési egységek:

A hadapródiskolák teljes kiépítése után:

Gyalogsági hadapródiskolák 1 – 1 önálló zászlóalj.

Tüzérségi hadapródiskolák 1 – 1 vegyes tüzérosztály.

Gyorsfegyvernemi hadapródiskola 1 vegyes gyorsosztály /:csapatnemenként 1-1 század:/.

Műszaki hadapródiskola: fegyvernemenként 1-1 század, vagy szakasz.

VII./ Nevelés és kiképzés befejezése, átlépés az akadémiákba:

Az V. évfolyam sikeres elvégzése után a növendék „zászlósi” rendfokozatba kinevezve a csapatokhoz kerül alantos-tiszti beosztásban.

A IV. évfolyamot sikeresen elvégzett növendékek közül az arra rátermettek saját kérelmükre, az akadémiákra átléphetnek. Az átlépő növendékek száma a mindenkorai akadémiai I. évf. létszámának legfeljebb 40%-át teheti ki, tehát évfolyamonként 100 főt. Így az évi zászlósi utánpótlás, - a természetes fogyatékokkal számolva, - kb. 300 fő. **Odáirva: sok! Kevés!**

Az akadémiára átlépő növendékek sem felvételi vizsgát, sem karpaszományos csapatszolgálatot nem teljesítenek, mivel a hadapródiskolák I.-IV. évfolyamában a csapatszolgálattal egyenértékű katonai kiképzést kaptak. A zászlósok, hadnaggyá történt kinevezésük után, az akadémiákba átlépett évfolyamtársaikkal egy évfolyamot képeznek, de besorolásuk az akadémiát végzettek mögé kerül. **Csapat szolgálat!**

VIII./ Hadapródiskolák kiépítési rendje:

Az indulás 1941./42. tanévvel kezdődik. A hadapródiskolák feltöltése fokozatosan történik, felszerelésük és tiszti, illetve tanári személyzettel való ellátásuk már az első években kívánatos. A 9. osztály javaslatot tett: a négy változat - indulás egy vagy több évfolyammal - esetén a kiépítés rendjére

IX./ Anyagi kihatások, gazdaszat-közigazgatási rész:

1./ A 9. osztály 1941. évi dologi költségvetési előirányzatban, -kifejezetten az újonnan létesítendő hadapródiskolák céljaira, összesen 2,250.000 pengőt engedélyezett. Ezen összeget az előzetes anyagi csoportfőnöki döntésnek megfelelően az alábbi részletezéssel állították be a költségvetésbe:

Építkezésekre és berendezésekre	1,050.000 P.
Lovak és gépkocsik beszerzésére	400.000 P.
Az új iskolák ágy és ágynemű felszerelésére	224.000 P.
Az új iskolák első ruházati felszerelésére	350.000 P.
Az új iskolák tansegédletekkel való felszerelése	70.000 P.
A hadapródiskolák belső folyamatos életének szükségleteire, a megindulástól az 1941. költségvetési év végéig:	156.000 P.
Összesen	2,250.000 P.

Ennek az engedélyezett előirányzatnak az alapját még a hadapródiskolák létesítésére vonatkozó nyers elgondolások képezték. Az időközben kialakult alternatív megoldási lehetőségek miatt hozott vezetési döntések valószínűleg eltolódásokat, illetve módosítást okozhatnak. Ez elsősorban az építkezési kérdésekre vonatkozik, amelyek erre a célra az 1941-ben rendelkezésre álló 1.050.000 P. keretében, az eredeti kalkulációtól eltérő megoldást igényelhetnek.

2./ Az újonnan létesítendő hadapródiskolák önálló számadótestet képeznek, kivéve a műszaki hadapródiskolát, mely gazdaszat-közigazgatási tekintetben a „Bolyai János” műszaki akadémiához tartozna. Továbbiakban kitér a gazdasági hivatalra, melyet nem a tervezett megindulásakor, hanem a konkrét megszervezés munkálatainak az időszakára már fel kell állítani.

X./ További javaslatok:

1./ Felmerül még a kérdés, hogy a jelenleg meglévő akadémiákkal a hadapródiskolák párhuzamosan működjenek. A „Ludovika” akadémia gyalogos része Budapesten maradjon, s itt alakulna meg a gyalogos hadapródiskola is. Az akadémia tüzér része Nagyváradra, vagy Hajmáskérre kerülne, a tüzér hadapródiskolával egyetemben. A gyorsfegyvernemi akadémia szintén a hadapródiskolával egy helyen nyerne elhelyezést. A „Bolyai” akadémia a műszaki hadapródiskola kerülne. Előnye: kevesebb kiképzési személyzetre és kiképzési anyagra volna szükség, hátránya a „Ludovika” akadémia befogadóképessége. A másik, hogy a serdülőkorban lévő növendékek nem mérhetők össze a fejlett akadémikusokkal, így a kiképzést mégis külön csoportban kell végezni.

2./ A gyorsfegyvernem hadapródiskola kiképzési tervezetét úgy kell összeállítani, hogy a I., II., és III. évfolyamban a kiképzés egységes legyen, s csak a IV. és V. évfolyamban kerülnének a növendékek csapatnemük szerinti kiképzésre.

3./ A hadapródiskolák felállításával és azok meglehetősen magas létszámviszonyaira való tekintettel, feltétlenül szükséges mielőbb megfelelő propagandaanyag megszervezése és beállítása. Kívánatos, hogy a létszám legalább 3-szorosa adja be a pályázati hirdetés alapján felvételi kérelmét, hogy megfelelő létszámú jelentkezőből lehessen a legjavát kiválasztani. A középiskolásokat el kell vinni a laktanyákba, bemutatni az egyes fegyvernemek sajátosságait, s azok harci eszközeit.

4./ Felmerült a kérdés, hogy a gyorsfegyvernem hadapródiskola növendékei fiatal koruknál fogva még nem vezethetnek gépkocsit. Ez csak 18 életév betöltésével megengedett, a 250.000/B.M.-1939. számú rendelet értelmében. Mivel a gyorsfegyvernem III. évfolyamban kell megkezdeni az önálló vezetést, szükségesnek látszik a hivatkozott rendelet módosítása.

Csatolva: [15 – 18./c. mellékletek.](#)

A H.M. Úr rendelete értelmében az I. Csf. Úrnak, a 1941.01.23-án megtartandó 1/Vezetőségi Értekezlet anyagául 1941. január 21-én, a 9. osztály felterjesztette, a „hadapródiskolák felállítása” tervezetét¹³.

A Csf. Úr bevezetőjében kitér a hivatásos tiszti állomány hiányára. A hivatásos katonai állományú tisztikar rendszeres és teljes értékű utánpótlását új alapokra kell fektetni, mert a próbaszolgálatos tisztek teljes értékűeknek nem mondhatók. A hadapródiskolák felállításával pár év alatt a hiány megoldást nyerne. A tervezett honvédség fejlesztése ezt a kérdést még időszerűbbé teszi. A tervbe vett, és 2-3 év alatt végrehajtható fejlesztés első lépése a rendszeresített tiszti állományt még további kerekben 1200 fővel emeli. A végcélul kitűzött hadrend egy kerekben 22.300 fős hivatásos katonai állományú tisztikart követel meg. Egy ilyen állományú tisztikarnak elérésére és fenntartására évi 730 fős utánpótlásra van szükség. Ebből egyharmad az akadémiákból, kétharmada pedig a felállításra kerülő hadapródiskolákból származna.

Ezek előrebocsátása után a felállítandó hadapródiskolákra a 9. osztály csatolt javaslatát terjesztem elő. Ehhez jelentem:

1./ A 9. osztály javaslata általában elfogadandó, mégpedig az I. sz. alternatíva szerint.

2./ A repülőakadémia és a repülő hadapródiskolára vonatkozólag a Légierők parancsnokságának kellene javaslatot tenni. Nem tartja célszerűnek, hogy a repülőakadémia a javaslatban említett bármelyik elhelyezést elfoglalja, mert az említett helységek, a határ közelsége miatt nem alkalmasak egy repülőiskola felállítására.

3./ A műszaki hadapródiskola felállításánál nehézségek fognak adódni a tanterv végrehajtásánál, miután a szaktantárgyak tömege az V. évfolyamban lesz sűrítve. Megfontolandó a jelenlegi műszaki akadémia évfolyamainak létszámát megemlíteni. Ha azonban a műszaki hadapródiskola felállítására döntés születik, az arányszámot az akadémikusok és hadapródiskolások között 2 = 1-hez kellene megállapítani.

A Vezetőségi Értekezlet döntése a következő kérdésekben szükséges:

A./ A szervezés alapjául /:állományok:/ a bevezetésben felvett számvetés szolgál.

B./ Akadémikusok és hadapródiskolát végzetek közötti arányszám.

C./ A hadapródiskolák száma 7-ben lesz megállapítva.

D./ Egyelőre a két tüzér hadapródiskolát összevonják.

E./ Az iskolák elhelyezése. /: I. sz. megoldást javaslom :/.

F./ A repülő akadémia és hadapródiskola elhelyezése.

G./ Műszaki hadapródiskola felállításának kérdése, illetve az arányszám megváltoztatása.

H./ A hadapródiskolát elvégzett növendékeket zászlósokká avatják fel, 3 évi zászlósi szolgálat után hadnagyokká lépnek elő és a megfelelő korosztályú akadémikusi évfolyam végére sorolnak

I./ A hadapródiskolákból a 4 évfolyam elvégzése után az akadémiaira léphetők számának megállapítása.

J./ Propaganda kifejtése.

K./ A gépkocsivezetésre vonatkozó belügyminiszteri rendelkezés módosítása.

L./ Azoknál a hadapródiskoláknál, amelyeknél egyelőre csak az első évfolyam kerül felállításra, s így üres férőhelyek állnak rendelkezésre, ezek az alantostizti tanfolyam céljaira használandók fel.

A I. Csf. a 9. osztály a hadapródiskolák felállítására vonatkozó anyagot, mely a H.M. Úr döntése szerint a Vezetőségi értekezleten kerül letárgyalásra, kisebb észrevételekkel kiegészítve¹⁴ 1941. január 23-án a Vkf Úrnak felterjesztette. Ugyanez megküldve a Vkh. és Kfcsf. Úrnak.

Végezetül megszólalt a honvéd légierők parancsnoka, aki 1941. január 26-án az alábbi javaslatot¹⁵ terjesztette elő:

Kérem a repülő akadémia azonnali megszüntetését és a növendékek felavatását, ezt követőleg pedig a rep akadémiának azonnal repülő hadapródiskolává átalakítását. Ezzel a javaslatommal és ennek végrehajtásával az eddigi mulasztásokat, eltévelyedéseket és hiányokat akarom pótolni

Indokaim: a jelenlegi helyzet nem engedi meg a hosszú időt igénybevevő akadémiai kiképzést. Helyette a hadapródiskolai végzettség teljes mértékben megfelel, ha utána még a csapathoz a kikerülteket megfelelő tanfolyamokon tovább képezzük.

Végrehajtás módozatai:

1./ A repülő akadémia növendékeit azonnal fel kell avatni, még pedig
a III. évfolyamot /:25 fő /: hadnaggyá,
a II. évfolyamot /: 25 fő /: zászlóssá,
az I. évfolyamot /: 32 fő /: hadapród őrmesterré.

Mindhárom felavatott évfolyam továbbképzését a harc kiképző osztálynál fejezi be.

2./ A rep. akadémia hadapródiskolává való átalakításával kapcsolatban: f. évi szeptember havában a tervezett hadapródiskolai rendszer szerint, mind az öt évfolyamot fel kell állítani 150-150 fő növendékkel. Jelentkezésre az összes katonai s polgári középiskolák növendékeit fel kell szólítani. Így már 1942. augusztusától évi 150-150 rep. zászlós fog rendelkezésre állani.

A Hm. Eln. 9. osztály a Légierők pk-a ügyiratát¹⁶ január 30-án iktatta, s a „Pro domo”-ban álláspontját rögzítette.

Pro domo:

A Légierők pk-a beadványt terjeszt fel a H.M. Úrhoz címezve, melyben a repülő akadémia azonnali megszüntetését, az akadémikusok azonnali felavatását, s ezt követőleg a repülő hadapródiskola felállítását kéri. Az iktatmányt a H.M. általános iktatóban az osztályra osztották ki. Tekintettel arra, hogy a légierők, s így a repülő-akadémia ügyei nem tartoznak az osztály ügykörébe, az osztály az iktatmányt a H.M. Szárnysegédjének 1941.02.02-án küldte azzal, hogy azt a H.M. Úrnak szíveskedne bemutatni, majd a kb. 1./a. osztálynak áttenni további ügykörszerű elintézésre.

A 9. osztály a I. Csf. Úr véleményét 1941.02.04-én csatolta a 2/Vezetőségi Értekezlet anyagához.

A légi erők parancsnokának a fentiekben ismertetett felterjesztését az osztály mellékelte, majd ehhez megadta a jelenlegi rendszeresített hivatásos állományú és a továbbszolgáló tisztek állományát, s ezzel szembeni hiányt. A hadrendfejlesztés következő ütemében, a jelenleg rendszeresített állományt még további 280 tiszttel kell növelni, az összes hiány 356 fő. Ennek pótlására javasolta a repülő hadapródiskola felállítását.

Ezért a légi erők parancsnokának fent idézett fejlesztésére az alábbi pontok szerint kell döntenie:

1./ A repülő akadémia feloszlata.

Amennyiben a döntés a feloszlata mellett volna, úgy javaslom:

a./ Felavata csakis a többi akadémian történő felavataással egyidejűleg a rep. erők pk-nak javaslata szerint.

b./ Az elméleti időszak az akadémian április 5-vel lezárandó, az aks-ok április 16-ával gyakorlati kiképzésre, a harc kik. osztályhoz kerülnek.

2./ Rep. hadapródiskola felállítására két-két párhuzamos évfolyammal á 40 növendék. Évente tehát 80 zászlós kerülne felavataásra. Ha ehhez évente 80-100 továbbszolgáló tiszt átvételét tervbe vesszük, úgy a fennálló 356 fő hiány 3 év alatt pótolható

3./ Mind az esetleg fenntartandó rep. ak., mind a felállítandó rep. hadapródiskola elhelyezésének megállapítása. Erre nézve a rep. erők parancsnokának kellene javaslatot tenni.

Felterjesztem az 1/ Vez. Ért.-1941. számú előterjesztéssel kapcsolatban H.M. /Szárnysegéd/, Vkf., Vkfh., és Kfcsf Uraknak.

Továbbiakban fenti ügyirat tárgya¹⁵ a Vezetőségi értekezletre lett előterjesztve, a Kfcsf. Úr véleményezését követően 1941.02.04-én.

A légi erő felterjesztése nemcsak későn, hanem kapkodva került összeállításra. Nem tudni, hogy lehet egyből minden évfolyamot felállítani. Lesz olyan, aki csak egy-két évet tölt a hadapródiskolában, míg a többi növendéket már folyamatosan 5 év eltölte után avatják zászlóssá. Az öt, egyenként 150 fős évfolyamot, összesen 750 fővel hol képzelte elhelyezni, kiképezni? Továbbiakban a I. Csf. úr csak 80 fős létszámot említ, melyik végül az igaz, nagy az eltérés. Az iskola felállítására már tehetett volna valami javaslatot a légi erők pk-ka. Nem látszik az előterjesztés alapján, hogy a 9. osztály anyagát látta-e a légi erő parancsnoka, mert abban már javaslat van a rep. növendékek létszámáról, és elhelyezésére.

A 2/vezetőségi értekezletre 1941. február 1-én a I. Csf. Úrtól kiment az értesítés, melyet a Honvédelmi Miniszter Úr helységében február 5-én 11^h-kor tartanának. Az értekezlet tárgya: hadapródiskolák felállítása. Az értekezlet tárgyára vonatkozó előterjesztés már 1941. január 24-én 1/Vez. Ért.-1941. szám alatt felterjesztésre került. Az értekezlet időpontját kétszer változtatták, először 02.06-án, 11^h-ra, majd 7-re ugyanezen időpontra tolták el.

Az 1941. február 07-én megtartott 2/Vezetőségi Értekezlet döntése a hadapródiskolák felállítása¹⁷ tekintetében a következő:

a./ Szervezés alapjául az I. Csoport Főnök számvetése szolgál.

b./ Akadémikusok, és hadapródiskolát végzetek közötti arányszám 1 a 2-höz legyen, kivéve a repülőfegyvernemnél, ahol 1 a 3-hoz lesz.

c./ Felállításra kerülnek, illetve megmaradnak:

1./ Ludovika Akadémia a gyalogság és tüzérség részére, mint akadémia.

2./ Pécs és Sopronban a tervezet szerint 1-1 gyalogsági hadapródiskola alakul.

3./ Nagyváradon tüzér hadapródiskola kerül felállításra két párhuzamos évfolyammal.

4./ Marosvásárhelyen a gyorsanmozgó fegyvernemek részére /: lovasság, páncélosok, gk. gyalogság, kerékpárosok, fogatolt és gépkocsizó vonat :/ egy akadémia és hadapródiskola kerül felállításra.

5./ Kassán repülőakadémiát és hadapródiskolát állítanak fel.

6./ Budapesten a műszaki akadémia és hadapródiskola egyesítve lesz.

d./ A hadapródiskolát elvégzett növendékeket zászlóssá avatják fel. 3 évi zászlósi szolgálat után hadnaggyá lépnek elő, és a megfelelő korosztályú akadémikus évfolyam végére sorolnak.

e./ A hadapródiskolák IV. évfolyamát végzetekből rátermettség esetén az akadémiák I. évfolyam létszámának 1/3-a tölthető be. Ezek a IV. évfolyam elvégzése után 1 évi karp. szolgálatra a csapathoz kerülnek épp úgy, mint a polgári életből származók. A hadapródiskola IV. évfolyamának végén, közvetlenül az érettségi vizsga után a hadapródiskolások 3 hónapi csapatszolgálatra vezényelendők, kivéve azokat, akik az akadémiára kerülnek. Az V. évfolyam megkezdését 2 heti szabadság előzné meg.

f./ Propaganda kifejtése a 9. osztály javaslata szerint. A hadapródiskolában csak alapítványi és államköltséges helyek rendszersítendők.

g./ Az összes hadapródiskoláknál lehetőleg a teljes I. és II. évfolyam kerüljön felállításra.

h./ A gépkocsivezetésre vonatkozó belügyminiszteri rendelkezést módosítani kell a 9. osztály javaslata szerint.

i./ Az akadémiáknál és felállítandó hadapródiskoláknál a még rendelkezésre álló üres férőhelyek az alantos tiszti tanfolyam céljaira használandók fel.

A 2/ Vezetőségi Értekezlet egyes dolgokban döntött, de sok kérdés még megválaszolatlan maradt. Későbbiekben még a fenti pontok közül is többet megváltoztattak az újabb ismeretek birtokában.

A H. M. Úr döntése alapján a 9. osztály feladata lett a hadapródiskolák felállítási munkálatainak megszervezése,¹⁸ melyet egy bizottsági szemrevételezés előzzön meg. A sürgősségi sorrend Marosvásárhely, Nagyvárad, Pécs, Sopron, Budapest –„Bolyai” akadémia-. Az osztály javaslatot tett a bizottság összetételére, valamint a lebonyolítás folyamatára. A bizottságnak az egyes helyeken a 2/ Vezetőségi Értekezlet döntései alapján kell a szemrevételezést elvégezni, azaz az adott helyen milyen fegyvernemet, létszámot, lovakat, járműveket, anyagot stb. kell elhelyezni. A f. hó 7-én megtartott Vezetőségi értekezlet döntése értelmében Marosvásárhelyen gyorsfegyvernemi akadémia és hadapródiskola, Nagyváradon tüzérségi hadapródiskola /:2-2 párhuzamos évfolyammal:/, míg Sopronban és Pécsen gyalogos hadapródiskola, a Bolyai akadémián pedig műszaki hadapródiskola létesül, a műszaki akadémia fenntartása mellett.

Miután a marosvásárhelyi volt hadapródiskola aránylag kis, be nem épített telekkel rendelkezik, az osztály úgy látja, hogy ott az akadémia és hadapródiskola együtt, aligha ha lesz elhelyezhető. A bizottságnak határozott és szakszerű javaslatot kell a Vezetőségnek adnia.

A nagyváradi hadapródiskola befogadóképessége 400 fő. A Vezetőségi értekezlet úgy döntött, hogy ott 650 hadapródiskolai növendék nyerjen elhelyezést. A befogadóképességen felül, később 50%-al több férőhelyet kell új építkezéssel biztosítani. Mivel tüzer hadapródiskola lesz, megfelelő istállók, járműszínek, lovarda, stb. építése még ez évben szükségesnek látszik.

Az osztály egyben a bizottság tájékoztatásának céljából közli, hogy az 1941. évi költségvetési hitelében a hadapródiskolák építkezésére és berendezésére 1,050.000 P., lovak és gépkocsik beszerzésére pedig 400.000 P. áll rendelkezésre. Az ügyiratot¹⁸ a 9. osztály 1941. február 12-én felterjesztette a H.M. Úrnak jóváhagyásra.

A H.M. Úr a 9. osztály előterjesztését 1941.02.14-én jóváhagyta. A 7 tagú bizottság - 02.20-án megalakult, munkáját a sürgősségi sorrend figyelembevételével, február 23-án Marosvásárhelyen kezdi meg, időtartama 4 nap. Ezt követően a 7 tagú bizottság február 28-án, Nagyváradon folytatja szemrevételezését, és azt március 4-én fejezi be. Ezt követi Pécs, Sopron, végül Budapest – „Bolyai” Akadémia szemrevételezése.

A 9. osztály a hadapródiskolai kiképzés általános tervezetét korábban már elkészítette, melyet a Vezetőségi értekezlet elfogadott. A végleges tervezetnek a kiképzéssel kapcsolatos részeit¹⁹ az osztály február 17-én részletezve adta meg, az 5. vkf. osztálynak, hogy az egyes fegyvernemek számára a gyakorlati katonai kiképzés anyagát az erre hivatott szerveivel karöltve megállapítsa, a kiképzési tervezeteket összeállítsa, valamint a kiképzéshez szükséges egyéb részletes utasításokat előkészítse.

A tervezetben lényeges részek az alábbiak:

Gyakorlati időszak:

Elméleti időszak szeptember 20-tól május 31-ig tart. Ezen idő alatt az I. – IV. évfolyam számára hetenként két-két fél nap esik a gyakorlati kiképzésre. Az V. évfolyamban a gyakorlati képzésre több idő fordítható.

Gyakorlati időszak: június 1-től augusztus 20-ig tart. Végeredményben az I. – IV. évfolyamokban az elméleti és gyakorlati időszakban együttesen átlag 80 – 80 gyakorlati kiképzési nap áll rendelkezésre.

Elméleti katonai kiképzés:

Az elméleti időszakban az I. évfolyamban hat, a II. III. és IV. évfolyamokban nyolc – nyolc, az V. évfolyamban pedig 26 óra áll rendelkezésre hetenként.

A gyakorlati időszak alatt /június hóban:/ az I., II. és III. évfolyamokban heti négy – négy egész nap, a IV. és az V. évfolyamban pedig a hó második felében heti négy – négy nap kizárólag az elméleti katonai kiképzésre esik. Az elméleti időszakban együttesen az I. évfolyam számára 260, a II. III. évfolyam számára 300 – 300, a IV. évfolyam számára pedig 250 elméleti katonai órásszámmal számolnak.

Az elérendő célok a Vezetőségi értekezlet anyagában, [16/a és b. sz. mellékletben](#) megtalálható.

Megadja az osztály a fentiekben már tárgyalt felállításra kerülő fegyvernem szerinti hadapródiskolákat, kiképzési egységeket, a súlyponti tantárgyakat. Ezek alapján a 9. osztály javaslata:

a./ Az ismertett időbeosztások, célkitűzések és anyag figyelembe vétele mellett az 5. vkf. osztályt bizta meg azaz, hogy az egyes fegyvernemek erre hivatott szerveivel karöltve, - a hadapródiskolákban kiképzendő összes fegyvernemek számára – 1./ a gyakorlati katonai kiképzés anyagát megállapítsa, 2./ a kiképzési tervezeteket összeállítsa, 3./ a kiképzéshez szükséges egyéb részletes utasításokat előkészítse.

b./ A részletes kiképzési tervezet csak az I. és II. évfolyamok számára kell elkészíteni, a felsőbb évfolyamok anyagának megállapítása általánosságban készítenendő.

c./ Az elméleti katonai kiképzéssel kapcsolatos tantárgyak anyagát az osztály az akadémia bevonásával állapítja meg.

d./ Az osztály a sürgősségre tekintettel kéri, hogy az a./ pontban leírt tervezeteket legkésőbb f. évi március 31-ig kézhez vegye.

Kapja a vkf. 5. osztály 1941.02.17.

Az 5. vkf. osztály a szükséges intézkedéseket elkészítette, és a felülbírált tervezeteket f. hó 31-ig megküldte.

A 9. osztály a tervezetet megkapta²⁰, elintéztést nyert, további intézkedést nem igényel. 1941.03.8-án.

Az 5. vkf. osztálynál a hadapródiskolák részére készítenendő tervezetek ismertetése sok tekintetben a már az elhangzottakkal azonos, az eltérések a tisztképzés folyamatában az alábbiak:

Az elméleti katonai kiképzés anyaga²⁰ 7. sz. pontjában, a fegyvernem szabályzatai és utasításai az I.-II. évfolyamban a rendfokozat nélküli csatár, a III. évfolyamban a tisztés számára előírt mértékben, a IV. évfolyamban a tiszthelyettes, az V. évfolyamban: szakismeretek a fegyvernem szabályzatai, és utasításai az alosztályparancsnok számára előírt mértékben kell elsajátítani.

A II. fejezet 3. pontjában –gyakorlati kiképzés anyagának és tervezetének összeállítása – megnevezi mindazon parancsnokságokat, intézményeket melyeknek a feladatot el kell végezniük. Ezeket az 5. vkf. osztály útján 03.25-ig kell felterjeszteni. A vkf. ügyszer tartalmazza a 19./a és b. mellékletet.

Az 5. vkf. osztály e tárgyban a Le. pság felé közölte, hogy a repülő hadapródiskolára vonatkozó terveit fenti témában, saját hatáskörben készítse el és küldje meg március 31-ig a H.M. 9. osztálynak.

A Honvédelmi Miniszter helyettes úr 1941.02.18-án tartott értekezleten a H-III. /Huba/ hadrendfejlesztési terv tárgyalásakor, a Földi főcsoporton belül a I. Csoport feladatkörében, a tisztképzés fejezetben többek között a már volt 2/Vezetőségi értekezlet döntésének végrehajtását tárgyalta. /Megjegyzés: az itt szereplő anyag ismert/.

A hadműveleti csoportfőnök február 20-án értekezletet tartott,²¹ melynek során elrendelte, hogy a H – III. hadrendben foglalt adatok elérése a Miniszter helyettes Úr f. hó 18-án tartott értekezlete szerinti ütemben történjen. Ezzel kapcsolatban a f. évre eső munkálatok végrehajtására szükséges többlet kiadások haladéktalanul, a későbbi évek folyamán szükséges ilyen kiadások pedig évenként csoportosítva a megfelelő költségvetési időszakban igényelendők a III. csoportfőnök által. Mindezekről III. csoportfőnökség készítsen és terjesszen be egy megfelelő és áttekinthető kimutatást.

Ezzel kapcsolatban a 9. osztály az alábbiak leszögezését tarja szükségesnek:

1./ Az osztály még 1940. október 16-án értesült a hadapródiskolák felállításának a kormányzó által óhajtott elrendeléséről, s megkezdte az előmunkálatokat. Az anyaghoz a III. csoportfőnökség e terv anyagi kiértékelését, különösen az építkezéseket illetőleg lefolytatta. A III. anyagi Csf. Úr 1940. november 18-án megtartott értekezletén, a 9 osztály által tervezett hadapródiskolák összes költségeire / beleértve az építkezéseket is / 2.25 millió pengőt engedélyezett az 1941 évi költségvetési hitel keretében. Ebből az összegből 1.050 millió pengőt állapított meg az építkezésekre.

2./ Az osztály akkor, mivel a csúcshadrend adatai nem álltak rendelkezésre, kizárólag az intézetek férőhely száma után tett felállítási javaslatot.

3./ Az időközben ismertté vált H-III. /Huba/ hadrend adatai alapján, a fejlesztés jóval nagyobb számú növendék kiképzését teszi szükségessé.

4./ Az 1941. február 6-án az osztály a 2/Vezetőségi értekezlet számára készített javaslatában jelezte, hogy a megnagyobbodott létszám miatt a már fent említett 2.25 millió pengőnél lényegesen nagyobb összegre lesz szükség.

5./ A Vezetőségi értekezlet döntése értelmében 1941. év őszén a hadapródiskolák két évfolyammal indulnak.

6./ A Vezetőségi értekezlet döntése után az osztály tervezetet dolgozott ki a marosvásárhelyi és nagyváradi tervbe vett hadapródiskolák részletes megismerésére, amelyek úgy az építészeti, mint költségkihatási szempontból biztos adatot nyújtanak. A szemrevételezés február 22-én folyamatba lép.

7. Az osztály ezt megelőzőleg azért nem tett javaslatot a III. csoportfőnök úrnak, mert a fent jelzett szemrevételezés döntő kihatással lesz arra, hogy a Vezetőségi értekezlet határozatában szereplő intézetek összevontan, vagy részben összevontan, vagy a helyi viszonyok következtében megváltozott elhelyezésben nyerjenek felállítást.

8./ A 9. osztály fenti pontokban előadottakat azért tartotta szükségesnek ismertetni, nehogy vád érje, hogy nem teljes erejével dolgozott volna a fenti fontos ügyben.

A 9. osztály a hadműveleti csoportfőnök úrtól a mai napon vett parancsra az alábbiakat terjeszti elő:²¹

1./ A marosvásárhelyi volt hadapródiskola I. és II. évfolyama, valamint a gyors akadémia felállításával kapcsolatban, a folyó évben férőhely nem szükséges.

2./ A hadapródiskolák építésére az 1941. évre 1,050.000 pengő áll rendelkezésre.

3./ A marosvásárhelyi gyors akadémia és hadapródiskolában, valamint a nagyváradi tüzér hadapródiskolában egyéb építkezésekre /:istálló, lovarda, gépjármű színek, stb.:/ még folyó évben feltétlen szükség lesz.

4./ Nagyváradon a tüzér hadapródiskola növendéki férőhely építése folyó évben nem szükséges, csak helyreállítási munkákat, kell elvégezni.

5./ A pécsi és soproni főreáliskolákban, a folyó évben férőhely építés nem szükséges, csak átalakítási munkálatok /:fürdő bővítés, stb.:/ átalakítási munkák végzendők.

6./ A „Bolyai János” műszaki akadémián a műszaki hadapródiskola felállításával kapcsolatos

Az osztály megjegyzi, hogy az 1-6 pontban foglaltak pontos kiértékelése és javaslat tétele csak a bizottsági szemrevételezések megtörténte után eszközölhető. A kijelölt bizottság szemrevételezését folyó hó 22-én kezdi meg, s előreláthatólag március 20-22-én fejezi be. Az osztály a szemrevételezés megtörténte után tehet globális anyagi előterjesztést.

A H.M.h. Úr február 18-án a H-III. hadrendfejlesztési terv megvalósítására vonatkozó feladatköröket a főcsoportok, csoportok, és a légi főcsoport részére megállapította.

Fenti tárgyban a hadapródiskolákra vonatkozó vezetőségi értekezlet döntését építették be a Földi főcsoport feladatai közé a tisztképzéssel kapcsolatban. - lásd a *február 11-i* Vezetőségi értekezlet döntését. - A LÜ Főcsoport és Légi Erők Parancsnokságnak a fenti témában a d./ pontban az alábbiakat rögzítették. A repülő akadémia és hadapródiskola induljon meg Kassán, de ne maradjon ott állandóan a reptér-viszonyok miatt. E helyett Bugac van tervbe véve az iskolák számára. Tervet kell készíteni, és javaslatot tenni. Az f./ pontban előírtak szerint mindkét iskola számára kiképzési tervet kell készíteni.

A H-III. tárgyában megtartott értekezlet anyagát hadrendfejlesztési munkálatok irányelvül a H.M. Úr *február 26-án* végrehajtásra a földi és légügyi főcsoportok részére kiadta.

Közben a III. Csoportfőnök Úr *194. 02.21-én* adott parancsára a 9. osztály a 11. osztály bevonásával globális költségadatokat állított össze²².

A költség kiszámításának alapja, az *1941.02.07-én* tartott Vezetőségi értekezlet döntése, az akadémiák és hadapródiskolák elhelyezésére.

a./ A már meglévő intézetek átalakítása és bővítése, továbbá az újonnan felállítandó intézetek teljes felszerelése, karbahelyezése és bővítése mekkora összeget tesz ki.

b./ Lépcsőzetes megoldás mellett mennyi azon költség, mely az 1941. év őszéig, az a./ pontban említett munkálatokra feltétlenül szükséges, szembeállítva az 1941. évi költségvetésben engedélyezett 2.25 millió pengővel, melyből az építkezésekre és berendezésre 1,050.000 pengőt terveztek.

Megjegyzi az osztály, hogy az *1940.11.18-án* megtartott értekezleten, melynek alapja a fent jelzett 2.25 millió összeg engedélyeztetett. Nem esett szó a műszaki és repülő hadapródiskoláról, valamint a gyorsfegyvernemi akadémiának a hadapródiskolával történő együttes elhelyezéséről és költségeiről.

Ezen kívül a földi erők számára most megállapított 435 fős évfolyamlétszámokkal szemben az értekezlet csak 280 főben állapodott meg.

Az előzetes számításhoz szükséges még megállapítani, hogy a már engedélyezett összegekkel szemben mennyi póthitelre lesz szükség.

A előzetesen *02.22-én* kiszámított globális összeg.²²

Összes költség	7,750.000 P.
1941-ben szükséges	4,300.100 P.
Marad a következő évre	3,450.320 P.
Egyéb költségekre	1,460.000 P.
Költségvetésben biztosítva	2,250.000 P.
Amelyből ló, gk. beszerzésre	400.000 P.
Marad	1,850.000 P.
Póthitel szükséges az 1941. évre	4,300.100 P.
Egyéb költségekre	1,460.000 P.
A két összeg összesen	5,760.100 P.
Ebből levonva a biztosított összeg	1,850.000 P.
Póthitel szükséges	3,910.100 P.

A III. Csf. Úr a 9. és 11. osztály bevonásával megvizsgálta az elkészített globális költségvetés tervezetét, s javaslatait²³ a 9. osztály „Pro domo”-ban rögzítette:

1./ Megvárni a *03.5-én* bevonuló – Marosvásárhelyre és Nagyváradra kiküldött – bizottság jelentését.
2./ A gyors akadémia maradjon Budapesten, mert teljes elhelyezése biztosítva van. A 300.000 pengő értékben megépített istálló és járműszínek kihatásatlanul maradnak. Megjegyzés: a bizottság *03.04-én* történt jelentése is megerősíti, hogy a két intézmény együttes elhelyezése jelentős többlet kiadásokat igényel.

A kormányzói előterjesztést ebben az esetben módosítani szükséges.

3./ Az építkezésekre kért összesen 7,780.000 pengőből a megbeszélésen lefaragható 2,970.000 pengő, azaz beruházásra marad 4,780.000 pengő.

4./ Ehhez többletként kell ruházat és első beszerzés címén 1,060.000 pengő, tehát az összes szükséglet 5,840.000 P. A költségvetés biztosított 2,250.000 P-t, abszolút többlet 3,600.000 P. Ez változhat a Marosvásárhelyen és Nagyváradon ügködő bizottság beszámolójától függően.

Ezen összegben a repülő akadémia és hadapródiskola költségei nincsenek benne.

5./ Az új építkezések elkészültére csak 1942. tavaszán lehet számítani, kivétel a lövegész, az istálló, esetleg a kórházbővítés.

A két évfolyammal meginduló oktatás, minden katonai nevelőintézetben kezdetét veheti

6./ A katonai nevelőintézetek 1942. évtől számított ellátási többlet szükséglete emelkedő lépcsőzést mutat

1941 évben	4.5 millió P.
1942 évben	6,5 millió P.
1943 évben	7,5 millió P.
1944 évben	8,5 millió P.

Felterjesztve 1941.02.25-én a Kfcsf. Úrnak.

Válasz: a bizottság jelentését be kell várni, hogy a gyors akadémia Budapesten maradjon. A Kormányzói előterjesztést ekképpen kell átdolgozni. További intézkedésre lásd I. Csf. Úr. 1941.03.03.

A I. Csf. Úr felvetette 03.03-án, hogy a jelenleg fennálló középiskolai nevelőintézetek növendékei számára a fegyvernemválasztás lehetősége szabályzandó-e, vagy maradjon ez a két nevelőintézet, az akadémiába való pályázás lehetőségéig kizárólag gyalogsági. A későbbi javaslat szerint a növendékek fegyvernemválasztása az érettségi bizonyítvány megszerzése után történjen.

A III/1. Csf. h. elnöklete alatt 1941.03.07-én megtartott értekezleten²³ a Marosvásárhelyre és Nagyváradra kiküldött bizottság jelentését felülbírálta, különös tekintettel a H.M. 11. osztály műszaki képviselője által részleteiben ismertetett konkrét költségekre, melynek eredménye alapján a hadapródiskolák építési költségigényét az alábbiak szerint állapította meg²³:

Marosvásárhely –gyors hadapródiskola-	1,660.000 P.
Nagyvárad –tüzér hadapródiskola-	1,330.000 P.
Sopron –gyalogsági hadapródiskola-	505.000 P.
Pécs –gyalogsági hadapródiskola-	427.000 P.
Budapest –műszaki hadapródiskola	<u>500.000.P.</u>
Összesen:	4,422.000 P.
Előre nem látott kiadásokra:	<u>358.000 P.</u>
Mindösszesen:	4,780.000 P.

Ez egyezik az eredetileg kivetett összeggel.

Fenti költségekben nem foglaltatik bent:

- 1./ Az intézeti kórházi felszerelésének-
- 2./ az intézetek fegyverzet szükségletének-
- 3./ az egyéni katonai felszerelés költségei és
- 4./ a repülő hadapródiskola létesítési költségei.

A 9. osztály képviselője bejelentette, hogy a beterjesztett adatoknak *folyó évi 02.25-én* megtartott értekezletén történt kiértékelésébe számszerűleg tévedés csúszott be. Az építkezés nélküli összszükséglet nem 1,060.000 P.,

hanem az építkezés nélküli összszükséglet.,	1,860.000 P.
melyhez jön az építkezési költség:	<u>4,780.000 P.</u>
Összszükséglet az építkezéssel együtt:	6,640.000 P.
A 9. osztály 1941. évi költségvetési hitelében e célra már biztosítva van:	2,250.000 P.

A többlet szükséglet nem 3,660.000 P, hanem 4,390.000 P., mely a 9. osztály részére biztosítandó, valamint az 1.-3.pontban említett egyéb költségek a H-III. személyi hitel terhére. Kelt 1941.03.07-én.

Hadapródiskolai építkezések költségszámítása 03.06-án.²³

Intézet	11. o. előzetes kalkulációja	III. Csf. Úr 02.25-i revíziója	Helyszíni bizottsági megállapítás
Soproni gyal. hdp. isk.	804.960	504.960	
Pécsi gyal. hdp. isk.	798.160	436.160	
Bp. „Bolyai” mű, hdp. isk.	1,100.000	500.000	
Nvárad tü. hdp. isk.	2,585.800	1,747.800	1,700.000
Mvhely gyors. hdp. isk.	2,461.500	1,611.500	2,200.000
Összesen	7,750.420	4,790.420	
Kereken	7,750.000	4,780.000	

A III. Csf. írásos bejegyzése 03.10-én megerősítette, hogy első lépcsőben szükséges 4,390.000 P. Az azon felüli szükséglet /: kórházi felszerelés, intézeti fegyverzet, egyéni katonai felszerelés /: még kiemelés alatt. Az erre szükséges költségek a H-III. hitel anyagi részéből lesz biztosítandó.

Hadapródiskolák megindulási szükségletei építkezés nélkül.²³1941.03.06-án.

/: Módosítás a 02.25-i előadáshoz :

340.000 P. ruha /: anyag :/

220.000 P. ruha /: konfektio :/

224.000 P. ágyak stb.

300.000 P. tansegédletek

160.000 P. belgazd. berendezések /: konyha, mosoda, stb. :/

60.000 P. forgótőke étk. gazd.

156.000 P. folyamatos élet 1941 végéig

400.000 P. lovak, gépkocsik.

Összszükséglet építkezés nélkül	1,860.000 P.
Építkezésre III. Csf. Úr engedélyezett 02.25-én	4,780.000 P.
Összszükséglet együtt	6,640.000 P.
Költségvetésileg már biztosítva	2,250.000 P.
Abszolút többszükséglet	4.390.000 P.

Az azt követő időszak költségeinek hitelezésével kapcsolatos történések ismertetése felesleges, ezeket az illetékes 11. és 6.k osztályok a III. Csf. irányítása alatt intézték a 9. osztályt is bevonva. Tisztképzés történetét nem befolyásolják. Mindenesetre a fentiekből is látható, hogy a „hadapródiskolák utólagos felállítása” milyen pénzügyi nehézséget okozott. Tanulmányi éveink során minden hadapródiskola megsínylette a technikai színvonal, ruházat, stb. terén jelentkezett különböző hiányosságokat. /: Építkezés átadási időpontok csúszása, építkezés elhalasztása, stb.:/ Az ügyiratban foglaltak egyébként 1941.06.25-én kivezette, azaz lezáródtak.

Közben a repülő hadapródiskola felállítása tárgyában is márciusban felgyorsultak az események. Beindult a konkrét tevékenység, mert a rövid határidő igen csak szorította a Légiőrő parancsnokságát.

Kérdéssé vált a „Horthy M.” repülő akadémia és a felállítandó repülő hadapródiskola alárendelési kérdése²⁴.

A IV. Csf. Úr nézete az alábbi:

A repülő akadémia és a felállítandó repülő hadapródiskola ügyeit a H.M. 9. osztály intézi.

Közigazgatási tekintetben a IV. csf. és Lü. Föcsf. útján a H.M.-nek és a H.M. helyettesének alárendelve.

Nevelésügyi szempontból, mint a földi katonai nevelő- és képzőintézetek is, a VKF. és a VKF. h-nak legyenek alárendelve.

Tekintettel arra, hogy a VKF. és VKF. h. Úr repülő szakügyekben nem szakember, a kiképzés irányítása, vezetése és ellenőrzése szempontjából a repülő akadémiát és a repülő hadapródiskolát a légiőrő parancsnokának is alá kell rendelni, úgy hogy a tantervek felülbírlása, valamint az oktatás ellenőrzése szemlék tartásával biztosítva legyen.

A véleményt a 9. osztály kiadta március 14-én véleményezésre, a 1.vkf.osztálynak és a Le. Pk-nak.

.A VKF. javaslata 1941.04.24-én: a légiőrő parancsnokának a kiképzést illetően szemlejogot, és javaslattételi jogot, a tantervvel kapcsolatban felülbírlási jogot kíván biztosítani. A javaslattal és a 1. vkf. o. kiegészítésével a Le. Pk. is egyetértett. A rep. akadémia és hadapródiskola alárendelésének kérdése, a vkf. o. részéről adott vélemény alapján kiegészítést nyert, döntésre 05.03-án.előterjesztve és 06.09-én elfogadva, s már lezárva.

A repülő akadémia február27-én megküldte²⁵ a repülő hadapródiskola átjavított tantervét, melyet a 9. osztály 03.19-én felterjesztett a Vkf. Úrhoz. Az 5. vkf. osztály megállapította, hogy az eredeti iratot a Lü. Fcsf-óság kapta meg intézkedésre. Ezt az iktatmányt is oda kellene átadni. Visszaérkezett 03.29-én. A tervezetet elfogadták és április 17-én az osztály lezárta²⁶, azaz további elintézés nem igényelt.

A 02.07-én megtartott vezetőségi értekezlet döntése értelmében a hadapródiskolák felállításra kerülnek.

A I. Csf. Úr parancsára a „hadapródiskolák felállítása” ügyiratot 6/Vezetőségi értekezlet határozatai alapján a 9. osztály átdolgozta, és előterjesztette jóváhagyás végett²⁷/Kivonat

Az Fcsf. Úr a következő utasítást adta: A Marosvásárhelyre kiszállt bizottság jelentését be kell várni. A Miniszter Úr hozzájárult, hogy a gyors akadémia esetleg egyelőre Budapesten maradjon. A Kormányzói

előtérterjesztést ekképp át kell dolgozni. Még *03.03-án* a 9. o. vezetőjének felvetése, úgymint a középiskolai nevelőintézetek növendékei számára a fegyvernemválasztás lehetősége szabályozandó-e, vagy maradjon ez a két nevelőintézet az akadémiába való pályázás lehetőségéig kizárólag gyalogsági..

III. Csf. Úrnak az ügydarabhoz hozzászólása az anyagi vonatkozásban alapot képez. Ez a honvédelmi miniszter parancsa szerinti helyesbítése után, jelen szám alatt külön kerül Hódolatteljes felterjesztésre.

A kiküldött bizottság jelentette, hogy Marosvásárhelyen csak a gyors hadapródiskola helyezhető el. Ellenkező esetben rendkívüli építkezési többletkiadások merülnek fel.

A vezetőség döntése, hogy a jelenlegi középiskolai nevelőintézetek V. évfolyamai lépnek át a hadapródiskolákba. A jelenlegi VI. és VII. évfolyamok az eddigi tanterv szerint nyerik további kiképzésüket. Fegyvernemválasztásra csak érettségi vizsgálat letétele után kerüljön sor.

A 9. osztály ezek figyelembevételével, illetve a H.M. Úr döntése alapján a Hódolatteljes Előterjesztést átdolgozza és felterjeszti.

Továbbiakban a legnagyobb gondot a repülő hadapródiskola felállítása, illetve elhelyezése okozott. A legtöbb ügyirat ezzel kapcsolatban született. Ennek -/siker/- története az alábbi:

A 9. osztály vezetője Kovács Elemér rep. alezredessel az előírat¹⁶ kapcsán *március 16. és 17-én* megtekintette a kassai repülő akadémiát azon célból, hogy ott a repülő hadapródiskola elhelyezhető, vagy sem. A megtekintés eredménye²⁸ az alábbi:

- 1./ Az akadémia elhelyezési körletei, a repülő hadapródiskola növendékeinek befogadására nem elegendő.
- 2./ Mivel a repülő akadémia és a felállításra kerülő repülő hadapródiskola nem fog Kassán maradni, a rossz kiképzési lehetőség és a repülőtér rossz adottsága miatt az osztály nem tartaná helyesnek Kassán újabb építkezéseket és fejlesztési munkákat beállítani.
- 3./ A 9. osztály érintkezésbe lépett a 34. osztállyal, ahonnan azt az értesítést kapta, hogy a repülő akadémia és hadapródiskola új elhelyezése 1942-ben Kecskeméten lesz, tárgyalások és költségvetés folyamatban.
- 4./ Azért, hogy a repülő hadapródiskola I. és II. évfolyamának felállítása késedelmet ne szenvedjen, az osztály az 1941/42 tanévre átmeneti megoldásként az alábbiakat javasolja.

A repülő hadapródiskola I. és II. évfolyambeli növendékei a „Bolyai” akadémián elhelyezhetők lennének a műszaki hadapródiskola f. évben betöltésre nem kerülő csúcslétszáma részére idén megépülő helységeiben. Az elhelyezési lehetőségeket az osztály, az akadémia parancsnokával együtt szemrevételezte, s a kérdés megoldható és végrehajtható. Az építkezésre szánt 500.000 P-t a III. Csf. Úr már biztosította.

A 9. osztály a javaslatát, *március 19-én* felterjesztette. A Miniszter úr *1941.04.28-án* történt döntése: a rep. hadapródiskola I. és II. évfolyama a „Bolyai” akadémián nyer elhelyezést. Egyéb elintézés nem igényel, *április 29-án* lezárva.²⁸

Kecskemét város igényelte a rep. akadémia és hadapródiskola létesítését és ehhez telket is felajánlott. Az iratot a 9. osztály *03.21-én* felterjesztette döntésre a Le. fcsf. Úrnak.²⁹

Ekkor a Le. fcsf. Úr *1941.03.31-iki* rendeletére felvetődött az alábbi:

A rep. akadémia létszáma évfolyamonként 24 főt számítva 72 főt tesz ki. A rep hadapródiskola létszáma évfolyamonként 72 fő, 5 évfolyamot számítva 360 fő lesz, ebből leszámítva az első két évfolyamot, mely csak nyári időszakban fog vitorlázó repülést végezni, marad tehát 226 fő motoros repülésre. Ezen létszámmal kapcsolatban felmerülő kérdések az alábbiak:

- a./ fent említett létszám gyakorolható egy repülőtéren, anélkül, hogy zavarnák egymást,
- b./ milyen nagy legyen a repülőtér?
- c./ ha két repülőtérrel oldható meg a repülés, mily távolságra legyenek egymástól,
- d./ a két iskola egy helyen való elhelyezése esetén a hallgatókat messzebb kell szállítani, gazdaságos-e az elhelyezés?
- e./ a közös elhelyezésből milyen előny származik, illetve megtakarítás,
- f./ nevelési szempontból mily előny vagy hátrány várható a rep. akadémia és hadapródiskola közös elhelyezéséből,
- g./ esetleg még itt fel nem merült szempontok a repülő akadémia, ill. hadapródiskola közös, vagy külön elhelyezésére,
- h./ Az ismertetett szempontok mérlegelése után végleges állásfoglalás a két intézmény közös, illetve külön-külön történő elhelyezésére.

Kapta: Le. pk., V. csf., 9. o., vkf. 1. o.

Vélemények:

A le. pk-a részéről Kecskemét ügyében *03.31-én*:

a-hoz: A két intézmény létszáma az egy reptéren való gyakorlatozást lehetővé teszi.

b-hez: A reptér nagysága, az épületek, hangárok és egyéb beépített részeken kívül legalább 200 hold legyen.

e-hez: Közös elhelyezésnél jelentős személyi és anyagi megtakarítások érhetők el.

f-hez: A közös elhelyezés nem ideális.

g-hez: Meggondolás tárgya, hogy vajon a hadapródiskola felállítása egyáltalán célszerű-e a rep fegyvernemnél.
A csatolt szakorvosi vélemény megerősíti fenti aggályokat.

h-hoz: Ha a rep. hadapródiskola felállítására sor kerül, csak abban az esetben javaslom a rep. akadémiával közös elhelyezést, ha anyagi helyzetünk arra feltétlen kényszerít.

V. csf. részéről *04.03-án*. A le. pk. úr véleményével egyetért. Javaslom, mielőtt a hadapródiskola felállításában végleges döntés történik, a rep. szakorvosi vélemény alapján újabb mérlegelés tárgyává tenni, célszerű-e serdülőkorban lévő gyerekek kiképzésére ily nagy összegeket áldozni, mikor azok jelentős százaléka a kiképzés befejezése előtt, vagy alatt, kiesik.

A szakorvosi vélemény:

1./ Serdülőkorban a rep. alkalmasságot elbírálni nem lehet.

2./ A rep. hadapródiskola felállítása drága és felesleges.

3./ A rep. tiszték utánpótlását a kiképzés szigorításával lehet biztosítani.

4./ A pilótanövendékek létszáma a repülőgép-vezető iskolában 33%-al nagyobb legyen, mint a szükséglet.

A 9. osztály részéről a vélemény kivonata *1941.04.09-én*.²⁹

a./ A repültetési időt figyelembe véve, az osztály egy reptéren a gyakorlatozást időhiány és összeütközési lehetőségek miatt, nem tartja keresztülvihetőnek.

b./ Sem nevelési, sem kiképzési okokból nem javasolja az akadémiák és hadapródiskolák egyesítését.

c./ A két reptér egymástól legalább 20-30 km-re legyen.

d./ A szállítás nem gazdaságos, ha az elhelyezés egy helyre települ.

e./ A szakorvosi véleményre vonatkozólag az osztály jelenti, hogy a repülés épp olyan sport, mint a lovaglás. A legtöbb repülő gyermekkorában már vágyat érez a repülésre és nem komoly pályaválasztás alapján. A III. évfolyamban kiesők, más hadapródiskolákban, minden fennakadás nélkül folytathatják tanulmányaikat. Az akadémiáról kikerülő 23-24 éves hadnagyok vadász és zuhanóbombázó pilótának öregek. A fiatalabb korosztályok gazdaságosabban kihasználhatók

f./ A honvédelmi miniszter javaslatát a kormányzó a tisztképzés végrehajtását elfogadta s.*1941.04.01-én* kiadta. Ennek alapján, a rep. hadapródiskola f. évben ideiglenesen a „Bolyai” műszaki akadémián I. és két évfolyammal felállításra kerül.

Az 1. vkf. osztály *04.16-án* a 9. osztálynak küldött - kivonat -véleménye:

1./ A rep. akadémia és hadapródiskola elhelyezésénél az osztály felfogása szerint elsősorban a repülőter kiválasztásának kell megtörténnie. A repülőter kiválasztásakor elsőrendű követelmény, hogy minden időszakban használható legyen.

2./ A rep. tiszt utánpótlás kérdésében a le. pság. és a 9. osztály felfogása között alapvető eltérés van. Ezt is sürgősen tisztázni kell. Az osztály javasolja, hogy a Lü. Fcsf úr /:V.Csf-ség:/ ezt a kérdést az érintettek bevonásával vizsgálja meg és végleges javaslatot adjon a VKF. és H.M. Úrnak.

3./ Azért, hogy az építkezések megkezdhetők legyenek, mielőtt a rep. tiszt utánpótlás rendszere véglegesen eldőlné, a repülőter és az általános elhelyezési viszonyok szemrevételezését a számításba jövő városok környékén sürgősen végre kellene hajtani. Az osztály tudomása szerint számításba jött helyek: Budapest, Győr, Kecskemét.

A Le. fcsf. Úr *1941.04.24-én* a következőképpen - kivonat - döntött:-126/Bbk.-41 sz. alatt-

a./ A rep. akadémia és hadapródiskola felállítását illetőleg ragaszkodni kell a Legfelsőbb helyről jött döntéshez.

b./ A Legfelsőbb helyről jött döntés alapján a két intézmény külön nyer elhelyezést.

c./ A rep. akadémia új helyére nézve H.M. döntés nincs még. A hadapródiskola helye lehetne Budaörs környéke úgy, hogy a hadapródiskola a vitorlázó repülés mellett motoros repülésre a budaörsi repülőteret használhassa.

d./ Az iskolák vezetőségi értekezleten meghatározott létszámának emeléséről nem lehet szó.

e./ A légvédelmi tűzirtósi növendékek kiképzése a Vkf. Úr *04.01-én* hozott döntése alapján a tüzér hadapródiskolában történik.

A fentiekből kifolyólag utasítom a 9. osztályt, hogy jelen döntés alapján a munkálatokat bevezesse és tegyen Le. pságal egyetértésben javaslatot.

A 9. osztály a fenti üggyirat birtokában a következőt terjesztette elő²⁹ *1941.05.03-án*:

A rep. akadémia helyére nézve H.M. döntés nins. Esetleg Kassán maradhatna, s évenkénti kihelyezéssel vala-melyik repülőtéren kapna harci gépeken kiképzést.

A döntés értelmében *05.05-én* Budaörsöt, *05.08-án* Kassát, *05.11-én* Újvidéket szemléli meg a bizottság. Az akadémia Kecskeméten való elhelyezésére előzetes megállapítások folyamatban vannak.

Közben a 9. osztály, a 34. osztály *03.29-én* történt utasítására parancsot kapott, hogy készítse el a rep. hadapródiskola /:I. és II. évf./ felállítási és f. év végéig számított fenntartási költsége mennyit tesz ki.³⁰

Az osztály elkészítette, és *03.31-én* megküldte a 34. osztálynak, s kérte a hitelek mielőbbi kiutalását.

A költségvetés két részből állt és évfolyamonként még 72 fő repülő, és 31 fő légvédelmi tüzér növendékre kalkulált. /: Elhelyezési hely a „Bolyai” akadémia./

a./ Az 1941/42. tanév elején meginduló rep. hadapródiskola felállítási költségei /:építkezés nélkül/: 320.900 P.

b./ Az 1941/42. tanév elején meginduló rep. hadapródiskola fenntartási költségei *1941.12.31-ig* /:üza., lőszer, különleges kiképzési anyag nélkül/: 106.342 P., kereken 106.000 P. Együttesen kereken: 430.000P.

A 34. osztály a kapott költségvetéssel egyetértett, s felterjesztette az V. Csf Úrnak *04.22-én*, aki azt *05.03-án* jóváhagyta, és *05.09-én* az osztály a hitelt nyilvántartásba bevezette.³¹

A H.M. Úr *1941.03.13-án* a Kormányzó Úrnak felterjesztette a hadapródiskolák felállítása tbn. a végrehajtásra vonatkozó jóváhagyást.³²

A 20 oldalas felterjesztés kivonata fenti tárgyban:

Közli a már korábban már meghatározott akadémiai és hadapródiskolai létszámokat. Utóbbi évfolyamonként 507, /: megoszlás: gyalogos 160, tüzér: 161, gyorsfegyvernem: 80, repülő: 72, műszaki 36, híradó: 9, folyamór: 6, fogatolt vonat: 4, gépkocsizó vonat: 9 fő:/ öt évfolyamra 2.535 fő. - az összes fegyvernemre vonatkoztatva -. Közli, hogy a hadapródiskolák felállítása csak 4 év után érezteti hatását, ezért szükséges a próbaszolgálatos, illetve a továbbszolgáló tiszti rendszer további fenntartása.

Majd a I. fejezetben rátér a hadapródiskolák felállításának ismertetésére.

1./ A nevelés és kiképzés célja szerepel.

2./ Általános tagozás: Elméleti és gyakorlati kiképzés az I. – V. évfolyamokban. / latinmentes, kötelező érettségi, végül alkalmas a katonai akadémiára, valamint kiegészítő vizsga mellett bármely egyetemre./

3./ A kőszegi nevelőintézet IV. évfolyamát végeztek orvosi, míg a polgári életből pályázók elméleti és orvosi vizsgálat után, kerülnek felvételre.

4./ Általános tanulmányi időbeosztás ismertetése, időpontok megadása szerepel.

5./ Tantervek és elérendő célok szerepelnek.

6./ Szervezés. Ismerteti a fegyvernem szerinti elhelyezést, a műszaki és repülő hadapródiskola az akadémiákkal együtt, Budapesten, illetve Kassán. Kitér a parancsnoki, tiszti és tanári karral kapcsolatos intézkedésekre. Majd szerepel a kiképzési egységek nagysága. A nevelés és kiképzés befejezése, átlépés az akadémiákba. / V. évfolyam után zászlósi rendfokozat, 3 évi csapatszolgálat után hadnaggyá lépnek elő és az akadémián végzett megfelelő korosztály akadémikusok végére sorolnak. A IV. évfolyamot végeztek egyharmada az akadémiára lépés előtt, hasonlóan a polgári életből pályázókhoz, 1 évi karpaszományos szolgálatra a csapatokhoz kerüljenek. / Megjegyzés: a 6. pontban írtakat azért érdemes ismételni, mert a későbbi években szerzett tapasztalatok alapján a vélemények, javaslatok megváltoztak./

A kiépítési rendben ismerteti, hogy a hadapródiskolák két évfolyammal indulnak. A gyalogsági isk. kik. ez évben csak Sopronban indul, Pécssett az 1941/42. tanév VII. és VIII. főreáliskolai évfolyamok lennének összpontosítva.

Kitér a hadapródiskolák elnevezésére. Javasolja a gyorsfegyvernem tisztképző intézetet: a m. kir. „Csaba királyfi” honvéd gyorsfegyvernemi hadapródiskola, a tüzérség pedig: m. kir. „Gábor Áron” honvéd tüzérségi hadapródiskola nevet viselje. Ezután ismerteti a növendékek öltözetét és felszerelését. Az I. –IV. évfolyam szurony, V. évfolyam gyalogsági kard, valamint az akadémikusokhoz hasonlóan, a gallér-paszomány és kitüntetési sávjai aranyozott szövésű.

II. Fejezetben az akadémiákra vonatkozókat tárgyalja.

III. Fejezetben a propagandára tér ki. A nagy létszámra való tekintettel a propaganda széleskörű körű terjesztése szükséges, és kívánatos a felvételre kerülők létszáma háromszoros, cca. 1500 fő legyen.

IV. Fejezet a honvéd fiú és leányintézetéről szól.

V. Fejezet a törvény és módosításokat tartalmazza. A főreáliskolák megszűnése folytán ezen intézetek felállítását elrendelő 1921. évi XLIV. t.c. hatályon kívül helyezendő. Kedvező döntés esetén, törvénytervezeteket kell az országgyűlés mindkét háza elé terjeszteni, majd ennek tartalmát ismertetni.

IV. A Kormányzó Úr által elrendelt végleges rendelkezés a hadapródiskolák felállításáról, 1941.04.01-én.

A Kormányzó Úr a felterjesztést 1941.04.01-én elfogadta³³, egyes dolgokban óhaját fejezte ki az esetleges változtatásokra.

- 1./ A próbaszolgálatos, illetve továbbszolgáló tiszti rendszer fenntartása szükséges mindaddig, amíg tervezett hadrendfejlesztés nem éri el tetőpontját.
- 2./ Úgy az akadémiáknál, mint a hadapródiskoláknál a műszaki és híradó csapat tisztjeinek pótlására beállított létszám túl alacsonynak látszik.
- 3./ A Kormányzó Úr nem ért egyet azzal, hogy a IV. évfolyamot végzett növendékek, a polgári életből pályázókhoz hasonlóan 1 év karpaszományos szolgálatra a csapathoz kerüljenek. A IV. évet végzett növendékek teljes értékű tisztes képesítéssel rendelkeznek, míg a polgári életből jöttek, csak levante előképzéssel bírnak. A Kormányzó Úr döntése az, hogy a IV. évfolyamot végzett és az akadémiák I. évfolyamába kerülő hadapródiskolások előző csapatszolgálat nélkül kerüljenek az akadémiákra. Ezzel párhuzamosan a hadapródiskolák V: évfolyamát végzetek felavatásuk után 2 évre léphetnek hadnagyi rendfokozatba.
- 4./ Sem nevelési, sem kiképzési okokból nem kívánatos az akadémiák és hadapródiskolák egyesítése. Ezt ideiglenesen mint kényszermegoldást fogadta el.
- 5./ A IV. évfolyamot végzett hadapródiskolai növendékeknek nyári csapatszolgálaton való részvételével a Kormányzó Úr nem ért egyet.
- 6./ Végül a Kormányzó Úr a felterjesztésben jóváhagyott új tisztképzési rendszertől reális eredményt csak akkor vár, ha a központi vezetés a felállításra kerülő hadapródiskolákat úgy személyzet, mint kiképzés, anyag és egyéb szükséglet tekintetében bőkezűen fogja ellátni.

A H.M. a 9. osztály az ügyiratot³² 04.04-én iktatta, továbbiakban a „Pro domo”-ban írtakra intézkedni kell:

- a./ A műszaki és híradó fegyvernembeli akadémikusok és hadapródiskolai növendékek létszámának esetleges újabb megállapítására. Bejegyzés: igen de egyelőre csak az akadémikusok létszámát.
- b./ Valamennyi hadapródiskola külön való telepítése, illetve felállítására adott kormányzói parancs folytán a repülő, és a műszaki hadapródiskolák helyének sürgős kiválasztására. –Bejegyzés: igen -
- c./ az osztály által a szervezési és egyéb szükséglet teljes mérvben való kiutalására. Bejegyzés: igen. Kézírással a d./ pont.
- d./ Döntés szükséges a repülő hadapródiskola 1941. őszén felállítandó I. és II. évfolyamainak ideiglenes elhelyezéséről is. A „Bolyai” akadémián építkezés nélkül hely nem lesz. Miután a Legfelsőbb döntés szerint a műszaki akadémia és hadapródiskola külön helyezendő el, kérdés, hogy érdemes-e ott még építkezni?
Az osztály az előjárók állásfoglalását kéri 04.05-én.

Kézírások kelte: 04.05:

Amennyiben a légierő személyi és anyagi helyzete a repülő akadémia és hadapródiskola külön-külön való elhelyezését lehetővé teszi, úgy az akadémia és hadapródiskola külön való felállítását már most javaslom.

A Földi főcsoport főnök úr intézkedése 04.06-án az, hogy a „Bolyai” akadémián nyer elhelyezést a műszaki hadapródiskola. Így a „Pro domo” d:/ alpontja tárgyaltan.³²

Végeredményben ezzel a hadapródiskolák felállításával kapcsolatos újabb – előkészítés - időszaka 1941.04.01-el a Kormányzó Úr döntésével lezárult. Megkezdődtek azok az intézkedések és munkálatok, amik lehetővé tették, hogy a hadapródiskolákban ősszel megindulhasson a tisztképzés. A legnagyobb gondot a fentiekben említett műszaki és repülő hadapródiskola létesítése, illetve elhelyezése jelentette, mely a továbbiakban is megmaradt. Ezzel egyidőben, a tulajdonképpen ún. cőger típusú iskolarendszert megszüntették. Csak a kőszegi alsótagozatú cőger iskola maradt meg, minimális katonai jelleggel. Sopronban az utolsó cőger érettségi 1941-ben volt, utóda lett a gyalogsági hadapródiskola. A VI. és VII. cőger évfolyamokat áthelyezték Pécsre. Pécsen a gyalogsági hadapródiskola 1942-ben létesült. Az ott lévő még VIII. cőger évfolyam, valamint a Kőszegre helyezett VIII. osztály 1943-ban utolsóként érettségizett. Ezzel a cőger iskolarendszer (katonai alreál illetve főreál iskolák) korszaka lezárult.

V. Az intézmények felkészítése és a beindításukkal kapcsolatos intézkedések, munkálatok
1941.04.01 –09.01.

Miután az általános elméleti tananyagból a második nyugati nyelvet törölték és több tantárgy óraszámainál is változás történt, a 9. osztály előiratban³⁴ 1941.04.02-án döntésre terjesztette elő a hadapródiskolák tanulmányi rendjét a V.K.M.-nek jóváhagyásra.

Az Országos Közoktatásügyi Tanács az ügyiratot és mellékleteit *04.23-án* megtárgyalta; állást foglalt, hogy a német nyelv mellett még egy második élő idegen nyelvet heti 3 – 3 órában fel kell venni. Az osztály újból kéri a V.K.M. Úrtól a kihallgatást, mert veszélyeztetve látja a hadapródiskolák tanulmányi rendjét. A V.K.M. Úr *04.29-én* a H.M. Úrnak küldött levelében jóváhagyta a kőszegi alsó tagozatú gimnáziumi tantervet. Közölte, hogy az 1934: XI. t.c. 23§ /3/ értelmében helyi tantervvel működő hadapródiskolák lesznek, a második idegen nyelv tanítását mellőzni nem lehet, s azt legalább heti egy vagy két órában a rendes tantárgyak közé, be kell iktatni. Elfogadva, francia illetve olasz nyelv került heti egy órában a tanrendbe.

A Légierő pság. még *1940.12.22-én* 40.019/el.n. Le.I. nevelő előadó ügydarabban megküldte a rep. hadapródiskola parancsnoki posztjára, jelöltjeit. Ez szerepel a 9. osztály *1941.04.03* ügyiratában.³⁵ Megj.: a jelöltek azonosak a továbbiakban felsoroltakkal.

A felállításra kerülő hadapródiskolák parancsnokait a 9. osztály *04.07-én* javasolja kijelölni³⁶ és június, illetve július 1-én intézetük állomáshelyére útbaindítani, hogy a szeptember havában beinduló oktatás zökkenőmentesen meginduljon. A parancsnokkal egyidejűleg bevonulna az intézetekhez az iskola segéd tisztje, a tanulmányi segéd-tiszt / szaktanár / és a gazdasághivatal főnök.

A műszaki hadapródiskola parancsnokául vitéz Záray Emil alezredes jöhetne tekintetbe;

A repülő hadapródiskola parancsnokául, a. Le. pk. Gyiresy Sándor, vitéz Orosz Béla és vitéz Torontály Imre alezredek, ill. Czapáry Zoltán, Sasváry József és vitéz Csontos Ferenc őrnagyokat javasolta;

A soproni gyalogsági hadapródiskola parancsnokául, a jelenlegi pk. Sillay Jenő ezredes maradna;

A tüzérségi hadapródiskola parancsnokául Prónay Valter ezredes, vagy Moldovai Paleta Géza vk. alezredes jöhetne számításba;

A gyors hadapródiskola parancsnokául Altorjay Jenő alezredest javasolja.

A 8. osztály *1941.05.20-án* megküldte döntését. A gyalogsági, a gyors, a műszaki hadapródiskolák élére kijelölt parancsnokokat változatlanul meghagyta, a tüzér hadapródiskola élére Paleta Géza vk. alezredest, a repülő hadapródiskola élére pedig vitéz Orosz Béla alezredest jelölte, itt végül a pk. vitéz Csontos Ferenc őrnagy lett.

A IV. Csf. Úr 126/Bbk.-1941. sz. a repülő akadémia és a felállításra kerülő repülő hadapródiskola kiválasztására, a kiképzés követelményeire és a részletes megszervezésre vonatkozó javaslatára a Le. főcsoport főnök úr *04.24-én*, az alábbi döntést hozta:³⁷

a./ A felterjesztésben a rep. hadapródiskola ideiglenesen a „Bolyai” akadémián nyer elhelyezést, ragaszkodni kell a Kormányzó Úr javaslatához.

b./ A Legfelsőbb Helyről jött döntés alapján a két intézményt külön nyer elhelyezést.

c./ A rep. akadémia H.M. döntés nincs, megfontolandó, hogy nem maradhatna-e Kassán, a harci kik. pedig valamely repülőtéren történne. A repülő hadapródiskola felállítása esetén nem jöhet tekintetbe Kecskemét, Győr, Balaton környéke, a bizottság is Budaörs területén javasolja a hadapródiskola felépítését úgy, hogy a vitorlázó és motoros kiképzés a budaörsi repülőteret használhassa. Ezzel a Le. Pk. is egyetértett.

d./ A hadapródiskolák vezetési értekezleten meghatározott létszámán felüli emelésről egyelőre nem lehet szó.

e./ A légvédelmi tüzértiszt sarjadék kiképzése a Vkf. Úr *04.01-én* hozott döntése alapján a tüzér hadapródiskolában történik.

f./ Az elméleti tantárgyak jóváhagyása megtörtént.

g./ A kiképzési követelmények évfolyamonkénti meghatározása e pontban történt.

A fentiekből kifolyólag utasítom a 9. osztályt, hogy jelen döntés alapján a munkálatokat haladéktalanul bevezesse, és tegyen a Légierők Parancsnokságával egyetértésben javaslatot:

1./ a repülő akadémia és hadapródiskola helyének kiválasztása, valamint a hozzá tartozó reptér területének biztosítása tekintetében.

2./ a kiképzési követelmények részletes kidolgozására.

3./ az akadémia és hadapródiskola részletes megszervezésére.

4./ személyi kérdések megoldására.

A IV. Csf. Úr döntését már meghozta, további elintézés nem igényel, lezárva *1941.06.06-án*.

A repülő hadapródiskola elhelyezésének további története:
A bizottság Budaörs repülőtérét és környékét *05.05-én* megvizsgálta,³⁸ és a hadapródiskola elhelyezésére zömében az előnyöket felsorolva, javasolta az itt történő elhelyezését. /:Vázlat mellékelve.³⁸ Ez sohasem valósult meg, mert a hadapródiskolát 1942-ben megszüntették.

A Lü. Fcsf. úr parancsára a többi elhelyezésre kijelölt helyek szemrevételezése megtörtént
A Kassán történt szemrevételezés megállapította, hogy az nem alkalmas a repülő akadémiára további elhelyezésére. Az Újvidéken *05.22-én* történt szemrevételezés előnyei ellenére, több hátránnyal is rendelkezik az akadémia és hadapródiskola telepítésére.

A H-III. fejlesztéssel kapcsolatban a repülő intézetek részére 5.750.000 P-t irányoztak elő, mely összeg a két intézmény felállítására, valamint a két reptér létesítésére stb. elégtelen.

9. osztály felterjesztette³⁹ a szemrevételezés kiértékelését követően javaslatait:
- 1./ A repülő akadémiára 1941/42 tanév végével Kassán megszűnik.
 - 2./ A repülő akadémiára 1942. őszén, Kecskeméten nyer elhelyezést. Építési költség 4.500.000P.
 - 3./ A hadapródiskola Újvidékre kerül. Az ottani átalakítási munkálatokat itt is haladéktalanul meg kell kezdeni. A költségfedezet 1.000.000 P.
 - 4./ Előre nem látható kiadásokra 250.000 P tartalékot kell biztosítani.

A felterjesztésre adott válaszok:
Le. pság részéről: A két intézmény javasolt helyével nem értünk egyet, a terveknek teljes elejtését javasoljuk. Majd rátért részleteiben az indoklásra, mely csak a rep. intézmények történetébe tartozik. A felsorolás végén javasolja mindkét intézmény részére teljesen új, és korszerű elhelyezést kell keresni. Kelt *06.04-én*.

A Lü. fcsf. zömében azonos véleményt nyilvánított, s ugyancsak a dolog sürgősségére tekintettel lépni kell, mert 1942. őszén egyik iskola sem nyílik meg. Kelt *06.13-án*.

A vkf.1. osztály Újvidéket elutasítja, de Kecskemétet a repülő akadémiára részére megfelelőnek tartja, egyébként egyetért a Le. pság véleményével.

A Le. pság a *06.04-én* írtakkal kapcsolatban a véleményét fenntartja. Indoklásait kiegészítette, végül közölte, hogy csak egy korszerű repülő akadémiát kell szervezni, létszám növelésével, mely a két intézet létszámát megközelítené. Ez pedig a cca. 6.000.000 P-ből megépíthető.

A 1.vkf. osztály újabb észrevétele a következő: Az intézetek elhelyezésére konkrét javaslatot nem tud adni, mivel nem ismeri az országban levő egyéb lehetőségeket. Először a rep. akadémiára épüljön meg, lehetőleg Budapest környékén. A hadapródiskola felállítására később kerülne sor, ennek költségeit a H-IV. fejlesztésekor kellene biztosítani. Mindaddig a repülő hadapródiskola Kassán kerülne felállításra, vagy a földi fegyvernemi hadapródiskolák hallgatóinak létszámát emeljük a repülő hadapródiskola létszámával.

A 1.vkf. osztály csatolva a Le. pság a rep. hadapródiskola intézményével szemben már korábban kifejtett aggályait f. évi *06.22-én* felterjesztette a Vkf. úrnak.

A Vkf. úr döntése, hogy a légierőknél is megmarad a hadapródiskola, mert már a vezetőségi értekezlet ezt eldöntötte. Kelt *06.30-án*.

Fenti témában tovább folytak a viták és érvelések. A Vkf. úr úgy döntött, hogy a vezetőségi értekezlet elhatározását, mely szerint a légierőnél is megmarad a hadapródiskola rendszer, megváltoztatni nem lehet. Az osztály javaslata ennek megfelelően az alábbi:

- 1./ A repülő akadémiára egyelőre Kassán megmarad.
- 2./ A repülő akadémiára megépítése későbbre marad, ha azt a pénzügyi helyzet megengedi.
- 3./ A repülő hadapródiskola új építkezése Kecskeméten lesz.
- 4./ A hadapródiskola addigi szükség elhelyezését a Lü. fcsf.-ség saját hatáskörben oldja meg.

A H.M. Úr a javaslattal egyetértett. Az építkezést azonnal meg kell kezdeni, lássa V. Csf.-ség.
A 33. osztály, az V. Csf. úr döntése alapján megkezdte intézkedését a 9. és 11. osztály felé. *08.09-én*.
A 11. osztály *08.14-én* helyszíni szemlét követően vázlatot készítet, és jóváhagyásra felterjesztett, a 33. osztálynak.

A 33. osztály részéről, az ügydarabban hozott döntés szerint, hogy a repülő hadapródiskola Kecskeméten kerül elhelyezésre, a következőt írta *09.29-én* a 37. o. felé, szíves válaszára:

Közelmúltban, a 37. osztályvezető által H-III. fejlesztéssel kapcsolatban megtartott elhelyezési kérdéseket tárgyaló értekezlet egyikén felmerült, mi szól a repülő hadapródiskola Kecskeméten való telepítése ellen. A 33. osztály nincs tájékoztatva arról, hogy fenti megváltoztatására a 37. osztály részéről történtek-e lépések.

A 37. osztály közölte 09.30-án hogy a hadapródiskola helye Kecskeméten lesz, csak a helye nincs eldöntve.

A 33. osztály részéről 1942.03.04-én a bejegyzés:

A repülő hadapródiskola átmenetileg megszűnnek. Ezek szerint a repülő hadapródiskola Kecskeméten tervezett építkezése tárgyalanná vált.³⁹

A 9. osztály az ügyiratot lezárta azzal, hogy a repülő akadémia Kassáról más helyre történő elhelyezése is tárgyalanná vált. Ügyirat 1942.03.12. irattárba helyezendő.³⁹

A 9. osztály az ügyiratot lezárta azzal, hogy a repülő akadémia Kassáról más helyre történő elhelyezése is tárgyalanná vált. Ügyirat 1942.03.12. irattárba helyezendő.³⁹

Ezzel a repülő intézmények bonyolulttá vált elhelyezése és létesítése a háborús kiadások következtében elsősorban anyagiak miatt nem valósult meg. Időben előreugorva a következők történtek.

A repülő hadapródiskola átmeneti megszüntetése tbn. a Kormányzó Úr, 1942.01.27-én hozzájárulását megadta.

A 37. osztály, a Kormányzó Úr elhatározása alapján 1942.02.10-én az alábbiakat rendelte el⁵⁰: /csak a repülő hadapródiskolát érintő rész **kiemelve**./

I./ A légierőknél a repülő akadémia és hadapródiskola helyett a hivatásos repülőtisztok kiképzése átmenetileg csak a már jelenleg is fennálló „Horthy Miklós” repülő akadémiában történjék.

III./ A repülő hadapródiskola átmenetileg megszűnik. Ezzel kapcsolatban a hadapródiskola jelenlegi I. és II. évfolyambeli növendékek a tanév második felében az elméleti év végével a földierők hadapródiskolaiba kerüljenek azzal, hogy a hadapródiskola IV. évfolyamának végeztével, ha repülő szolgálatra alkalmasak, a légierőkhöz kerülhetnek.

Visszatérve az 1941 év fejleményeire, ezzel egy időben a további lépések történtek.

A rep. akadémia a rep. hadapródiskola kik. tervezetét elkészítette⁴², a Le. pk. elfogadta, a 9. osztály az ügyiratot 04.28-án lezárta.

A m. kir. „Hunyadi Mátyás” kőszegi honvéd középiskolai nevelőintézet IV. évfolyamában végzett és a hadapródiskolába, javaslatba hozott 72 növendékről fegyvernem és kitüntetés szerinti kimutatás az alábbi:⁴¹

Fegyvernem	: =	=	-	-	Int. javaslat
gyalogos	3.	3	10	4	20
gk. gyalogos	.	.	2	.	2
kerékpáros	.	.	.	.	.
lovas	.	1	2	.	3
páncélos	2	1	3	3	9
tüzér	4	5	9	1	19
repülő	1	.	4	3	8
műszaki	3	4	1	.	8
híradó	.	.	1	.	1
folyamőr	1	.	.	.	1
Összesen:	14	14	33	11	72

A 9. osztály elkészítette az újonnan felállítandó tisztképző és nevelőintézetek részére az új törvénytervezetet, valamint a hadapródiskolai felvételhez szükséges „pályázati Hirdetményt”, és 04.21-én a 15. osztálynak felterjesztette.

A repülő hadapródiskola szervezési táblázata⁴³ is elkészült 04.30-án, 05.26-án lezárva.

A 9. osztály a műszaki és a repülő hadapródiskola elnevezésének tbn⁴⁴. döntésre felterjesztést tett 07.03-án melyben javasolja, hogy a meglévő tisztképző és nevelőintézetekhez hasonlóan, kimagasló személyiség nevével ruháztassék fel.

a./ A műszaki hadapródiskola: m. kir. „Görgey Artúr” honvéd műszaki hadapródiskola,

b./ a repülő hadapródiskola: m. kir. ”IV. Béla király” honvéd repülő hadapródiskola.

A Kormányzó Úr 07.31-én kelt döntése⁴⁵ alapján jóváhagyta a műszaki hadapródiskola elnevezést. A repülő hadapródiskola elnevezését nem fogadta el, mert a javasolt név és a légierők – mint fegyvernem – között semmiféle történelmi vagy mondai kapcsolatot nem található.

A 05.28-án kiadott „Pályázati hirdetés” a 25. sz. Honvéd Közlönyben 25363/el.9-41.sz. alatt 06.04-én megjelent. A kiadott 41.000/el. 1./a-41 szervi határozatban a 42./ Tisztképző intézetek fejezetben megjelent a hadapródiskolák szervezési és állománytáblázata. / 71-74 és 132 melléklet./

Továbbiakban elkészültek a kiképzési irányelvek, tervezetek a napi- és tanórárendek, szolgálati beosztások a hadapródiskolák számára.

Megkezdődtek a felvételi vizsgák, létszámok elosztása fegyvernemenként. A fegyverzet, lovak, repülőgép anyagok, gépjárművek, si felszerelés beszerzése. Ezek külön ügyiratokban megtalálhatók, részletezésük szükséges. Meghatározásra került a tanév kezdete, a kimenő ruházat megállapítása.

Rendezésre került a műszaki hadapródiskola és akadémia valamint a repülő hadapródiskola alárendelési viszonya.^{46,47} /Megj. vitéz Záray Emil ezredes, a műszaki hadapródiskola parancsnokának kinevezése miatt a már rögzített két intézet közötti alárendelési viszonyt 08.01-én⁴⁸ módosították.

Meghatározták a tanév kezdetét a hadapródiskoláknál,⁴⁹ melyet a H.M. Úr f. é. 09.01-én tartott előadás során az alábbiakban határozott meg.

1./ gyalogsági és műszaki hadapródiskolák tanév kezdete: 1941.09.22.

Bevonulási időpontok:

a./ a polgári életből a két hadapródiskola I. és II. évfolyamra felvett, valamint a községi nevelőintézet IV. évfolyamát elvégzett és a gyalogsági és műszaki hadapródiskolák I. évfolyamaiba fellépett növendékei: 1941. 09.21-én 24^h-ig,

b./ a soproni és pécsi nevelőintézet V. évfolyamait végzetek a gyalogsági, és műszaki hadapródiskolák II. évfolyamaiba fellépett növendékei: 1941.09.18-án 24^h-ig,

2./ a gyorsfegyvernem, a tüzér és a repülő hadapródiskolák: 1941. október 2-án,

Bevonulási időpontok:

a./ a polgári életből a fent nevezett hadapródiskolák I. és II. évfolyamaira felvett valamint a községi nevelőintézet IV. évfolyamát elvégzett és a gyors-, tüzér- és repülő hadapródiskolák I. évfolyamaiba fellépett növendékei: 1941.10.1-én 24^h-ig.

b./ a soproni és pécsi nevelőintézet V. évfolyamait végzett és a gyors-, tüzér- és repülő hadapródiskolák II. évfolyamaiba fellépett növendékei: 1941.09.28-án 24^h-ig.

1 db. melléklet, mely tartalmazza a nevelőintézetekből az egyes hadapródiskolákba fellépő növendékek névjegyzékét.

Ezzel beindult a hadapródiskolai tisztképzés folyamata a 2. világháború végéig. Az iskolák történetét, fejlődését, stb. a megjelent könyvek részletesen tartalmazzák.

VI. A tisztképzés fejlesztésére, módosítására tett javaslatok az 1942-44 közötti időszakban.

1942

Az 1941/42. tanév elméleti és gyakorlati – a kihelyezéseket is beleértve – első éve lezárult. A végzett két évfolyam hadapródiskolai képzéssel kapcsolatos tapasztalatok kiértékelésre is megtörtént. Az elméleti és gyakorlati oktatásban szükséges kisebb változtatásokat végrehajtották. Intézkedések történtek az intézmények bővítésére, fejlesztésére, felszerelésére, tekintettel, az ősszel beinduló már három évfolyamos hadapródiskolai oktatásra.

A fennálló tisztképzési rendszer megváltoztatására a műszaki hadapródiskola parancsnoka tett először javaslatot⁵¹, - egyetértésben a többi iskolaparancsnok felfogásával, - a H.M. Úrnak /, kapta a 9. osztály 1942.12.1-én.

A műszaki akadémia és hadapródiskola egy helyre telepítése következtében a hadapródiskola parancsnoka már a 2-ik tanítási év őszén elsőként jól látta, hogy a jelenlegi oktatási rendszert meg kell változtatni, mivel a két intézmény egy helyen volt elhelyezve. Ennek több hátránya, mint előnye volt. Indokait befolyásolta, hogy az akadémiák elméleti és gyakorlati tanmenete is változott, s ezzel párhuzamosan az elfogadott hadapródiskolai oktatási és képzés menetét is változtatni kellett. Jelentésében nem csak kifejtette álláspontját, hanem a mű. akadémia és hadapródiskola oktatási menetét stb. 6 melléklettel alátámasztva csatolta. Igaz, hogy a mellékletek

csak erre a két intézetre vonatkoznak, de tájékoztatásul a többi fegyvernemeknél is hasonló adatokat eredményeznének. A mellékletek betekintésre csatolva.

Az intézet parancsnokának felterjesztése az alábbi: ⁵¹

Jelentem, hogy az akadémiás kiképzési időnek 3 évről 2 évre most elrendelt lerövidítése folytán az akadémiás és növendéki kiképzés ideje a jövőben kiegyenlítődik, s így a két intézeti nevelés és kiképzés eredménye közötti különbség megszűnik. A két intézetből felavatásra kerülők így egyenlő tudással fogják csapatszolgálatukat megkezdeni.

Hátrányos tehát, hogy azonos tudás és kétévi csapatszolgálat mellett a hadapródiskolát végzett zászlós csak a később felavatott és még tapasztalatokkal nem rendelkező hadnagy mögé sorol.

Fentiek bizonyítására az akadémia és hadapródiskola kiképzési ideje között számszerű összehasonlítást teszek. Ez az összehasonlítás bizonyítani fogja, hogy a 3 éves akadémia /: 1 karp. év+ 2 év aks. év:/ oktatási és gyakorlati kiképzési ideje a hadapródiskola idejével azonos.

Miután ez az idő összehasonlítás a két intézet oktatási és kiképzési eredményeinek összehasonlítására kellő támpontot nem nyújt, javaslom, hogy ennek megállapítására egy összehasonlító vizsga megtartása rendeltessék el.

Ezt az összehasonlító vizsgát 1943/44. iskolai év végén volna célszerű megtartani. Erre ki kellene rendelni a már új tanterv szerint végzett I. éves műszaki akadémiásokat és a műszaki hadapródiskola IV. évfolyamát végzett növendékeit. Ez az összehasonlító vizsga fényt fog deríteni a két intézet egymáshoz viszonyított kiképzési eredményére, bizonyítani fogja a számszerű összehasonlításból már most levont következtetések helyességét és így alkalmas lesz arra is, hogy a következőkben javasolt tisztképzés esetleges bevezetésére döntő befolyást gyakoroljon. Fentiektől eltekintve szükségesnek tartom ezt az összehasonlító vizsgát azért is, hogy a csapat már előre megtudja, hogy a mindenki által jól ismert akadémiás kiképzéshez viszonyítva a hadapródiskolát végzett tisztaktól mit várhat.

A tisztikar zöme az akadémiából származik. A régi hadapródiskolai nevelés és kiképzés értékét már csak hallomásból ismerik. Az új hadapródiskola létezéséről pedig csak igen kevesen vettek tudomást, vagy ha tudomásul vették, arról teljesen ferde képet alkottak.

A hadapródiskolát végzett tisztak jövője szempontjából fontos tehát, hogy a növendékek tudásukról már az avatásukat megelőzően az illetékesek előtt bizonyosságot tehesse.

Összehasonlító vizsga eredményének ismeretéig a két intézet várható felkészültségére a következő számszerű adatok egybevetésével kívánok rávilágítani.

A./ A mű. akadémia és mű. hadapródiskola oktatási és kiképzési idejének összehasonlítása.

Az összehasonlító adatokat a **20. sz. melléklet** tartalmazza, melyek az öt éves hadapródiskolára és a két éves akadémiára vonatkoznak. Az akadémiát megelőző karpaszományos kiképzést nem vettem figyelembe.

A két intézetet végzett tisztjei a számszerű összehasonlítás alapján csak az esetben mondhatók katonai szempontból egyenértékűnek, ha az akadémiás kiképzést megelőző karpaszományos évben 5 hónapon át elméleti és 7 hónapon át gyakorlati kiképzésben részesül.

Miután ennek az oktatásnak és kiképzésnek az intézeti nevelés és kiképzés szintjén kell mozogni, ezt a csapat karpaszományos kiképzéssel helyettesíteni a jövőben nem lehet.

Ha az akadémiás kiképzést a hadapródiskolai kiképzéssel a számszerű összehasonlításnak megfelelően egyenlővé kívánjuk tenni, akkor a karpaszományos év eltörlése mellett ismét vissza kellene állítani a 3 éves akadémiás kiképzést.

Miután többé-kevésbé a tanórak számától függ az oktatható tananyag mennyisége és minősége is, a két intézet tanítási tervében lényeges különbség a jövőben már nem lehet.

A sokak által hangoztatott vélemény, hogy a már józanabban gondolkozó és idősebb korban lévő akadémiással többet lehet átvenni, nem állja meg teljes mértékben a helyét.

Az eddigi tapasztalataim azt bizonyítják, hogy a fiatal növendék igen fogékony és nagy érdeklődést fejt ki minden katonai és szakkérdés iránt.

A tanmenet megfelelő beosztásával, - úgy, mint ez a valóban megtörtént, - az alsóbb évfolyamokban, az előtanulmányokban mutatkozó esetleges hiányok teljesen kiküszöbölhetők.

Az öt évre elosztott elméleti oktatás az ilyen tömörebb akadémiás oktatással szemben még azt az előnyt is jelenti, hogy a tanultakkal párhuzamosan és tervszerűbben lehet a szükséges tudnivalókat évről-évre gyakorlatilag alátámasztani és így az elméleti tudást valóban maradandóvá tenni.

Így a hadapródiskola V. évfolyamának oktatási ideje a már mesterségszerűen elsajátított részlettudásoknak a tisztán vezetői tevékenységekben való átültetésére és begyakorlására áll rendelkezésre.

Az akadémiás rövid kiképzési idő a részlet- és vezetői kiképzésnek ily ideális egymásba kapcsolódását kizárja. Ott a gyakorlati kiképzés az elmélettel nem képes lépést tartani.

A gyakorlati kiképzés terjedelme mindkét intézetben a rendelkezésre álló azonos időtartam folytán sok eltérést nem mutathat.

Az akadémikus. és növendék azonos /:nem kicsinyített, mint sokan gondolják:/ anyaggal lesz kiképezve. Könnyítésekre, - a fiatalok dacára – a növendékeknel alig van szükség.

A kiképzési tervek megfelelő beosztása mellett a növendék és akadémikus erőállapota között mutatkozó különbség könnyen áthidalható. A rugalmas és már egész fiatalon edzésre fogott és szoktatott növendék a mű. szolgálat legnagyobb erő kifejtést igénylő munkáit a III. évfolyamban már teljes tökéletességgel végzi. Így a korkülönbség a kiképzés eredményét lényegesen nem befolyásolja.

B./ Az A./ alatt összehasonlításból a jövőbeni tisztképzésre levonható következtetések.

Az összehasonlítás számszerűleg bizonyítja, hogy a három éves akadémiai kiképzés eredménye nem különbözik az öt éves hadapródiskolai kiképzés eredményétől.

Mindkét intézet hallgatói érettségit tesznek és így a gimnáziumi tanulmányok szempontjából egyenértékűek.

A hadapródiskolás a kényelmesebb gimnáziumi tanulmányok helyett a hadapródiskola I.-IV. évfolyamaiban minden erejét megfeszítve polgári iskolai társainál /: jövőbeni akadémikus jelölteknel is :/ többet teljesít. Az V. évfolyamban az akadémikusával azonos teljesítmény mellett, 2 évi felelősségteljes csapat szolgálat után azon társai mögé sorol, kik az összehasonlítás szerint a vele azonos katonai és szaktudást a valóságban csak kényelmesebb módon szerezték meg.

Az összehasonlítás továbbá még azt is bizonyítja, hogy a hadapródiskola IV. évfolyamát végzett növendéket nem érdemes az akadémiaira vezényelni. Ott nem továbbképzésben fog részesülni, hanem egy éven át ismételni fog és csak a második évben részesül a hadapródiskola V. évfolyamának megfelelő kiképzésben.

Összegezve az összehasonlítás eredményét, a most rendszerre való akadémikus kiképzés mellett már nem beszélhetünk a régi értelemben vett akadémiát végzett tisztekről, de nem is hasonlíthatjuk majd a mostani hadapródiskolát a múlt hadapródiskolához.

Az akadémikus kiképzése megrövidült, a hadapródiskolásé pedig oly fejlődésen ment át, hogy a kétféle kiképzés eredményét közel azonosnak lehet mondani.

Ha ez így van, és ha ez az összehasonlító vizsgálattal bebizonyítható is lesz, akkor a tisztképzés egységessé tétele máris bekövetkezett.

Kétféle intézetünk van, a régi nevekkel de más tartalommal, melyek mindkettőjének kiképzési eredményét közel azonosnak kell majd elfogadnunk.

Hátránya ebből csak a hadapródiskolát végzett tiszteknél lesz, mert ismét akadnak majd olyan akadémiát végzett tisztek, kik felsőbbrendűségüket - most már ezután tényleg minden alap nélkül – a hadapródiskolás tisztársaikkal szemben éreztetni fogják.

Ezért is már célszerű volna a két intézménynek a következőkben javasolt összevonásával az egységes tisztképzést újból megteremteni.

C./ Javaslat a hat éves tisztképzésre való áttérésre.

Az előbbieken a számszerű összehasonlító adatokkal bizonyítottam, hogy a most kezdődő akadémiai kiképzés mellett a hadapródiskolát végzett és 2 évi csapat szolgálatot teljesített tiszttel egyenértékű akadémiát végzett tisztet nevelni nem lehet.

Utóbbiak nem rendelkeznek majd avval a szilárd alappal, mely a későbbi továbbképzést a múlthoz viszonyított mértékben teszi lehetővé.

A két intézet kiképzési eredményének azonos mértéke mellett így nézetem szerint a tisztképzés mai kétféle rendszerének további fenntartása nem látszik szükségesnek.

A két iskolatípusnak egyszerű módon való összevonásával – nézetem szerint – az eddigi tisztképzés idejénél rövidebb idő alatt a most bevezetésre kerülő akadémiai kiképzésnél sokkal értékesebb eredményeket lehet elérni.

A tervszerűen és célnak megfelelően a hadapródiskola mai tanmenetére felépített 4 + 2 éves hadapródiskolai és akadémiai kiképzése stb. eredménye azonos lesz az eddigi akadémiai kiképzéssel azon különbséggel, hogy ezek a tisztek valóban gyakorlatiasan képzettek lesznek.

A **21. sz. melléklet** feltünteti a hat éves tisztképző intézet /: a név nem bír jelentőséggel:/ tanóra kimutatását a tanórák összegével.

Összehasonlítás céljából megszerkesztett tanóra kimutatást is (az eddigi 3 éves műszaki akadémia a karpaszományos év nélkül). -**22. sz. melléklet.**-

A 3 éves akadémiai kiképzést megelőző karpaszományos év kiképzési értékét figyelmen kívül hagytam, mert az összehasonlítást a most kezdődő akadémiai kiképzéssel /:2 + 1 év:/ teszem. Ezért az A./ pont

összehasonlító adatait /: **20. sz. melléklet**:/ figyelembe véve a karpaszományosi évet az akadémikusi évvel vettem egyenlőnek.

A **23. sz. melléklet** a két intézet oktatási és kiképzési idejének összehasonlító adatait szemlélteti.

A különbség a hat éves tisztképzés előnyére különösen a szaktantárgyak óraszámánál kirívó. A hat éves intézetben, szemben az akadémiával, 1624 órával többlet foglalkoznak az elméleti katonai és szakképesítéssel. Ez heti 42 tanórát számítva az akadémiával szemben $1\frac{1}{4}$ elméleti tanév többletnek felel meg. Az elméleti időszak alatti gyakorlati kiképzés ideje a két intézetnél a hat éves intézet javára 90 gyakorlati félnap többletet mutat. Havonta 7 gyakorlati kiképzési félnapot számítva ez a különbség egy elméleti iskolai év alatt nem is pótolható.

A gyakorlati kiképzési időszak külön összehasonlításra nem szorul. Az iskolai évek számának megfelelően 6 illetve 3 ilyen időszak van.

Számszerűleg tehát már most bizonyítható, hogy a jelenlegi hadapródiskolai oktatásnak egy évvel való meg-hosszabbításával a 2 + 1 éves akadémiák feleslegessé válnak.

A 6 év alatt a régi akadémiák kiképzési értékének megfelelő tisztek nevelhetők és tisztikarunk ismét egységes lesz.

A javasolt hat éves intézetnek egy alsóbb fokozatú /:hadapródiskola:/ és felsőbb fokozatúra /:akadémia:/ való szétválasztása nem volna célszerű, mert épp az egységes szervezetben rejlenek a kiképzés előnyei.

A 6 éves intézetben a minden kiképzési foknak /:rendfokozat és beosztás:/ megfelelő növendékek rendelkezésre állnak. Így az újonc, tiszt, tiszthelyettes és tiszti fokozatoknak megfelelő gyakorlati /:részben elméleti is:/ kiképzés valóban végrehajtható.

A nagy létszám továbbá lehetővé teszi a hadiállományú egységekben való gyakorlást is, ami a vezetői kiképzés egy igen fontos részét képezi.

Az iskola minden külső segítség nélkül /:tancsapat:/ magában végezhetné növendékeinek kiképzését. A két felső évfolyamban a megalapozott részlet kiképzésre épített vezetői és kiképzési nevelést valóban eredményesen lehetne megoldani.

D./ A hadapródiskola és akadémia összekapcsolódásának végrehajtására javaslat.

A létesítendő 6 éves intézet tantervét a jelenlegi hadapródiskolai I.-IV. évfolyam tanterveinek változatlan meghagyása mellett kellene kifejleszteni.

Az 1943/44. iskolai év végéig az előkészületeket oly mértékben meg lehetne tenni, hogy az összehasonlító vizsga eredménye alapján az átállás már 1944/45. iskolai év kezdetekor megtörténhetne. Az V. évfolyamba lépő növendék tanulmányait akkor már az új tanterv szerint folytathatná.

A két intézet összevonásának tervét grafikusán a **24. sz. melléklet** szemlélteti. E szerint a mű. akadémia működését 1943/44. iskolai év végéig folytatná. A következő iskolai évben a karpaszományosi évet /:akadémikusi tanfolyam:/ leszolgált jelöltek az új intézet V. évfolyamába olvadnának be. Az akadémia I. évfolyama pedig az új intézet VI. évfolyamába lépne fel. Későbbi években a polgári életből származó jelöltek a felvételi vizsga után az új intézet IV. évfolyamával párhuzamosan működő tanfolyamon nyernék, illetve pótolnák az eddig előadott I.-IV. évfolyam katonai szaktantárgyak és a gyakorlati kiképzés anyagát. Így azok az V. évfolyamba lépve társaikkal közel egyenlő tudással folytathatnák tanulmányaikat.

Az új intézetet akadémiának kellene nevezni, tekintet nélkül, hogy alsóbb évfolyamokból is áll.

Ötletük megállapításánál a hadapródiskolák részére eddig is rendszeresített elvek szerint lehetne eljárni.

A két intézet egyesítése nagyarányú személyi és felszerelési stb. megtakarítást jelentene. A **25. sz. melléklet** az e téren elérhető megtakarításokat szemlélteti.

Az akadémia mai létszámát figyelembe véve az új intézet I.-IV. évfolyamaiban 200 növendék, az V. és VI. évfolyamaiban pedig 180 akadémikus lenne. A IV. évfolyammal párhuzamosan pedig mintegy 40 fős létszámú karpaszományos tanfolyam működne. Az intézet teljes létszáma kb. 400-450 főt, tenne ki.

A **26. sz. melléklettel** végül szemléltetni kívánom a felállítandó új intézet tanévének javasolt beosztását is. A terv bizonyosságot nyújt arra vonatkozólag, hogy a gyakorlati kiképzést ebben az intézetben a fegyvernemek összes tevékenységének oktatásában valóban igen nagy alapossággal lehetne végrehajtani.

A hadapródiskola fejlesztése folytán még szükségessé váló építkezések kárba nem vesznek, mert azokra az új intézeteknél is szükség lesz.

A mű. akadémia pk. fenti ügyiratát a 9. osztály 1942.12.05-én iktatta⁵², a „Pro domo”-ban az alábbiakat rögzítette:

I./ A műszaki hadapródiskola parancsnoka, egyetértésben a többi hadapródiskola parancsnokával, új egységes tisztképzési rendszer bevezetését javasolja.

II./ Mielőtt az osztály a javaslat tekintetében állást foglalna, szükségesnek tartja, a jelenlegi honvéd intézetek tisztképző rendszereit ismertetését.

A./ Akadémiai tisztképző rendszerek:

1./ Akadémiai tisztképzés a földi erők részére, az 1942/43. tanév kezdetétől tagozódik:

a./ a hadapródiskola IV. évfolyamát végeztek, s akadémiákra törekvők, részére két éves akadémiai kiképzésre, míg

b./ a középiskola VIII. osztályát végzett polgári pályázók részére egy éves karpaszományos szolgálatra és két éves akadémiai kiképzésre

2./ Akadémiai tisztképzés a légi erők részére az 1942/43. tanév kezdetétől tagozódik:

Úgy a hadapródiskolából, mint a polgári életből fellépők részére két éves csapatnál, s ezt követő egy éves akadémián végzett 3 éves akadémiai kiképzésre. /:Megj. Közben döntés született, a kiképzés két évre történő csökkentésére.

B./ A hadapródiskolai tisztképző rendszer az 1941/42. tanévtől, jelenleg három évfolyammal működik. A földi fegyvernemi hadapródiskolák I.-V. évfolyamúak.

III./ A javasolt lényegének ismertetése előtt, megállapítja a 9. osztály, hogy

1./ az akadémiai tisztképzés az érettségi után a polgári életből pályázók részére az 1942/43 tanévtől kezdődőleg egy év karpaszományos és két éves akadémiai kiképzésre csökkent.

2./ a hadapródiskolából akadémiára pályázók a IV. évfolyam elvégzése után karp-os szolgálat nélkül vehetők át a földi akadémiákra, tehát az 1942/43. tanévtől kezdődő rendszert alapul véve az akadémiára fellépett hadapródiskolás 6 év után lesz hadnagy.

3./ a hadapródiskolás viszont, az 5 évfolyam elvégzése után, mint zászlós kerül felavatásra és egy éves csapat-szolgálat után saját akadémiára fellépett osztálytársaival együtt lép elő hadnaggyá, és azokkal az osztály még jóvá nem hagyott javaslata alapján elért egységszáma szerint egy évfolyamba sorol.

4./ Ezek szerint a hadapródiskolás 5 iskolai és egy csapatszolgálati év után, míg a polgári életből akadémiára felvétettek egy csapat és két iskolai év után lesznek hadnagyok, tehát a hdp. iskolás 3 évvel több katonai kiképzésben részesül és az egy év csapatszolgálat is értékesebb, mivel azt, már tiszti beosztásban tölti, szemben a polgári életből akadémiára felvétel, aki mint újonc tölti egy évét a csapatnál.

IV./ A fenti megállapításokból kifolyólag foglalkozik az osztály a jelenlegi kiképzési rendszer megváltoztatásával és egységesítésével.

A javasolt új tisztképzési rendszer lényege az alábbi:

Alapelve gondolás, hogy a jelenlegi akadémiai és hadapródiskolai tisztképzési rendszer helyett egy új egységesebb rendszer vezettessék be a földiek részére akként, /: a légierőknek nincs hadapródiskolája, megszűnt:/ hogy külön fegyvernemi hat évfolyamos tisztképző intézetek állíttassanak fel. Az intézeteknek I.-IV. évfolyamai azonosak lennének a jelenlegi hadapródiskolák I.-IV. évfolyamaival, míg az V. és VI. évfolyamok képeznék a jelenlegi akadémia I. és II. évfolyamait. A polgári életből érettségi után, földi honvédtiszti pályára törekvők, az V. évfolyamot megelőzően, fegyvernemüknek megfelelő akadémiákon, egy éves különleges karpaszományos szolgálatot tartoznak teljesíteni, és ez alatt átvinnék a hadapródiskola I.-IV. anyagát.

V./ A 9. osztály hozzászólása a javaslatához:

Az osztály véleménye szerint a javaslat, kizárólag földi tisztképzési tekintetben tárgyalási alapot képezhet, miért is mindenekelőtt annak általános előnyeit és hátrányait kell rögzíteni:

1./ előnyei:

a./ részben egységes tisztképzési rendszerre térhetnénk át. /ceruza bejegyzés: majdnem teljesen/.

b./ a javaslat végrehajtását megkönnyíti az a helyzet, hogy a hadapródiskolák jelenleg csak három évfolyammal működnek, így az átállásra megfelelő idő áll rendelkezésre.

c./ a köztudatból a még mindig hallható azon aggály is kiküszöbölhető lenne, hogy az akadémiai kiképzés előnyt jelent. /: Bár itt az osztály megjegyezni kívánja, hogy a jelentkezési kedv sokkal nagyobb a hadapródiskolába, mint az akadémiára. A hdp. isk. I. évfolyamára 1941. és 1942-ben 500 helyre, kb. 1400, míg az akadémia 400 helyére kb. 500 jelentkező volt. Mindezek dacára felmerül a kérdés, vajon nem hátrányos-e a fiamra, ha hadapródiskolába és nem akadémiára adom:/.

d./ - teljes pont ceruzával bejegyezve. - Folytatólagos egyöntetű kiképzés. Akadémiai tantervet nem kell összehangolni a hdp. iskolával.

2./ hátrányai:

a./ Az 1941. évben felállított hdp. iskolarendszert még ki sem lehetett értékelni, /ceruzával írva: részben/ máris törölni kellene, holott igen biztató eredményre van kilátás.

b./ Az utóbbi időkben már amúgy is gyakori volt a tisztképző rendszer megváltoztatása.

c./ Különösen a mai háborús időben, egy ilyen fontos változás hátrányosan éreztetné hatását. /: kb. 400 alantos tiszt egy évvel, később kerülne avatásra, ha a hadapródiskola megszűnne.

d./ nagyok az anyagi kihatások.

B./ Az osztály az elvi döntés alkalmazásához tájékoztatás céljából az alábbi áttekintő mellékleteket csatolja:

27/a-d. sz. mellékletek, melyek a jelenleg érvényben lévő tisztképzési rendszer létszámhelyzetét ismerteti.

28/a-b. sz. mellékletek, melyekből kitűnik, hogy a javasolt új rendszer elfogadása esetén, - alapul véve a jelenlegi rendszer szerint felavatandók létszámát – mennyi lenne az akadémikusi, illetve növendéki létszám, s ennek alapján három iskola elhelyezési rendszer ismertetése. Az osztály a három rendszer közül a II-at tartja legmegfelelőbbnek és a javasolt új rendszer elfogadása esetén a II-ik megoldás mellett foglal állást. Ezért a következő két melléklet, ennek figyelembe vételével készült.

29/a-d. sz. mellékletekből kitűnik a jelenlegi és a II. megoldás közti számszerinti különbség, osztály, tanerő, tanóra, legénységi és polgári létszám tekintetében.

30. sz. melléklet, melyből a II. megoldást alapul véve egy általános kép keletkezik az anyagi kihatásokat illetőleg.

VI./ Az osztály véleménye, a jelenlegi háborús időt figyelembe véve, a javaslatot egyelőre félre kell tenni, mivel a két éves akadémiai tisztképzési rendszer háborús szükség-követelmény, tehát átmenetinek tekinthető. A békeviszonyok között ismét a régi rendszerre /: egy év karp-os s három év akadémiai képzési rendszerre:/ térnénk át, akkor indokolt-e a hadapródiskolai rendszernek jelenlegi alapon való további fenntartása. Előterjesztve 1943.01.19-én. felsőbb döntésre, egyelőre az ügyirat 1943.02.20-án irattárba került.

A fentiekből látható, hogy a hdp. isk. parancsnokok és a tisztikaruk, akik ezen intézményekben tanítottak, valamint a honvédelmi minisztérium azon osztálya, mely közvetlenül foglalkozott az iskolák ügyeivel, a két intézmény oktatási és kiképzési rendszere között összehasonlítási alapokkal rendelkezett. A vezetőség döntés képtelenségét is részben meg lehetett érteni, mert a háborús idők tisztai vesztesége miatt felgyorsították, - az avatások időpontjának előrehozatalával, - illetve a kik. évek számának csökkentésével lerövidítették a tisztképzés oktatási idejét. A hdp. iskolai oktatási rendszerrel pedig még kevés ismerettel rendelkeztek. Az is közrejátszott, hogy a háború befejeztével kívánták sokan a tisztképző rendszert átfőrnálni, a szükséges békelétszám függvényében.

1943

Elkövetkezett az 1943 év. Az oktatás és kiképzés az intézetekben az előírtak szerint folyt. Ugyanakkor a szükséges bővítések, fejlesztések, melyeket a pénzügyi nehézségek befolyásolták, lassan haladtak. A repülő hadapródiskola megszűnte után, azon döntés ellenére, hogy két intézmény egyetlen fegyvernemnél sem lehet együtt, a mű. akadémia és a mű. hadapródiskola egy helyen volt. Az utóbbi helye továbbra is megoldatlan maradt, a 1943. őszén beinduló IV. évfolyam elhelyezésére nem volt lehetőség. A rep. hadapródiskola elhelyezése körüli bonyodalmak ismertetése mellett a mű. hadapródiskola elhelyezéséről is a továbbiakban meg kell emlékezni, mivel az intézmény végleges elhelyezése a háború befejeztéig nem oldódott meg, illetve végleges döntés nem született.

A jól szerkesztett műszaki hadapródiskola története, Halmay Tihamér százados emlékezetből írt írása az intézetről, az elhelyezés gondját futólag említi, és az esztergomi kihelyezést elsődlegesen csak az ellenséges bombatámadások következményeinek tudja be. Esztergom nem volt egy olyan hely, mely kimaradhatott a várható légitámadásokból. Ezt a későbbi események bebizonyították. A város páncélos és műszaki kiképző táborokkal rendelkezett, s ideális helyként jöhetett volna számításba a mű. hdp. isk. létesítésére, ezért választotta e helyet Záray ezredes intézetparancsnok. A háború végkimenetele következtében, az intézet végleges létesítése, már nem valósulhatott meg.

Visszatérve még 1942. november 20-án a mű. akadémia a H.M. Úrnak felterjesztett ügyiratában⁵³ közölte, hogy további fejlesztésre az akadémia területén hely már nem lesz, pedig a fejlesztésre kétségtelenül a jövőben szükség lesz. Kitért még a lovarda bővítésének szükségességére is, de hasonló a helyzet az istálló, a kocsi-, és gk. szín esetében is. Megemlíti, hogy a gyakorlóter messze van, így az oda és visszazállítás sok időbe és üzemanyagba kerül. Továbbiakban még sok egyéb problémát is felsorol. – pl. étterem, tanterem szűkössége, illetve hiánya. -

Az 9. osztály a kapott ügyiratot mellékelve, 1942. 11.28-án kérte a 11. osztályt⁵⁴, hogy szíveskedjék az öt hadapródiskola 1943. évi általános továbbfejlesztési építési programjának érdemi megvalósításhoz az írtakat figyelembe venni. Felhívta az osztály figyelmét arra, hogy a mű. hdp. isk. jelenlegi helyzetében az 1943/44. tanév kezdetétől a már 1943 szeptemberében bekövetkező lényeges létszámszaporulat következtében, a szükséges elhelyezési és kiképzési férőhelyek nincsenek biztosítva. Ha a bővítő építkezések koratavasszal nem kezdődnek meg, úgy 1943 szeptemberében megoldhatatlan helyzetek adódnak. A mű. hdp. iskola gyakorlóterének kérdése szintén sürgős megoldást igényel. Megj.: az építkezések, s bővítések gondoljai, más összetételben a többi hdp. iskoláknál is fennálltak, de csekély mértékben befolyásolták az oktatás és kiképzés menetét.

A 11. osztály 1943. január 7-én a hdp. isk. évi fejlesztésére a 9. osztálynak megküldte az 1943 évi fejlesztésére engedélyezett összegeket. Az ügyiratban⁵⁵ a „Görgey Arthur” mű. hdp. isk. részére 1,165.000 P-t állítottak be.

Az elhelyezésre, a mű. hdp. isk. még *1942.12.09-én* az alábbi javaslatot terjesztette fel⁵⁶: /kivonat/.

Először ismertette, hogy ebben az iskolai évben vált önálló állományú, számadó és anyaggyártó iskolává. Az akadémiával csak a közös elhelyezés és élelmezés folytán van kapcsolata.

A javasolt építkezésekkel, bár biztosítható mindkét intézet elhelyezése, azonban mindezek után még a következő kérdések várnak megoldásra. /kivonat/

A két intézet felszerelésének és anyagának, műhelyeinek elhelyezése. A közös oktatásra szolgáló helységek használatára nem lehetséges órarendet beállítani. A gyakorlóterre szállítás miatt nagy tehergépkocsi állományra van szükség. A vízi gyakorlóter pedig még messzebb, 10 km távolságra fekszik az intézettől. Ezt is bővíteni kell. Végül felvetődik, hogy a fejlesztésre szánt költségeket a fentiek ismeretében érdemes-e befektetni.

Majd javaslatot tett, a mű. hadapródiskola elhelyezésére./ Döntés esztergomi áthelyezés ügyében még nem volt./

A budapesti mostoha elhelyezési és kiképzési lehetőségek miatt, az intézetet más Duna, vagy Tisza melléki helyörségbe kellene áthelyezni. A kettős építkezés nélkül az áthelyezést csak akkor lehetne megoldani, ha a műszaki hadapródiskola iskola az új helyörségbe már a következő iskolai év kezdetekor elhelyezhető. Az áthelyezett helyen az elhelyezésre minél kevesebb új építkezést és átalakítást szükséges végezni. A fenti szempontokat figyelembe véve, Esztergom jöhetne számításba. A laktanya és a volt tiszti üdülő átalakítása után, továbbá a számos nevelőintézetek egyikének ideiglenes igénybevételével az iskola elhelyezése a szükséges épületek elkészültéig lehetségesnek látszik. A helyörségben elhelyezett utász zászlóalj berendezett gyakorlótere előnyös kiképzési lehetőséget biztosít.

Ha a hadapródiskolának más helyörségbe való áthelyezése pénzügyi stb. okokból a javasolt gyors ütemben nem volna megvalósítható, akkor a felterjesztett építkezési javaslat szerinti bővítéseket Budapesten úgy kell végrehajtani, hogy azokat a hadapródiskola az 1943/44 tanév kezdetekor használatba tudja venni. Ezután röviden rátért a hátrányok ismertetésére.

Az iskolaparancsnok hivatkozott korábban írt javaslatára⁵¹, melyben összehasonlítást tett a két intézet katonai és szakképzésbeli értéke között. Meggyőződése, hogy a két lényegileg közel egyenlő értékkel bíró intézet egy fedél alatt súrlódásmentesen még ideális elhelyezési lehetőség mellett sem fog megférni. Ezért fontosnak tartja,

a./ a helyileg való különválasztást, vagy

b./ a két intézetnek egy hat éves tisztképző intézetbe való összevonását végrehajtani.

Az a./ ponthoz: a különválasztást az új tanév kezdetére szükséges végrehajtani; a b./ ponthoz: a két intézet összevonása esetén a hat éves nevelőintézet a kibővített elhelyezésben elfér, mert személyzete, anyaga és felszerelése aránylag kevesebb, mint a két intézeté összesen.

A 9. osztály a beküldött fenti javaslatot *1942.12.10-én* személyesen referálta. A Vkf. h. döntése, hogy a külön elhelyezéssel egyelőre csak elvben érthet egyet, mivel anyagi kihatások tekintetében, a jelenlegi állapotokat figyelembe véve, a javaslatot most keresztülvihetetlennek látja. Az ügyiratot⁵⁷ egyelőre irattárba helyezték *1942.12.14-én*.

A szegedi V. honvéd hadtestparancsnokság⁵⁸, még *1942.08.07-én* felterjesztette a mű. hdp. isk. Budapestről –Szegedre, való áthelyezésére javaslatát, melyben jelezte, hogy erre a város vezetősége részéről is mozgalom indult meg, majd felsorolta az előnyeit.

A 9. osztály *1942.08.26-án*, a műszaki kiképzőtábor parancsnokságnak a javaslatot véleményezésre átadta. A műszaki felügyelő a javaslattal nem értett egyet, mert Szeged és környéke vízi- és szárazföldi gyakorlóter szempontjából teljesen sík vidék.

A 9. osztály vezetőjének véleménye⁵⁹, hogy az intézet áthelyezése Szegedre igen kívánatos.

A 11. osztály *1943.02.25-én* közölte, hogy az áthelyezés 12-15 millió P-t tesz ki. Az iskola építési költsége csak nagybani becsléssel állapítható meg. Az építkezéshez nem tehetnek ígéretet, mert jelenleg a mű. hadapródiskola fejlesztésére csupán 1.2 millió P. áll rendelkezésre, annak a 3.4 millió P-re való kiegészítésére azonban csak javaslat létezik és arra a felsőbb döntés még nincs meg.

A 11. osztály 1943.01.07-én értesítette a 9. osztályt, hogy a még 1942. második felében meghatározott, a hadapródiskolák 1943. évi építési továbbfejlesztésére engedélyezett összegek birtokában a munkálatokat március elején megkezdhetik. A mű. hadapródiskolára beállított összeg 1,165.000 P-t tett ki⁶⁰.

A nagyváradi hadapródiskola a 11. osztály rendeletére hivatkozva⁶¹ jelentette a 9. osztály felé, hogy az építési munkálatokat legkésőbb *március 1-ig* vállalatba adja, de ezek a munkák *március 30-ig* még meg sem kezdődtek.

A fenti beadvány tárgyában, a 9. osztály választ kért a 11. osztálytól, mely hivatkozott arra, hogy a verseny-tárgyalásra benyújtott vállalkozói költségek feltűnő magasak voltak. Az újabb versenytárgyalás alapján a munkálatok két - három napon belül megkezdődnek. A 9. osztály ezzel egy időben megvizsgálta a többi hadapródiskola építkezésére tett előkészítésének helyzetét⁶¹. Ebben a műszaki hadapródiskolára *1943.04.09-én* :az alábbi megállapítás vonatkozott:

A bővítési munkálatok biztosításához szükséges műszaki előmunkálatok szünetelnek, mert a tárgyalások folyamán felmerült kívánalmak alapján cca. 3.000.000 P. többletköltségre volna szükség. Amíg ez a hitel biztosítva nincs, addig a tervezéshez szükséges építési program sem állapítható meg. Még *04.15-én* is az építkezésre, az eredetileg megállapított 1,165.000 P. szerepelt. Itt található ceruza bejegyzés: a póthitel biztosítására tett előterjesztésre a III. Csf. Úr még nem döntött.

A műszaki akadémia parancsnoki irodájában *1943.04.13-án* megtartott megbeszélésen felvett jegyzőkönyv tárgya, „az 1943/44. évi elhelyezése mindkét intézetnek”. A tárgyaláson a két intézet parancsnoka vett részt, akik a jegyző-könyvben ⁶² az alábbiakat rögzítették.

a./ A H.M. 9. osztálytól vett értesülés szerint az akadémiai I. évf. 140 főre való emelését tervezik /:jelenleg 52 fő/. Ez azt jelenti, hogy az 1943/44. tanévben az akadémia létszáma: I. évf. = 140 fő, + II. évf. = 52 fő és aks jelölt kb. 100 fő. Tehát kb. 300 fő elhelyezésével, kell számolni.

A jelenlegi meglévő elhelyezésben az akadémia 150, a hdp. isk. 150 fővel szerepel. Összesen tehát 300 fő. Ebből adódik, hogy a jelenleg meglévő épületekben a tervezett létszámmal csak az akadémia helyezhető el oly szűkösen, mint ahogy jelenleg az akadémia és a hdp. isk. van elhelyezve.

b./ A hdp. isk. számára az 1943/44. évre /:250 növendék részére:/ új épület létesítését tervbe vették. Így az eddigi növendéki férőhelyek, irodák, raktárak, legénység elhelyezése céljára szabadulnának fel.

Amennyiben az új épület fel is épül, az előreláthatólag csak 1944. tavaszára készülne el, mert az építkezést még meg sem kezdték. De ha kész is lenne, még akkor is a tanév kezdetén kb. 100 aks. elhelyezésére fennáll a hiány. Ezen kívül tantermek, szaktantermek, étkezőhelyiségek, stb. hiányoznak.

A kiképzéssel kapcsolatos, már jelentett nehézségek /:kis terület, közös termek, lovarda, gyakorlótér, közös kórház, stb.:/ fokozottan fognak a jövő tanév kezdetén jelentkezni.

Ezért – már most, az új építkezések megkezdése előtt – megfontolás tárgyává kell tenni, hogy a hdp. isk. más elhelyezésre kerüljön. Ha a hdp. isk. elkerül, további építkezések a fentiek szerint tervezett létszámok mellett nem szükségesek.

A 9. osztály fenti jegyzőkönyvet az alábbiak közlésével⁶³, *1943.04.16-án*, megküldte a 11. osztálynak: Az akadémia az 1943/44. évi előrelátható létszámemelésekkel kapcsolatban rámutat az elhelyezési nehézségekre és az új építkezések megkezdése előtt felveti a mű. hdp. isk. máshol történő elhelyezésének kérdését.

A 9. osztálynak nincs tudomása arról, hogy a mű. hdp. isk. másutt való elhelyezésének konkrét terve vezetési vonalon eddig felmerült volna.

A 11. osztály *04.30-án* közölte, hogy a felvett nehézségek ismeretesek. Szükséges tudni, hogy az építkezések mily mérvűek és azok belátható időn belül készülnek-e el. Erre nézve a műszaki alosztály véleményét szükséges kikérni. A műszaki alosztály *05.04-én a 9. osztály felé* közölte, hogy a mű. hdp. isk. részére a mű. akadémiától teljesen különállóan, de az akadémia területén egy új épület felépítését tervbe vették, 3,400.000 P. keretében. Az épület felépítéséhez a Fcsf. Úr *05.01-én* hozzájárult. Az ügyirat kivezetve *05.21-én*.⁶³

A szegedi V. hadtestparancsnokság *1943.05.19-én* a Vkf. Úrnak az alábbiakat terjesztette fel⁶⁴, mellékelve a polgármester átíratát.

A polgármester szóban adott tájékoztatás szerint 19 kat. hold területet ajánlott fel, az intézet felépítésére. A szárazföldi gyakorlótér a felajánlott területtől kb. 4.5 km-re fekszik, s a két terület nagysága 30 hold. Ezen kívül a vízi gyakorlótér céljára felajánlott 300 m. tiszai partszakaszt, mely az intézet telke előtt fekszik. A város közgyűlésének döntését a hadtestparancsnokság *f. hó 14-én* megkapta.

A 7.m. osztály véleménye, hogy a jelenlegi háborús viszonyokra való tekintettel, nem kívánja az áthelyezést. A helyzet javulásával a két intézményt szét kell választani. Lezárva ⁶⁵ *1943.06.11-én*.

A továbbra is megoldatlan elhelyezés kérdésével foglalkozott a mű. hdp. isk. pság ⁶⁶ 05.24-én kelt felterjesztése a H.M-nek.

Ebben tárgyalja az 1943/44. tanévre szóló elhelyezési lehetőségeket, részletezve a jelenlegi állapotot. Az 1. sz. mellékleten színessel jelöli az akadémia és a hadapródiskola által külön-külön és mindkét színnel a közösen elfoglalt helységeket. A 2. sz. mellékleten akadémikusi elhelyezés nincs. Az akadémia és a hdp. isk. között történt szóbeli megegyezés alapján átadásra kerülő helységeket, illetve azok cseréjét ismerteti. Kitér ezzel kapcsolatban a nehézségekre is, mint pl. a növendéki helységek kályha fűtésére, szemben az akadémiai helységek központi fűtésére, a fürdési lehetőségekre, a megosztott tantermi elhelyezések hiányára, majd javaslatot tesz a könyvtár elhelyezésére. Felveti a legénység, valamint a lóállomány növelése következtében fellépett elhelyezési nehézségeket, valamint az órarend összeállítása is nehezen oldható meg.

Újra felveti, hogy a két intézet állományának évről-évre történő emelése miatt kéri a két intézet külön elhelyezését a tervbe vett építkezések megkezdése előtt újból megfontolás tárgyává tenni.

Javasolta következők figyelembe vételét:

A./ A jelenleg rendelkezésre álló férőhelyek az akadémia területén minden bővítés nélkül a hdp. isk. részére még esetleges létszámemelés esetén is elégségesek volnának.

Megoldásokat javasol, a szárazföldi és vízi kik. gyakorló terepek – beleértve a kihelyezéseket is – használatára. Végül javasolja, hogy egyik vagy másik intézetnek Budapestről történő elhelyezése esetén a fenti szempontokat is figyelembe kell venni, annál is inkább, mert a kisebb létszám és gyakorlótéri igényeiben szerényebb akadémia felépítése kisebb költséggel jár, mint az új hdp. isk. létesítése. Egyébként a jelenlegi iskola eredetileg hdp. iskolának épült és annak igényeit jobban kielégíti.

B./Az intézetek egyikének, vagy másikának Budapestről történő elhelyezésére következő lehetőségek állnak fenn.

a./ Esztergomi elhelyezés, mely egyben az akadémia évről-évre ismétlődő kihelyezési helye is. Itt a volt utász laktanyának igénybevételével az akadémia a háborús állományingadozás megszűnéséig elhelyezhető volna és a gyakorló lehetőségek is adóttak. Végleges építkezések ott csak az akadémikusi tisztképzés állandósulása után válna szükségessé. Addig is, a legszükségesebb átalakítások és kiegészítések céljaira szükséges létesítmények felépítésére, a rendelkezésre álló hadapródiskola építési költségfedezetet lehetne felhasználni.

b./ A hdp. iskolának Szegedre történő áthelyezése céljából Szeged városa hajlandó volna 19 hold területet a körtöltésen belül a Tisza partjához közel ingyen rendelkezésre bocsátani, mely az ismeretek birtokában, az iskola létesítésére alkalmas. Az iskola közelében a város megfelelő nagyságú partsávot bocsátana az iskola rendelkezésére, vízi gyakorlótér céljaira. A hely e célra azért is alkalmas, mert a Maros torkolatának közelében fekszik, így a kiképzés a Maroson is végrehajtható. A lakáshiány miatt az iskola felépítésével párhuzamosan az egész tisztikar részére lakásokról is gondoskodni kell.

Szegeden az iskola felépítéséig ideiglenes elhelyezés az iskola részére nem biztosítható. Ezen kombináció elfogadása esetén az építkezések elkészítéséig, az intézetek egyikének ideiglenes elhelyezéséről gondoskodni szükséges. Ez kb. két évet, jelentene. Két db. elhelyezési vázlat az ügyiratban megemlítve, de nincs mellékelve, mert szorosan a tárgyhoz nem tartozik.

A 9. osztály⁶⁷ az ügyiratot megküldte, 11. osztálynak hozzászólásra. A 11. osztály 06.10-én a 9. osztállyal folytatott telefonon történt megbeszélés alapján közölte, hogy ügyben egyelőre nem foglal állást, mert a H.M. Úr 06.11-15 közötti időpontban értekezletet tart ez ügyben, melyen a 11. osztály képviselője is részt vesz. Helyszíni bizottsági tárgyalást, 06.16-án tartották a fenti témában.

A 11. osztály 06.27-én közölte⁶⁷, hogy a létszámemelkedések miatt a két intézet együttes elhelyezése nem felel meg a követelményeknek. Az építkezés csak kényszer megoldásként jöhet tekintetbe. Az új építkezés csak jövő év őszére biztosítható, addig az elhelyezési kérdéseket másképp kell megoldani. Célszerű lenne a Szeged városa által felajánlott területen új hadapródiskolát felépíteni. A 11. osztály véleménye tudomásul szolgál. További intézkedés nem szükséges. Irattárba helyezendő 1943.07.19-én.

A 7./m. osztály álláspontja 06.10-én, a jelenlegi háborús viszonyokra tekintettel, nem kívánjuk az áthelyezést Szegedre. A viszonyok javulásával a két intézetet szét kell választani. Az akta intézkedést nem igényel, irattárba 1943.07.19-én került⁶⁸

A 11. osztály 1943.08.05-én a hdp. iskolák továbbfejlesztésével kapcsolatos építkezések tbn.⁷⁰ a 9. osztálynak, valamint hadapródiskoláknak megküldte leiratát, mely az alábbi:

Jelentse, melyek azok a munkálatok, melyek a hdp. iskolában az 1944. évben tervbe vett továbbfejlesztéssel kapcsolatban szükségesek.

Tekintettel a mostani súlyos gazdasági és az építkezési anyag beszerzésével járó nehézségekre csak az elengedhetetlenül szükséges munkálatokat vegye fel jelentésébe.

A 9. osztály a 11. osztály⁷⁰ intézkedését tudomásul vette és előjegyezte. A hdp. iskolák 1943. évi továbbfejlesztésével kapcsolatos építkezések jelenlegi helyzetképe, valamint az építkezések menetében beállott akadályok, késedelmek, az osztály előtt bonyolultnak tűnik. Ezért felkérjük a 11. osztályt, hogy az 1943-évi helyzetképek intézetenként való rövid összefoglalását és a tett intézkedések egyidejű közlését adja meg. Az ügyiratot a 11. osztálynak *1943.08.17-én* megküldték.⁶⁹ Pro domo 1. sz. betétív.

A 11. osztály *09.13-án* kelt válaszában az alábbiakat közölte:

A mű. hdp. isk. kivételével, az összes többi hdp. iskola 1943. évi fejlesztésével kapcsolatos munkálatok vállalatba lettek adva, majd a felsorolás következik intézetenként. Utolsóként kitér a mű. hdp. isk. fejlesztésében történt intézkedésekre. A legénységnek az akadémia területéről való kitelepítésével kapcsolatos előzetes munkálatok folyamatban vannak. /:Ceruzával bejegyezve: Ezek a munkák tárgytalanok lesznek, ha az esztergomi kihelyezés megvalósul. / Az építkezés függvénye, hogy az építési anyagok kiutalása kapcsán további nehézségek ne merüljenek fel.

A 9. osztály a tájékoztatást tudomásul vette, irattárba helyezte *09.29-én*.⁷⁰

Érdekes, hogy az események milyen gyorsan peregtek. A mű. hdp. iskolaparancsnok még *1943.08.18-i* beadványában⁷¹ a H.M. 9. osztály felé, melynek tárgya: - „Elhelyezési javaslat a mű. akadémiára és hadapródiskolára” tárgyában. - az alábbi található:

Jelentem, hogy a mű. ak. és hdp. isk. előreláthatólag, most már huzamosabb ideig közös elhelyezésben marad. A két intézet zavartalan és súrlódásmentes összműködése érdekében kérem az elhelyezés oly szabályozását, hogy mindkét intézet rendeltetésének megfelelő működését ki tudja fejteni. Majd részleteiben rátér a belső, mostoha viszonyok ismertetésére. Ilyenek voltak: szétszórt szükség elhelyezés, a két intézet közti súrlódások, a szolgálati rend felrúgása, a helységek elégtelensége következtében keletkező ütközések, stb.

A 9. osztály fenti beadványt iktatta,⁷² majd a „Pro domo”-ban olvasható, hogy *09.13-án* a mű. ak. parancsnokának megküldte véleményezésre. Az akta *09.15-én* kivezette, válasz nélkül, illetve utóbbi nem található.

A Vkf. Úr szóbeli parancsára a műszaki hadapródiskola parancsnok az Esztergomban végzett, a kihelyezéssel kapcsolatos szemrevételezés eredményét *09.15-én* az alábbiakban foglalta össze.⁷³ /:kivonatos, csak a legfontosabbak érintve:/

a./ A növendék zászlóalj az érseki tanítóképző internátusban nyerhetne elhelyezést. Az internátus 140 növendék befogadására alkalmas. Sűrített elhelyezés mellett az iskola 220 növendéke betelepíthető. Az internátusétkező, konyha, fürdő helyiségekkel rendelkezik.

b./ Az internátussal egy épületben van az érseki tanítóképző is, hol a növendéki oktatáshoz szükséges helységek, ha szűkösen is, de rendelkezésre állnak.

c./ Az iskola légénységi különítményének elhelyezésére, a fenti elhelyezéstől 5 km. távolságban lévő kis utász laktanya jönne számításba. Ebben a laktanyában *10.01-vel* Hárosszigetre már áthelyezett 2. gk. u. század. van elhelyezve. Kérjük az alakulat azonnali útbandítását.

d./ A mű. gyakorlótér céljaira kérem az utász gyakorlótérrel az összes építményeivel az iskolának kiutalni. Majd kitért a gépkocsik és lovak elhelyezésével kapcsolatos épületek, illetve helységek átalakításaira és a szükséges barakkok létesítésére.

e./ Tiszti elhelyezés egyelőre nem biztosítható, de a jelenleg nem működő hadikórházban erre lehetne helyet találni.

f./ A kihelyezést a következő mozzanatokban javaslom végrehajtani:

1./ A beszállásolást irányító és karbahelyező különítmény kihelyezése nyomban.

2./ A növendéki férőhelyek és a légénységi elhelyezés kijelölése, annak és a gyakorlótérnek berendezése.

3./ A gyakorlóanyagok víziúton való szállítása a folyamerő „Hegyalja” vontatójával Esztergomba.

A férőhelyek elkészülte és a gyakorlóanyag beérkezése után a növendéki gyakorlati kiképzés kezdetét vehetné, s addig folya, míg a tanítás megkezdéséhez szükséges berendezés be nem fejeződött.

g./ Az intézet pk. 10 pontban ismertette, hogy az iskola áttelepítésével kapcsolatosan miről kell még gondoskodni: Éttermi és konyhafelszerelés kiegészítése, a külön gazdálkodás felállítása, fűtőanyag biztosítása, a tisztai étkeztetés megoldása, a két intézet szétválása folytán a tereptani szertár kiegészítése, 4 barakk felépítését leállítani, illetve Esztergomban elrendelni szíveskedjék. Végül közli, hogy az áthelyezési parancs vételétől számítva a növendékek gyakorlati kiképzés oktatása 14 nappal, az elméleti oktatás 21 nappal kezdetét veheti. Kéri, az isk.

pság. felhatalmazást, hogy a növendékek szabadságról való bevonultatására saját belátása szerint intézkedhessék. A javaslatot az iskola kihelyezésére,⁷³ 1943. 09.20-án a H.M. Úrnak döntésére, felterjesztették

A 9. osztály 09.24-én a „Pro domo”-ban⁷⁴ rögzíti, hogy a H.M.Úr már a 67.252/el. 9 sz. ügyiratban intézkedett a mű. hdp. isk. kihelyezésére. Megj. A 9. osztály pedig a 68.217/el.9-43. sz. leiratában értesítette 1943.10.02-án az érintett Érseki Tanítóképző intézet és Irgalmas Nővérek igazgatóságát.⁸⁰A mű. hdp. isk. már 09.23-val megkezdte áttelepülését Esztergomba, s ezzel lezárult a mű. hdp. isk. ideiglenes elhelyezésének kérdése.

A fentebb ismertetett beruházások és fejlesztések, az 1943. évi háborús kiadások következtében lassan, vagy egyáltalán nem valósultak meg. Az 1943/44. tanév kezdetével már a IV. évfolyam is beindult, de még tisztázatlan volt a hadapródiskolás növendékek fellépése az akadémiákra. Ebben elvi, de nem konkrét döntés történt, még 1941-ben. A IV. évfolyam 1944-ben érettségizik. Ezért szabályozni kell, és rendeletben lefektetni az akadémiákra jutás lehetőségét, valamint a növendékek számát. Ez a tisztképzés rendszerének vitatott és megoldásra váró kérdései közé tartozott. A további ügyiratokból kiderül, mennyi jó javaslat hangzott el, elsősorban az iskolaparancsnokok részéről. A törekvésük, hogy a tisztképzés rendszerének módosításában döntés szülessen az 1943. évben folytatódott.

A 9. osztály a tüzér hadapródiskola-parancsnokának a „tanév beosztásának megváltoztatására tett javaslat tbn, ” tett felterjesztésére⁷⁷parancsnoki értekezletet hívott össze 1941.11.05-re. A javaslatban szerepel még, hogy az érettségi eredmény ne szerepeljen az V. évfolyamban, mint szaktantárgy. Az ülésen a kérdések a tárgyalás pontjai közé tartoznak, ezért további intézkedést nem igényel. Az értekezleten döntés nem született, az ügyirat⁷⁷10.21-én irattárba került.

Az egészben talán az volt a jó, hogy a növendékek vajmi keveset tudtak ezekről, a dolgokról, mert ezt a két javaslatot a háború, és a pénzügyi helyzetét nem érintette. Megfelelő hozzáállással a javaslatok megoldhatók.

A 9. osztály a „Hadapródiskolai növendékek elbírálása akadémiára történő fellépésük tekintetében, valamint felavatásuk utáni helyzetüket illetőleg” tárgyú összefoglaló jelentését⁷⁵,1943. 01.08-án elkészítette, s intézkedése előtt véleményezésre megküldte az 5. vkf., 1./a., és 37. osztályoknak.

Az összefoglaló, 1941 évtől tartalmazza az idáig történt intézkedéseket az alábbiakban:
I./ Az öt évfolyamú m. kir. honvéd hadapródiskolák felállításra kerültek a Kormányzó Úr Legfelsőbb döntése³³ alapján. Felállításukkor 1941. évi szeptember hóban két évfolyammal indultak, 1943. szeptember havától pedig már négy évfolyammal működnek.

Időközben – 1942. évben – a repülő hadapródiskola megszűnt és növendékei beolvadtak a földi fegyvernembeli hadapródiskolákba azzal, hogy a IV. évfolyam elvégzése után, átléphetnek a repülő akadémiára.

A hadapródiskolák felállításakor szabályozást nyert, hogy a IV. évfolyam elvégzése után, a növendékek egy része /10%/ - amennyiben azt maguk is kérik, – 1 év karpaszományos szolgálat kihagyásával – közvetlenül az akadémia I. évfolyamába kerülhet. Ezzel párhuzamosan a hadapródiskolák V. évfolyamot végzetek felavatásuk után 2 évre léphetnek hadnagyi rendfokozatba. A kormányzói ügyirat egy bekezdése kitért arra, hogy a megállapított műszaki és híradó létszámot emelni szükséges.

Az osztály fentiekkel kapcsolatban megjegyzi, hogy a hadapródiskolák felállításakor hozott döntés az 1941. évi akadémiai tisztképzési rendszer alapján történt, amikor a 3 éves akadémiai tisztképzést, 1 éves karpaszományos szolgálat előzte meg, vagyis a polgári életből érettségi után akadémiára felvett ifjú 4 év után érhetett el a hadnagyi rendfokozatot.

1941. év óta a hadapródiskolai rendszer változatlan maradt, míg az akadémiai tisztképzési rendszer az óta két ízben változott. Ez a változás pedig maga után vonja a hadapródiskolai növendékek jövőbeni helyzetének megváltoztatását.

Általános tájékoztatásul jelentem, hogy az 1942. évben 7.133/K.I.-42. sz. rendelettel, érvénybe lépett Legfelsőbb döntés értelmében az akadémiai tisztképzés úgy a földi, mint a repülő csapatbeliek részére időtartam tekintetében 3 évben állapított meg.

Az 1943/44. tanévtől kezdődőleg a 2591/K. I.-43 sz. Legfelsőbb döntés értelmében a repülőcsapatbeliek részére időtartam tekintetében a repülő akadémiai tisztképzés a földi fegyvernembeli 3 éves akadémiai rendszertől eltérőleg 2 évben állapított meg.

Ezek szerint időtartam tekintetében a polgári életből akadémiai kiképzésre pályázók közül, az 1943/44. tanévtől kezdődőleg a földi fegyvernemhez törekvők 3 évi, míg a repülő csapathoz törekvők 2 évi kiképzés után avattnak hadnaggyá.

Rendszer tekintetében a polgári életből földi fegyvernemhez pályázók akadémiai tisztképzésüket 1 éves karpaszományos csapatszolgálattal, mint akadémikus jelöltek kezdik meg, majd elvégzik a honvéd akadémiák II. és III. évfolyamait, míg a polgári életből repülő kiképzésre pályázó ifjak akadémiai kiképzése a repülő csapatnál eltöltött 2 éves akadémikus szolgálatból áll. A hadapródiskolák IV. évfolyamából honvéd akadémiai /földi és repülő/ kiképzésre kerülő növendékek 2 éves akadémiai kiképzés után avattnak hadnaggyá. /: A földi fegyvernemhez kerülők, Legfelsőbb döntés értelmében az 1 éves akadémikusjelölt karpaszományos szolgálat alól mentesülnek:/.

Az időközben megváltozott akadémiai tisztképzési rendszerekre való tekintettel a hadapródiskola V. évfolyamát végzők jövőbeni sorsát illetőleg az alábbiakra nézve intézkedni kell, illetve az alábbi, a hadapródiskolák felállítására óta eddig még nem tisztázott kérdések szabályozása vált szükségesé:

1./ A hadapródiskolák V. évfolyamát végzettek felavatásuk után, a Legfelsőbb döntés³³ értelmében 2 évre léptethetők elő a hadnagyi rendfokozatba.

Tekintettel arra, hogy ez a Legfelsőbb döntés az akkor fennállt 4 éves akadémiai tisztképzési rendszer alapján történt, a hadapródiskolát végzettek ennek megfelelően a hadapródiskola IV. évfolyamából akadémiaira fellépett osztálytársaikkal együtt érnék el a hadnagyi rendfokozatot. Közben, a 7.133/K.I.-42. sz. Legfelsőbb elhatározás értelmében az akadémiai tisztképzés 4 évről, 3 évre /:repülőknél 2 évre:/ csökkent, intézkedni kell arra nézve, hogy a hadapródiskolát végzettek zászlósi felavatásuk után, 2 év helyett, 1 évre – volt és akadémiaira fellépett osztály-társaikkal együtt – legyenek hadnaggyá előléptethetők, mint a földi, mint a repülő akadémián.

2./ Szabályozást igényel a hadapródiskolát végzettek hadnaggyá történt előléptetésük utáni rangsorolása is.

3./ Megállapítást igényel az is, hogy hadapródiskolát végzettek felavatásuk után az akadémiát végzettekkel, minden tekintetben, egyforma elbánásban részesüljenek

III./ A 9. osztály fentiekkel kapcsolatos javaslatai:

1./ A II./1-hez.

A hadapródiskolák V. évfolyamát végzettek zászlósi felavatásuk után, a hadapródiskola IV. évfolyamból akadémiaira átlépett osztálytársaikkal egy időben, azok felavatásakor, /:tehát zászlósi felavatásuk után egy évvel:/ léphessenek elő hadnaggyá.

2./ A II./2-höz:

A hadapródiskolát végzettek hadnagyi előléptetésükkor a hadapródiskolából akadémiaira fellépett osztálytársaikkal egy közös évfolyamba rangsoroltassanak, akként, hogy a rangszám megállapításánál az iskola elvégzésekor elnyert egységszám vételesség alapul olyképpen, hogy egyforma egységszám esetén a volt akadémikus a hadapródiskolás elé sorol.

/:Tekintettel arra a körülményre, hogy a megfelelő összegyéniséggel végzett akadémikust zászlóssá, míg a megfelelő összegyéniséggel végzett hadapródiskolást hadapróddá avatják, és úgy az akadémikus, mint a hadapródiskolás ez esetben 1 évet veszít évfolyamtársaival szemben, a megfelelő összegyéniségük sorolása tehát a fenti elvek szerint, 1 évvel később történjék.:/

3./ A II./3-hoz:

Végül javasolja az osztály, hogy a hadapródiskolát végzettek felavatásuk után minden tekintetben egyforma elbánásban részesüljenek az akadémiát végzettekkel.

IV/. Az osztály javaslatait az alábbiakkal indokolja:

1./ III./1-hez:

A másolatban csatolt Legfelsőbb döntés³³ az osztály javaslatára értelemszerűen intézkedik.

2./ III./2-höz

Ezzel a méltánylást érdemlő eljárással kifejezésre jutna az akadémiát és hadapródiskolát végzettek közti egyenlő elbánás elve, és megszüntetné a hadapródiskolával szemben észlelhető némi tartózkodást, amely főként a polgári társadalmi osztály részéről tapasztalható.

III./3-hoz.

A hadapródiskolát végzett 4 év alatt megszerzi a középiskolai érettségit, azon felül ez idő alatt úgy elméletileg, mint gyakorlatilag katonai kiképzésben is részesül, továbbá az V. évfolyamban, ahol kizárólag katonai kiképzésben részesül, 1 főiskolát is végez. Az átveendő anyag, mint a kiképzési nívó az akadémiával egyező, ezért méltányos, hogy a hadapródiskolás felavatása után egyforma elbánásban részesüljön az akadémiát végzettel.

Majd a 9. osztály összehasonlítást tett a régi hadapródiskolai rendszer és a mostani között, az utóbbi javára.

A 9. osztály ügyiratára adott válaszok:⁷⁵

Az 5. vkf. osztály 1943.06.19-én küldött - lesújtó - véleménye az alábbi:

Az osztály a III./1, 2. és 3./ pontokban foglalt javaslatokkal nem teljes mértékben ért egyet.

- 1./ Nincs értelme a hdp. iskolák hallgatóinak a L. A-ára való jutását lehetővé tenni. Az akadémiára törekvőt azonnal büntetnénk, hogy egy évvel később kerül ki, később lesz önálló emberré, később kap fizetést, mint a hdp. iskolát végzett bajtársai, akik kisebb iskolai végzettséggel az összes előnyökhöz előbb jutnak.
- 2./ A magasabb iskolai végzettséget az élet minden vonalán valamilyen formában jutalmazni kell, ez egyik alapja egész társadalmi rendszerünk felépítésének is.
- 3./ A közvélemény előtt nem a hdp. iskolák értékét emelnénk, hanem az akadémiáét csökkentenénk.

Az osztály javaslatai:

- 1./ Az akadémiákra általában csak a legkiválóbb hadapródiskolások kerüljenek.
- 2./ Akik az akadémiákra nem hadapródiskolákból jutnak, azok egy év karp. év és 2 év akadémiái év után avatassanak hadnaggyá.
- 3./ Azok a hdp. iskolások, akik akadémiákra nem kerülnek és az V. év végeztével zászlósok lesznek, 2 évi csapatszolgálat után lépjenek elő hadnaggyá.
- 4./ Az azonos évfolyamba tartozó hdp. iskolások és akadémiát végzettek közül az akadémiát végzettek egységesen a hdp. iskolát végzettek elé soroljanak.

Fentiek által elérnénk:

- a./ hogy az azonos évben érettségizettek közül a legkiválóbb hdp. iskolások, kik az akadémiát is elvégzik és így katonai iskolázottságuk a legmagasabb, összes évfolyamtársaikkal szemben egy évet nyernek.
- b./ hogy az egy évben érettségizett csak hdp. iskolát végzettek és csak akadémiát végzettek egyszerre érik el a hadnagyi rendfokozatot, és azonos évfolyamba soroltnak.
- c./ a magasabb végzettséggel rendelkező akadémikus eléje sorol alacsonyabb végzettségű hdp. iskolás évfolyamtársának, ez viszont 2 évvel előbb önálló emberré válik, fizetést kap, stb., stb. (Megj.: itt egy ceruza bejegyzés van, mely így hangzik: „egy akadémikus többre kerül a kincstárnak, mint egy zászlósi. fizetés”.)

A magasabb végzettséggel rendelkezőnek valamilyen csekély előny megadása erkölcsi kötelesség.

Az 5. vkf. osztály még mindig maradi felfogásában írta meg válaszát. Ezzel kapcsolatban felmerül a gondolat, hogy érdemes-e katonai pályát 15 éves korban megkezdeni, ha 18 éves korban a polgári életből akadémiára felvettek kevesebb idő alatt ugyanazt elvégzik, s függetlenül akadémiái rangsorolásuktól, előbbiek elé sorolnak. Az osztály nem tér ki arra, hogy milyen tantárgyakat oktatnak akadémián, amit a hdp. iskolákban nem tanítanak. Az elméleti és gyakorlati kiképzési anyagot összehasonlítva ugyanazt tanítják mindkét intézményben és nem ezred-, hanem szakaszparancsnokokat nevelnek. A hdp. Iskolások, ha az akadémiára kerülnek, újra elkezdik a már tanult fegyverek ismeretét lovaglás, s más már tanult tantárgyak ismétlését. Az is említésre méltó, hogy a hdp. iskolákból felkerült legjobbaknak kell a tanmenetet ismételni, szemben azokkal, akik a polgári, illetve a karp. életből kerültek az akadémiára, s az anyaggal akkor ismerkednek. Az előbbiek előnytelenül könnyebben végzik el az akadémiát, szemben a polgári életből jövő évfolyamtársaikkal szemben.

Függetlenül a bejegyzéstől, - mármint az aks. többre kerül, mint a zászlósi fizetés, - az is kidobott pénz, hogy amíg a zászlós aktív csapatszolgálatot végez, addig volt évfolyamtársa az akadémián ugyanazt az anyagot ismétli. Az akadémián végzetteknek az érettségi nem számít bele a rangsorolásba, míg a hdp. iskolát végzetteknek igen. Egyazon évfolyamban végzettekről van szó. A fentebb ismertettet álláspont a tisztképzés alapjait rendíti meg, ha ez a háború után is változatlanul megmaradna. Ha békében újra visszatérnének a 4 éves akadémiái képzésre, a hadapródiskolák további fenntartása ebben a formájában kérdésessé válik.

Az 1./a. osztály is 1943.07.01-én megadta válaszát, mely az alábbi:⁷⁵

A tisztikarnak homogénnek kell lennie. Ha különféle csoportokat képezünk a tisztikaron belül, annak egy célja lehet csupán, hogy a magasabb rendfokok elérése tekintetében szükséges fokozott szelekció minél könnyebb és minél igazságosabb lehessen. Ha a hadapródiskolásokat olyan csoportnak vennénk, amely nem tartalmazhatna számot a törzstiszti, vagy a magasabb törzstiszti rendfokok elérésére, akkor már kezdetben, a tiszti rendfokozat elérésénél olyan nagy ranghátrányt kellene neki adnunk, amivel lényegesen lemaradnának az akadémiát végzett kortársaikkal szemben, vagy pedig egészen külön ütemben kellene őket előléptetnünk. Mindkét megoldás igazságtalan és céltalan lenne.

Ha nem teszünk radikális különbséget a hdp. isk. és az akadémia végzettség között, hanem csak egy év a kérdés tárgya, akkor ezzel csak azt érjük el, hogy az akadémiai és a hadapródiskolások között súrlódási és érzékenységi felületet teremtünk eredmény nélkül. Az osztály tehát azt javasolja, hogy minden tekintetben hozzuk a legközelebb egymáshoz a hadapródiskolát és az akadémiát, végzeteket.

1./ A rendszer a következő legyen

Hdp. iskolások	18 éves					hdgy.
	I.	II.	III.	IV.	V. zls.	
aks. földi /:polg. Életből:/				karp.	I.	II hdgy.
rep. aks.				I.	II.	hdgy.
földi hdp. isk.-ből felvett aks.				I.	II.	hdgy.
				érettségi	1 év	2 év 3 év

2./ A hdp. isk. IV. évf. befejezése után az összes kiváló minősültségű hdp. iskolásnak feltétlenül, s a jeles végzettségűek zömének – önként jelentkezés alapján – meg kellene nyitni az akadémiákra való jutás lehetőségét. Az akadémiákra jelentkezők száma csökkent, az akadémiák állományát pedig növeltük, ami szintén a hadapródiskolások minél nagyobb számban az akadémiára való bocsátása mellett szól.

3./ A hadapródiskolásokat, az akadémiát végzetekkel nem javasoljuk egy rangsorba összeolvasztani. Különféle mértékek nem képeznek egy nevezőt, itt az igazság az osztály véleménye szerint az, ha a magasabb képzettséget legalább azzal honoráljuk, hogy a hadapródiskolát végzeteket, az akadémiát végzetek után soroljuk.

Ez a vélemény hasonlít a 9. osztály javaslatához, s jobb az 5. vkf. osztály javaslatánál. A 3 pontban írt javaslata nem igazságos, a rangsor megállapításával kapcsolatban. Mert egy polgári életből felvett aks. 1 év. karp. + 2 év elvégzése után – esetleg gyenge eredménnyel – mint hadnagy eléje sorol annak a hadapródiskolai – pl. jobb eredményű – volt növendéknek, aki érettségi mellett, 5 év katonai tanulmányokat folytatott – melynek az akadémiai anyaggal egyeznie kellene, - + 1 év csapat szolgálatot teljesít zászlósként.

A 37. osztály véleményét, szokás szerint legkésőbb 1943.07.12-én küldte a 9. osztálynak.⁷⁵

A 37. osztály teljes mértékben azonosítja magát az 5. vkf. osztály véleményével, azzal az egy eltéréssel, hogy a hadapródiskolásoknak az akadémiák a minél nagyobb számban való bejutását tartja kívánatosnak.

Ezen túlmenően, az osztály szerint elérendő távolabbi cél az volna, hogy az akadémiák lehetőleg teljesen a hadapródiskolák IV. évfolyamaiból töltsenek fel. Ez a hadapródiskolák létszámának megfelelő mérvű emelésével történhet. Amíg repülő hadapródiskola nincsen, a repülő akadémia is az egyéb hadapródiskolákból töltődnek fel.

A javaslat amilyen rövid, olyan megdöbbentő. Igaz az, hogy a felosztott rep. hadapródiskolai volt növendégeit beosztották, nem az egyéb, hanem a más fegyvernemi hadapródiskolákba, azzal, hogy a IV. évfolyam elvégzése után a rep. akadémiára jelentkezhetnek, ha alkalmassági vizsgán is megfelelnek. Ez kivételes eset, s elképzelhetetlen, hogy fegyvernemi hadapródiskolák plusz növendékeket vegyenek fel és képezzenek, azzal a céllal, hogy rep. akadémiára mehessenek. Egyrészt drága, másrészt a földi fegyvernemekhez jelentkezők orvosi vizsgája eltér a repülőkhöz jelentkezők vizsgájától. Természetesen, ha sor kerülne újból a rep. hadapródiskola - békeidőben várható, - felállítására, akkor az ott végzőkre is azonos felvételi lehetőség vonatkozna, mint a földi erőkre. Ha az akadémia jelenlegi felépítésében minél több hadapródiskolás az akadémiára kerül, akkor

minek létesítették feleslegesen a hadapródiskolát, vagy ebben az esetben az akadémiai évek számát kell csökkenteni.

A 9. osztály, a beszerzett véleményekkel, illetve javaslatokkal kapcsolatosan – eredeti javaslatának fenntartása mellett – az alábbiakat állapítja meg:⁷⁵

1./ Az 5. vkf. osztály állásfoglalását illetően az osztály megjegyzi, hogy

a./ az 5. vkf. osztály javasolja, hogy az akadémiákra csak a legkiválóbb hadapródiskolások kerüljenek.

Az osztály megállapítja hogy a K-11.-1942. szolgálati utasítás⁷⁶ IV. fejezet 25. pontja akként rendelkezik, hogy a hadapródiskolák IV. évfolyamát sikeresen végzett és érettségien megfelelt, - tehát a megfelelés esetén tanulmányi eredményre való tekintet nélkül – növendékek saját kérésükre az iskolaparancsnok javaslata alapján fegyvernemüknek megfelelő honvéd akadémiák I. évfolyamába felléphetnek. Az áthelyezés tekintetében a H.M. Úr önmaga dönt, de javaslatba csak a fegyvernem-szerinti akadémia I. évfolyam rendszeresített állományának legfeljebb 20%-a hozható.

b./ az 5. vkf. osztály javaslatának 2. pontjával kapcsolatosan a való helyzet az, akik nem a hadapródiskolából, hanem a polgári életből kerülnek az akadémiára, azok közül a földi fegyvernemi akadémiákra kerülők 1. karp. év és 2 év akadémiai év után, , míg a repülő akadémiára kerülők karp. év nélkül, 2 akadémiai év után avattnak hadnaggyá. Az osztály a fentiekkel kapcsolatban még megjegyzi, hogy a fent vázolt tisztképzési rendszerre nézve legfelsőbb elhatározás intézkedik.

c./az 5. vkf. osztály javaslatának 3. pontja értelmében az akadémiára nem kerülő hadapródiskolások zászlóssá történt felavatásuk után 2 évvel lépnének csak elő a hadnagyi rendfokozatba.

Az osztály ezzel kapcsolatosan megállapítja, hogy a Legfelső elhatározás³³ a hadapródiskolát végzeteknek 1 év előnyt juttat a polgári életből közvetlen akadémiára pályázókkal szemben, azzal az indokkal, hogy ezt az előnyt meg is érdemlik, mivel évekkorábban kezdték katonai tanulmányukat és kiképzésüket.

d./az 5. vkf. osztály javaslatának 4. pontja értelmében a hadapródiskola IV. évfolyamának elvégzése után akadémiákra kerülők 1 évet nyernének volt osztálytársaikkal szemben, míg a hadapródiskolát végzetek 2 évi zászlósi szolgálat után, vagyis a polgári életből akadémiára pályázottakkal együtt érnék el a hadnagyi rendfokozatot akként, hogy a volt hadapródiskolások a polgári életből az akadémiára kerültek után, sorolnának.

Az osztály a fenti javaslattal kapcsolatosan megállapítja, hogy annak elfogadása esetén a volt hadapródiskolás elvesztené a Legfelső elhatározás folytán nyert előnyét és ezenfelül a polgári életből akadémiára pályázottak után sorolna, vagyis kettős hátrányba kerülne.

e./az 5. vkf. osztály javaslatával kapcsolatosan az osztály általánosságban leszögezni kívánja, hogy a hadapródiskolások tanulmányi és kiképzési anyaga az akadémikusokéval egyező és eltérés a kiképzés terén csak abban a tekintetben mutatkozik, hogy az akadémikus mind eméletileg, mint gyakorlatilag teljes értékű, míg a hadapródiskolás elméletileg teljes értékű, gyakorlatilag pedig szükségszerű százaparancsnokká képzendő ki. A rendelkezésre álló időt tekintetbe véve a hadapródiskolások kiképzésénél úgy elméletileg, mint gyakorlatilag több idő áll rendelkezésre.

Az osztály megállapítása szerint az akadémiai végzettség csak látszólag magasabb végzettség, mivel a mostani hadapródiskolák a múltban működött hadapródiskoláktól eltérően 4 év helyett 5 évből állnak és az érettségi végzettségen kívül 1 katonai főiskolai évet is magukba foglalnak. Ezzel kapcsolatosan az osztály még megemlíti azt a körülményt, hogy a hadapródiskolák valamennyi évfolyama polgári tankönyveinek jórészt a honvéd tanulmányi felügyelő irányítása mellett katonai szaktanárok készítették a polgári középiskolákban használt tankönyvektől eltérően fegyvernemenként külön-külön szerkesztve, fősúllyal a katonai vonatkozásokra.

Fentiekből következik, hogy az akadémiát végzeteknek a hadapródiskolásokkal szembeni túlértékelése nem látszik indokoltnak, mert ha az akadémiát végzetek túlértékelése megtörténne, ezáltal az osztály az egy szinten mozgó tisztképzési rendszer elismerésének veszélyeztetését látja.

Az osztály ugyanakkor megjegyzeni kívánja, hogy az új egységes tisztképzési rendszer bevezetésére⁵² - a műszaki hadapródiskola javaslata alapján⁵¹ – a szükséges intézkedéseket folyamatba tette. /Megj.: a részletes ismertetés az 1942. évben megtörtént./ Az új tisztképzési rendszerre vonatkozó javaslatot az osztálydöntésre előterjesztette és azt úgy a kiképzési csoportfőnök úr, mint az I. csoport-főnök úr, valamint a földi főcsoportfőnök úr, továbbá a Vkf. helyettes úr a jelenlegi háborús időt figyelembe véve egyelőre félretenni javasolta.

Továbbiakban kitér az 1./a osztály javaslatára, mely az 5. vkf. osztály javaslatától részben eltér. Célja, közelebb hozni a hadapródiskolát végzetet az akadémiát végzőhöz, azzal az eltéréssel, hogy a hadapródiskolás az akadémiát végzett után soroljon.

A 37. osztály állásfoglalását illetően az osztály megjegyzi, hogy teljes mértékben azonosítja magát az 5. vkf. osztály véleményével, azzal az eltéréssel, hogy a hadapródiskolásoknak az akadémiákra való bejutását minél

nagyobb számban tartja kívánatosnak, tekintettel a kevés polgári jelentkezőre. Ez azt jelenti, hogy lehetőleg teljesen a hdp. iskolák IV. évfolyamát végzettekéből építődjön fel. Az előírás szerint, az akadémia I. évfolyam rendszeresített állományának 20%-a jöhet tekintetbe.

A 9. osztály az új tisztképzési rendszer javaslatát 1943.08.09-én megküldte a 8./e. osztálynak véleményezésre

Az ügyirathoz csatolt korábbi két hozzászólást, érdemes még közölni:

A honvéd tanulmányi felügyelő 1942.11.16-i hozzászólásában elsősorban a rangsorolásra tért ki. Javasolja, hogy amíg az akadémia két éves, - nem tekinthető teljes értékűnek – a hadapródiskolát végzettek hadnagyi kinevezésükkor úgy kapják meg fegyvernemeiken belül rangsorolásukat, hogy a „kiváló” aks-ok után a kiváló hdp. iskolás következzen, s így tovább. A hadapródiskolát végzettek sorolásához azonban figyelembe kellene venni a csapatparancsnokok minősítését is, melyet a csapatukhoz került zászlósokról felterjesztenek. Mégpedig: ha a „kiválóan” végzett hadapródiskolás zászlós a csapatnál nem nyer „kiváló” minősítést, akkor nem sorolható a „kiválóan” végzett aks-ok után, hanem csak a csapatnál nyert minősítésének megfelelő aks-ok után. Így nem fordulhat elő az, hogy az alig „megfelelő” eredménnyel végzett aks. mögé kerüljön a „kiváló” hadapródiskolás zászlós.

Ha az akadémiák újból a négy éves elméleti és gyakorlati képzésre térnének át, vagyis teljes értékű főiskolákká alakulnak át, akkor lehet szó arról, hogy az akadémiát végzettek megelőzik a hadapródiskolát, végzetteket.

Az 1./a osztály 1942.11.16-án küldött hozzászólásában, teljes mértékben egyetért a 9. osztály javaslatával. A 37. osztály javaslatát semmi esetre sem tekinti járható útnak. A gondot a kiképzési évek száma, s ezt követő rangsorolás problémája okozza. Az osztály javasolja, a 37. osztály és a IV. Csf. Úr véleményét újból kikérni.

A válasz Náray vörge I. Csf. részéről 1943.11.10-én, a következő:⁷⁵

A hadapródiskolások helyzetével kapcsolatos kezdeményezést a 9. osztály részéről nem látom sem indokoltnak, sem szükségesnek. / Megj. Eredetiben is aláhúzva./ E kérdésben az I. Csf-nek nem adatott meg a lehetőség, hogy mint erre elsősorban illetékes csoportfőnök véleményt mondjon, vagy állást foglaljon.

Az ügy létezéséről csak utólag szereztem tudomást akkor, amikor magas előljárók már hozzászólta a kérdéshez. Mindamellett a H.M. Úr döntésének kikérésekor kérem álláspontom és javaslatom ismertetését és egyben a kérdést még egyszer a H.M. Úr elé is terjeszteni.

Véleményem: a 9. osztály előterjesztése felesleges.

Javaslatom: az egész ügyet félretenni.

Indoklásom:

A hadapródiskolások sorolására vonatkozóan a Kormányzó Úr legmagasabb döntése 1941-ben. Ez a döntés a négy évfolyamú akadémiára épült. Lényeg, hogy a hadapródiskolások egy időben lesznek hadnagyk az akadémiára kerülő évfolyamtársaikkal. /: A 4 éves akadémiai alap mellett, a hadapródiskolások, az V. évfolyam elvégzése után két évvel, az akadémikusokkal párhuzamosan lépjenek elő hadnaggyá.

Ha tehát a négy éves akadémia mellett a döntés az, hogy a hadapródiskolások az akadémiára került társaikkal egyidejűleg legyenek hadnaggyá előléptetve, akkor ésszerű és kézenfekvő, hogy ez az előléptetési egyidejűség nem változhat akkor, amikor a két intézet közötti képzettségi időtartam lényegesen kisebb lett.

Kérem az ügy félretételét elrendelni.

Meg kell említeni a tüzér hadapródiskola 1943.09.26-án kelt beadványát⁷⁷, melynek tárgya: „A gyakorlati kiképzési időszak beosztása.” /kivonat/

Még 07.26-án benyújtotta a 9. osztálynak fenti tárgyban történő megváltoztatását, mivel a jelenlegi kik. időszakát kevésnek tartja. Ezt továbbiakban megindokolja. Hivatkozik a K 11. IV. fejezet 24 pontjára,³³ mely szerint az elméleti oktatást 05.01-én be kell fejezni, s javasolja az írásbeli vizsgák megtartását 05.05-10, a szóbeli részét pedig 05.20-30 között. Azzal, hogy a szóbeli vizsga lebonyolítására június eleje helyett, május végén kerülne sor, ez még egyenértékű lehet a középiskolai vizsgával. 10 nap különbség nem játszhat szerepet. Előterbe helyezte a katonai kiképzés fontosságát. Majd rátér a tisztképzési rendszer azon pontjára, melyet meg kell változtatni. Ez így szól a beadványában: „Mint idetartozót jelentem, hogy igazságtalannak, és a tüzértiszti nevelés szempontjából károsnak tartom, a K 11. szolgálati utasítás IV. fejezet 15. pont d./ bekezdését, mely szerint az érettségi vizsgálatnál elért fokozatot az V. évfolyam minden zárlatánál, mint osztályzatot számításba kell venni. Javasolom ennek a pontnak törlését.

Kérésemet és javaslatomat azzal indokolom, hogy a „Ludovika” akadémia I. évfolyamában sem számítják az osztályzatok közé, az érettségi eredményét, de alátámasztom azzal is, hogy a csapathoz bevonuló tisztnél sohasem nézik azt, hogy az érettségit milyen eredménnyel végezte. Végezetül kérte e tárgyban, többi között a többi hadapródiskolai parancsnokot is jelentéstételre felszólítani, mert valószínű e fontos kérdésben hasonlóképpen fognak állást foglalni.

A beadvány témája, nem tartozik szorosan a tisztképzés rendszerének a tárgyalására, de benne az iskola-parancsnok, megint egy olyan részt feszeget melyet az egységes rendszer kidolgozása érdekében meg kell oldani.

A 9. osztály az ügyirattal kapcsolatban, a „Pro domo”-ban⁷⁸ megállapítja, hogy a hadapródiskolák elméleti és kiképzési időszaka az alábbiak szerint nyer szabályozást: /: az alábbi még a 07.26-i beadványra vonatkozik: /
Általános elméleti időszak október 1-től május 31-ig,
katonai elméleti időszak június 1-től július 30-ig,
a gyakorlati időszak július 1-től augusztus 20-ig tart.

Az I. évfolyambeli növendékek részére a kiképzéshez szükséges legfelsőbb évfolyambeli növendékek bevonásával az újonckiképzés szeptember 20-tól október 1-ig tart.

A műszaki hadapródiskola I.-V. évfolyama a tanévet augusztus 20-án, míg a többi hadapródiskola I.-II. évfolyamai július 31-én fejezik be.

Az osztály a tanulmányi felügyelő javaslatának figyelembevételével mellett a módosítás ellen foglal állást. Majd indokai között említi, hogy nem célszerű az egyes iskolákban eltérő időbeosztás legyen bevezetve. Mielőtt a hadapródiskolák az öt évfolyamokkal való működésüket nem fejezik be, az egységesség szem előtt tartása mellett, változás bevezetését károsnak véli.

A tanulmányi felügyelő 08.05-én kelt elutasító levelében a következőkkel indokolja az időszakok megváltoztatását. /kivonat/:

Az elméleti időszak az ünnepnapok szüneteket leszámítva, még 6 hónapot sem tenne ki. Érettségi előtt a négy évfolyam anyagának jó részét át kell ismételni, erre pedig idő kell. Az érettségi után az V. évfolyam, tisztán katonai képzést ad. Erről még nincsenek tapasztalatok. Az egységes időbeosztást továbbiakban is szükséges megtartani.

Fenti ügyiratot az 5. vkf. osztály is megkapta, és 08.25-én ugyancsak a 07.26-i iratra a következőket válaszolta:

Általános képen ismerteti, hogy a hadapródiskola és akadémia célja a teljes értékű, biztos gyakorlati tudással rendelkező szakasparancsnokok kibocsátása. Ez sok gyakorlatot jelent, de még ma is túlteng az elméleti oktatás. Ezért az osztály javasolja az elméleti tantárgyak nagy számát, illetve az egyes tantárgyakon belül a tananyagot csökkenteni. Végül kérte a 9. osztályt, hogy e tárgyban kérje ki, a Kik. Csf. és Vkf. Urak véleményét.

A 9. osztály 09.01-én, az ügyet az I. Csf. Úrnak előadta.⁷⁶

A Csf. Úr elrendelte, hogy kiadványban röviden indokolni kell: miért nem lehet már a most induló tanévben a különféle időszakok beosztását megváltoztatni.

Egyes hadapródiskola parancsnokoknak rendre utaló javaslata alapján már most intézkedni kellene arra nézve, hogy az 1943/44. tanév elméleti időszakát egy rövid, elsősorban fegyelmezést célzó gyakorlati időszak előzze meg.

A 9. osztály javasolja, hogy az elméleti időszak az 1943/44. tanévben legkésőbb október 11-én kezdődjék meg. Erről valamennyi hadapródiskola parancsnoksága értesítést kapjon.

Az osztály a 08.07-én kiadott kiadvány tervezetét törölte, s helyette, 09.02-án újabb tervezetet készített, a tüzér hadapródiskola felterjesztésére⁷⁶

Az 1943/44. tanévben az elméleti és gyakorlati időszak lényeges módosítására már nincs lehetőség. Ugyanakkor megengedem, hogy az 1943/44. tanév elméleti időszakát a folyó tanévben legkésőbb október 11-én kezdje meg.

Az egyes évfolyamok tanterve úgy van összeállítva, hogy azon átmenet nélkül, egyik évről a másikra változtatni, az elméleti időszakot megrövidíteni, már csak az érettségi vizsgálatok sikere miatt sem lehet. A tüzér növendékek részére is a középiskolai érettségi vizsgával egyenértékű végzettséget akarunk biztosítani. Az írásbeli 05.15, a szóbeli pedig 06.01 előtt nem kezdhető meg.

Az általános elméleti időszak alatt katonai tantárgyakat is tanítunk. Ez pedig azt jelenti, hogy a katonai elméleti időszak nemcsak július 1-én kezdődik, hanem az egész tanévben tart.

Fentiek szerint a hadapródiskolák tanulmányi és kiképzési időszaka az 1943/44 tanévben is a K 11 szolgálati utasítás értelmében változatlan marad.

Tájékoztatásul közlöm, hogy az egyöntetű, újabb időbeosztásra vonatkozólag, az összes érdekelt parancsnokságok és szervek bevonásával szándékozom dönteni.

Indokolt javaslatra való tekintettel megengedem, hogy a honvéd hadapródiskolák 1943/44. tanévének elméleti időszakát, *október 10-ig* főként fegyvelmezést célzó gyakorlati időszak előzze meg.

Ezen időszakról szóló rövid áttekintő kiképzési tervezetet f. évi *09.25-ig* két példányban ide /:H.M.9 oszt./ terjessze fel.

A 9. osztály

Az 1943/44. tanév elméleti időszakát legkésőbb *10.11-én* kezdje meg. Az elméleti időszak az iskolaparancsnok belátása szerint előbb is megkezdhető, ez azonban a felterjesztendő kiképzési tervezetből tűnjék ki.

Kapják: Valamennyi hadapródiskola parancsnokság. *09.02-án*.

A fentiekhez megint csak azt lehet megjegyezni, hogy az iskolaparancsnokok javaslatai süket fülekre találnak. Arról nem beszélve, hogy az érettségi vizsgákat pár nappal nem lehet előrehozni, mert megrövidül az elméleti időszak. Ugyanakkor az 5. vkf. bölcsessége az elméleti időszak elejének rövidítését javasolta, fegyvelmezés céljából. A rendszeres fegyvelmező gyakorlat tulajdonképpen az alaki kiképzés. Túlzott alkalmazása a lényeges kiképzés rovására történt.

Nehéz sorrendiséget tartani, mert mondhatni azonos tárgyú témák az ügyiratokban párhuzamosan futnak és kötődnek egymáshoz. Azon kívül egyes akták átfutási ideje hosszú, így mire irattárba kerülnek, átfedik egymást. Igen sok osztály és különböző parancsnok jól látta, hogy a tisztképzés jelenlegi rendjének bizonyos részeit változtatni kell, illetve a korábban még általánosságban megfogalmazottakban dönteni kell. A most következő ügyirata a 9. osztálynak tömören összefoglalja mindazon kérdéseket, melyekben dönteni szükséges.

A 9. osztály vezetője⁸¹ *1943.10.08-án* „hadapródiskolai parancsnoki értekezletet hívott össze *11.05-re*. Az iskolaparancsnokok felé megadta azokat a szempontokat, melyek alapján javaslataikat megtehették. Ezek alábbiak voltak:

1./ Hadapródiskolai tanév beosztása.

2./ Hadapródiskola IV. évfolyambeli növendékek érettségi vizsgája.

3./ Hadapródiskola IV. évfolyamát végzett növendékek fellépése a honvéd akadémiákra.

4./ A hadapródiskolák V. évf. katonai tantárgyainak és azok óraszámának – lehetőleg egyöntetű – megállapítása. /:IV. évfolyamig bezárólag mely katonai tantárgyak lehetnek záró tantárgyak:/

5./ A hadapródiskola V. évfolyamát végzettek rangmegállapítása az akadémiákra fellépett volt osztálytársaikkal szemben.

6./ Az érettségi vizsga eredménye a K 11. Szolgálati Utasítás³³ IV. fejj. 15. pont alpontja értelmében az V. évfolyamban minden zárlatnál, mint osztályzat figyelembe vételessék-e?

7./ Az új tisztképzési rendszerre való áttérés kérdésének felvetése időszerű-e? Megj. Ez a már felvetett kérdés a 6 évfolyamú tisztképzés: I.-IV. hadapródiskola, V.-VI. akadémia.

8./ Egyéb, időközben felmerült sürgős ügyek.

Az 1-7 időpontban foglaltakkal kapcsolatosan felhívom a figyelmet a teljes tájékozottságra, és az esetleg teendő pontos, rövid javaslattételre. Az értekezletre az iskolaparancsnokok részletes növendéki létszámkimutatót hozzanak magukkal, melyből a pontos osztály, fegyvernem és csapatnem /:volt repülő:/ elosztás is kitűnjék

A tüzér hadapródiskola parancsnoka *1943.10.23-án*, fenti rendeletre hivatkozva, az alábbiakat jelentette, illetve javasolta:⁸²

1./hez:

A hadapródiskolai tanévet csak „elméleti” és „gyakorlati” időszakokra kell beosztani. Az eddigi úgynevezett katonai elméleti időszakot törölni kell, mert az egyrészt csak megtévesztésre alkalmas, másrészt annak gyakorlati értéke nincsen. Az ott felvett tantárgyak oktatását és kiképzését a „gyakorlati” időszak alatt is, talán még jobban meg lehet valósítani.

Részletekben:

10.01 – 10.15 : gyakorlati időszak /: I évf. részére 09.20-tól!:/

10.15 – 05.31 : elméleti időszak. /:IV.- V. évf. részére 05.01-ig./

06.01 – 08.20 : gyakorlati időszak /:I.- II. évf. részére 08.01-ig./

02./höz:

A IV. évfolyamot sikeresen végzett hadapródiskolai növendékek érettségi vizsgák idejét úgy kell szabályozni, hogy a szóbeli érettségi 05.31-re befejeződjenek. Az érettségi vizsgák részletes időbeosztása iskolák szerint változik, mert az szoros összefüggésben van a vizsgázók létszámával. Majd a tüzér hadapródiskola érettségi vizsgáinak időpontjára tett javaslatot.

3./-hoz:

Javaslatát részletesen már megadta. – 1234/kt.-43. -

4./-hez:

A tü. hdp. isk. V. évfolyamának tantárgy elosztását és azok heti óraszámát az 1234/kt.-43 sz. jelentés mutatja. Új elosztás, az eddig kiadottakkal szemben lényeges eltéréseket mutat. Az V. évfolyam tantárgy elosztásánál, az akadémia II. és III. évfolyamának tantárgy elosztása volt az alap, s módosítás nélkül azzal összhangba hozni. E táblázatban szerepel a javasolt VI. évfolyam tantárgy elosztása is.

5./-höz:

A hadapródiskolából zászlóssá felavatottak és az akadémiáról hadnaggyá felavatottak közös hadnagyi rangsorolása ma még rögzítve nincsen. E téren a hadapródiskolákkal szemben a legnagyobb mérvű méltányosság szükséges, mert a régi rendszer átvétele káros és igazságtalan, miután nem számol a megváltozott viszonyokkal. A legigazságosabb megoldás, az egymásba kapcsolódó hadnagyi rangsorolás az iskolai végzettségek szerint, amelyen belül az akadémiát végzett hadnagy, a hadapródiskolát végzett hadnagy elé sorolna.

6./-hoz:

A hadapródiskola IV. évfolyamának elvégzésekor, az akkor nyert osztályzatok adják meg a tanév végén a hadapródiskolai növendékek rangsorolását mind az osztályon, mind az évfolyamon belül. Erre a rangsorolásra az érettségi vizsga eredményének kihatása nincs, de nem is lehet, mert ez igazságtalan volna. Az érettségi a tiszti rangsorolását nem befolyásolhatja. Az akadémián nem nézik a felvételi vizsgán, hogy ki hogyan érettségizett a polgári életben, az ott elért eredményt nem számítják az osztályzatokba. De nem nézik ezt a főiskolákon, sem nálunk, sem máshol a világon. Miért kell pont a magyar honvéd hadapródiskolákban az érettségi eredményt osztályozott tantárgynak feltüntetni? Erre józan ésszel választ nem adhatok. Javasolom a K 11 15. pont 4. alpontjának erre vonatkozó törlését.

7./-hez:

Az új tisztképzési rendszerre való áttérés nemcsak időszerű, de sürgős és nagyon fontos. Egységes tisztikarra van szükség. Nem lehet háromféleképpen kiképzett tisztikar /: akadémia, hadapródiskola, ténylegesítés :/. Az áttérést egységes tiszti kiképzésre elejteni nem lehet, legfeljebb elodázni. A háború befejeztével a nemzet a mainál nagyobb honvédséget nem tud felállítani és fenntartani. A létszámok csökkenni fognak, és a kiválasztás után olyan tisztikar visszamaradása kívánatos, mely egységesen lett kiképezve és így homogén egészet alkot.

8./-hoz /részletezés nélkül/

Itt kitért első sorban a tüzér hadapródiskolát érintő problémákra. Ezek: az elhelyezés zsúfoltságára, a IV. évfolyam tankönyvek, vizuális oktatóeszközök hiányára, a kiképzéshez hiányzik a rendeletben rögzített kiképzőanyag, a kis méretű gyakorlóterület elégtelenségére, az 1944. évi kihelyezési költségek és üzemanyag biztosítására, a hadapródiskola alárendeltségi viszonya, stb.

A jelentéshez csatolva, a tüzér hadapródiskolai növendékek osztály és csapatnemi /:volt repülő:/ elosztás táblázata. Végleges döntést kér a volt repülő hadapródiskolai növendékek további sorsa felől.

A 9. osztály elkészítette a parancsnoki értekezlet tárgykörét,⁸¹ - 11.05-re - /kivonat minimális ismétlésekkel, a vázszerkezetet ismerteti/.

1./ A K 11. Szolgálati utasításra hivatkozva ismerteti az elméleti és gyakorlati időszakokat évfolyamokra bontva.

Kitér az avatás időpontjára: előkészület az avatásra 08.15-20-ig, avatás 08.20-án.

2./ Az osztály javaslatot tett a VKM-nek, hogy a IV. évf. május hónapban az érettségi vizsgálatot befejezhesse.

3./ A hadapródiskola IV. évfolyamát végzett növendékek fellépése az akadémiákra, a K 11. Szolgálati Utasítás IV. fejezet 25. pontjával ellentétben, az iskolaparancsnokok által javasolt növendéki létszám 20%-a. A repülő hadapródiskolások – 67 – fő - a létszámba nem számítanak be, kivéve, akik a repülő orvosi vizsgán nem felelnek meg, így azok összlétszámba számítanak.

Az átlépési szándékát a növendékeknek az iskolaparancsnokok a karácsonyi szünet után állapítsák meg, s az elkészített névjegyzéket január 10-ig terjesszék fel.

A K 11. Szolgálati Utasítás ide vonatkozó pontjának megváltoztatására is az iskolaparancsnokok javaslatát figyelembe véve döntés szükséges.

4./ Hadapródiskolák V. évf. katonai tantárgyainak és azok óraszámainak – lehetőleg egyöntetű – megállapítása. /:IV. évf-ig bezárólag mely katonai tantárgyak lehetnek zárótantárgyak:/. Az V. évfolyam katonai tantárgyairól, valamint a tanórák számáról szerkesztett kimutatás 1-1 példány, melyből a jelenlegi és a jövő tanévre tervezett

helyzet kitűnik. Ez az iskolaparancsnokok részére helyszínen kiadásra kerül azzal, hogy azt a *január 10-re* elkészítendő tananyag és tanóra kimutatási javaslatuknál figyelembe vehessék.

5./ Az érettségi vizsgálat eredménye a K 11 Szolgálati Utasítás IV. fej. 15. pont d./ alpontja értelmében az V. évfolyamban minden zárlatnál, mint osztályzat figyelembe véte-e? Az iskolaparancsnokok javaslatait figyelembe véve. Döntés.

6./ Hadapródiskola V. évfolyamát végzettek rangmegállapítása az akadémiákra fellépett volt osztálytársaikkal szemben.

a./ Osztályjavaslat lényege:

A hadapródiskolát végzett, a hadapródiskolából akadémiára fellépett volt osztálytársaival együtt egy időben érje el a hadnagyi rendfokozatot. Egy évfolyamba soroljanak akként, hogy a rangszám megállapításánál az elért egység szám legyen az irányadó /: egyforma egység szám esetén a hadapródiskolát végzett, az akadémiát végzett után sorol:/.

A polgári életből akadémiára felvett tehát egy évet veszítene velük szemben.

b./ Ellenjavaslat lényege:

A hadapródiskolát végzettek 1 évet veszítenek akadémiára fellépett volt osztálytársaikkal szemben, a polgári életből felvettek után sorolnak és az alsóbb évfolyamból akadémiára fellépettekkel kerülnek egy évfolyamba.

c./ Az osztály, az ellenjavaslatok dacára eredeti javaslatát tartotta fenn és áttette az ügydarabot a 8. osztályhoz, ahol az jelenleg elintézés alatt áll.

7./ Az új tisztképzési rendszerre való áttérés kérdésének felvetése időszerű-e?

A tervezett új tisztképzési rendszer az alábbi:

Alapelve gondolás, hogy a földi fegyvernemekhez /: csapatnemekhez /: törekvő ifjak részére, a jelenlegi földi akadémiái és hadapródiskolai tisztképzési rendszer vezetessék be akként, hogy külön fegyvernemi hat évfolyamos tisztképző iskolák állíttassanak fel. Az iskola I.-IV. évfolyamai azonosak lennének a jelenlegi hadapródiskolák I.-IV. évfolyamaival, - a IV. évfolyam elvégzésekor érettségi vizsgát is tesznek, - míg az V. és VI. évfolyamok képeznék a jelenlegi két akadémiái évfolyamot.

A polgári életből érettségi után honvédtiszti pályára törekvők, az V. évfolyamot /akadémiái első évet/ megelőzően fegyvernemüknek megfelelő kiképző táborokba egy éves különleges karpaszományos szolgálatot tartoznak teljesíteni, és ez alatt átvinnék a hadapródiskolák I.-IV. évfolyamainak katonai anyagát.

A polgári életből akadémiára pályázó ifjú tehát egy évet veszítene a négy középiskola elvégzése után a honvédtiszti pályára lépett volt osztálytársaival szemben.

Az iskolaparancsnokok javaslatait figyelembe véve: Döntés.

A parancsnoki értekezlet anyaga nem található. Az ügyirat 1943.10.12-én kivezette. Ezek szerint döntés ekkor nem született, ez továbbiakban látható.

1944.

A tisztképző rendszer átalakításával kapcsolatos érvelések, javaslatok ez évben folytatódtak. Közeledett az érettségi, és az akadémiákra jelentkezés időpontja is. Most már az illetékeseknek körmükre égett a döntési képtelenségük.

A gyorsfegyvernemi hadapródiskola parancsnokának az 1. hadseregpáncélos felé 1944.01.14-én küldött ügyiratában⁸³, melynek tárgya:” Hadapródiskolások rangsorolására javaslatot terjeszt fel,” érvelései az alábbiak: /:kivonat:/

1./ Az akadémikusok és gyorsfegyvernemi hadapródiskolások tantárgy és időbeosztását összehasítva, az arányszámok, a hadtörténelem és a nevelés kivételével a hadapródiskolások javára nagy eltolódást mutatnak. Az elméleti tantárgyaknál is elég szembetűnő ez az eltolódás, de még sokkal feltűnőbb a gyakorlati kiképzést szolgáló tárgyaknál.

a./ Lőkiképzésben:

Az akadémikus 16 alkalommal részesül lökiképzésben és 24 alkalommal vesz részt páncélos lövészetben: összesen tehát 40 alkalommal. Ezzel szemben a hadapródiskolások növendék legkevesebb 160 alkalommal részesül éles lökiképzésben.

b./ Híradó képzésben:

A híradó kiképzés középpontjában a rádióhíradás áll, összesen 210 órában folyik az oktatás, a gyakorlati kiképzési órákon Az elméleti ismeretek állandó begyakorlását végezzük.

c./ A gépjármű szerkezetten és gépkocsivezetésben:

- A gjmű. szerkezettan oktatását a hdp. iskolában már a II. évfolyamban megkezdjük, és a III. évfolyam végére a kiképzés olyan fokát érjük el, hogy a növendékek valamennyien megszerzik a gk. vezetői igazolványt. A IV. és V. évfolyamban a páncélos jármű vezetői és oktatói kiképzés folyik, melynek eredményeként az V. évf. végén minden páncélos növendék megszerzi a pc. jmű. vezetői és oktatói igazolványt is.
- 2./A IV. évfolyam végén tartott érettségi vizsga biztosíték arra, hogy a hadapródiskolát végzettek rendelkeznek mindazzal az általános műveltséghez szükséges ismeretanyaggal, amire egy tisztnek szüksége van.
 - 3./ A katonai szakképzettség és az általános műveltség azonban még korántsem adják az igazi, hivatásért lelkesedni tudó, fanatikus honvédtisztet. Ehhez elsősorban sziklaszilárd jellem, rendíthetetlen hivatástudat kell, amit 5 éven keresztül és az ifjú lélek legfogékonyabb korszakában, a hadapródiskola hasonlíthatatlanul jobban ki tud alakítani, mint az akadémia, ahol már félig-meddig kiforrott és bizonyos lelki beállítottsággal rendelkező fiatal embereket kell 2 év alatt honvédtisztté átforgatni.
 - 4./ Az akadémikus egy év csapatszolgálat után lép fel az akadémiára. Ez a csapatszolgálat azonban értékében össze sem hasonlítható azzal az egy év csapatszolgálattal, amit a hadapródiskolát végzett zászlós, mint teljes értékű szakaszparancsnok teljesít a csapatnál.
 - 5./ Az elgondolás, hogy az akadémia tanterve és képzése magasabb színvonalon fut, túlzott, mert a hadapródiskola tantervének összeállítása részletesebb, alaposabb, mivel több idő áll rendelkezésre.
 - 6./ Bár az akadémia, mint katonai főiskola nem sorolhat a hdp. iskolák mögé, de olyan nagy előnyt sem nyújthat, hogy utóbbiak eredményeiktől független csak mögéjük sorolhatnak. Azaz egy megfelelő eredménnyel végzett akadémikus megelőzzen egy két sáv két gombos, minden tekintetben kiváló és rátermett hadapródiskolás növendéket. Ez veszélyeztetné értékelési rendszerünk igazságosságát és megrendítené a növendékeinkben és fiatal tisztjeinkben a szorgalmas és jól végzett munka hitelét.
 - 7./ Javaslom, hogy a hadapródiskolát végzettek fogaskerékszerűen soroltassanak össze az akadémiát végzettekkel, a tanulmányi eredményfokozatuk alapján.

Az ügyiraton bejegyzés a következő:

- 1./Az összesorolás „fogaskerékszerűen” Legfelsőbb helyen nem talált tetszésre.
- 2./ Az évfolyam felezése továbbra is aks. /I. félév./ és hdp. isk. /II. félév./ elrendezésben történjék. Így érvényesülne a magasabb kiképzés.
- 3./ A hdp. iskolás, a kortársi összehasonlításban azonban ½ év előnyhöz jut, a javasolt összehasonlítás mellett.

Az 1. hds. pság a fenti tárgyú ügyiratot felterjesztette a 9. osztálynak, ki azt pro domoban⁸⁴ lefektette, a kérdés döntésre felterjesztve. Az ügyiratot a H.M. Úr elutasítását követően, a 9. osztály tudomásul vette, s 1944.02.21-én irattárba helyezte.⁷⁵

Február hónapban kiadta a 9. osztály a hadapródiskolák IV. évfolyama érettségi vizsgáinak ütemezését, melyek iskolánként kisebb időeltolódással bonyolódhatnak, de mindenütt legkésőbb 06.03-án befejeződhetnek. Kijelölték az egyes érettségi vizsgabizottságokat is.

Ezzel egy időben a 9. osztály elkészítette a H.M. Úr felé, „Hadapródiskola IV. évfolyamot végzett növendékek átlépése az akadémiára” tárgyú ügyiratát⁸⁵/Kivonat/

A m. kir. honvéd hadapródiskolák az 1943/44. tanévtől kezdődőleg már négy évfolyammal működnek és a K 11. Szolgálati Utasítás IV. fejezet 25. pontja értelmében, a IV. évfolyamot sikeresen végzett növendékek bizonyos %-a, saját kérelmük esetén, akadémiai áthelyezésre az iskolaparancsnokok által javaslatba hozhatók. Majd idézi az osztály szó szerint az erre vonatkozó részt a K 11-ből.⁷⁶

Az 9. osztály az átlépni szándékozókra jelentést kért a hadapródiskola parancsnokságoktól. A jelentésekből megállapítást nyert, hogy a IV. évfolyambeli növendékeknek kb. 80%-a kérte az akadémiára való áthelyezését, s ennek fő oka, hogy felavatásuk utáni rangsorolásuk előttük ismeretlen. Éppen ezért az osztály a rangsorolás megállapítására ügyiratában⁷⁵ javaslatot tett. A 8./e. osztály a hadapródiskolát végzett növendékeknek felavatásuk utáni rangsorolására nézve a H.M. Úr döntését kikérte.

A H.M. Úr a hadapródiskolát végzett növendékeknek felavatása utáni rangsorolása, valamint a hadapródiskola IV. évfolyamát végzett növendékeknek akadémiára való átlépése tekintetében az alábbiak szerint döntött

- 1./ A hadapródiskolákból a földi akadémiákra való fellépés lehetősége a háború alatt teljesen szünetel.
- 2./ A hadapródiskolákból kikerülő zászlósok hadnagyi rangsorolása az 1.705/K.I.-1941 sz.³³ Legfelsőbb elhatározás 3. pontja szerint kerül végrehajtásra. /:Megelőzi rangban, egy előléptetési időszakkal – fél sor. évf. évvel -, a polgári érettségi után földi akadémiára fellépett kortársát./
- 3./ A háború után, ha majd a hadapródiskolából földi akadémiára való fellépésre lehetőség nyílik, megfontolandó és eldöntendő kérdés lesz, hogy a hadapródiskolás a földi akadémiára való fellépés előtt, ne vezényeltek-e

egy évi csapatszolgálatra? Ennek megfelelően az akadémikusok és hadapródiskolások egymásközi rangviszonyának /sorolásának/ kérdését is majd újból meg kell vizsgálni és szükség szerint intézkedni.

A H.M. Úr döntésének végrehajtása továbbiakban a 9. osztály hatáskörébe tartozik és pedig:
ad 1./ Legfelsőbb helyre felterjesztést kell szerkeszteni és magas hozzájárulás után az érintetteket
ad 2./ alattiakkal együtt megfelelően tájékoztatni kell.
ad 3./egyelőre csak tudomásul szolgál.

Mielőtt az osztály a hadapródiskolát végzett növendékek rangsorolását velük közölné, a Kormányzó Úr felé előterjesztést kell szerkeszteni a hadapródiskola IV. évfolyamát végzett növendékeknek a földi akadémiákra való fellépési lehetőségének szüneteltetése tekintetében.

A Kormányzó Úrhoz a felterjesztés tervezete 1944.02.24-én az alábbi:⁸⁵

Hódolatteljesen jelentem, hogy a m. kir. honvéd hadapródiskolák az 1943/44. tanévben már négy évfolyammal működnek és a IV. évfolyamot végzett növendékek egyharmada az 1.705/K.I.-1941. sz. Legfelsőbb elhatározás értelmében az akadémiát megelőző egy éves karpaszományos szolgálat nélkül az akadémiák feltöltésére jöhetne tekintetbe.

A fenti Legfelsőbb elhatározástól eltérően a háború tartamára a hadapródiskola IV. évfolyamát végzett növendékei részére a földi akadémiákra való átlépés lehetőségét megszüntetni javaslom.

Indokaim:

Az átlépés lehetősége esetén a földi akadémiák mostani egy évfolyamának 540 fős akadémiai létszámát alapul véve 180 IV. évfolyamot végzett hadapródiskolai növendék léphetne át a földi akadémiákra. Így a csapatok a fennálló és sürgős pótlást kívánó hiány ellenére 180 kiválóan képzett fiatal alantostiszttel lennének kénytelenek nélkülözni. Ez pedig a hadapródiskolák évfolyamának jelenlegi 387 fős növendéki létszámához viszonyítva körülbelül 50% -os avatási tiszti veszteséget jelentene.

Végül hódolatteljesen jelentem, hogy a repülő hadapródiskola feloszlásakor működött két évfolyam növendékeit, akik a földi hadapródiskolákba nyertek beosztást és jelenleg a III. és IV. évfolyam növendékei, fenti javaslatom nem érinti, mivel a IV. évfolyam elvégzése után jelentkezésük és azt követő orvosi vizsgálaton való megfelelésük esetén, repülő akadémiára áthelyezésre tekintetbe jönnek.

Volt repülő hadapródiskolai növendékek jelenlegi létszáma hadapródiskolánként elosztva.

	Gyal. Pécs	Gyal. Sopron	Gysf. Mvhely	Tü. Nvárad	Mú. Bpest.	Összesen
III. évf.	13	11	15	19	6	64
IV. évf.	27	17	18			62

Az 1944.03.24-én kelt Legfelső elhatározás⁸⁵ a 9. osztály felterjesztésére az alábbi:

A m. kir. honvédelmi miniszternek a hadapródiskolák IV. évfolyamát végzett növendékek földi akadémiákra való átlépésének a háború tartamára való megszüntetésére ügyiratszám⁸⁵ szám alatt tett javaslatát elfogadom azzal, hogy a volt repülő hadapródiskola növendékei a IV. évfolyam elvégzése után jelentkezésük és azt követő orvosi vizsgálaton való megfelelés esetén repülő akadémiára áthelyezésre tekintetbe jönnek és megengedem, hogy a honvédelmi miniszter az ezzel kapcsolatban szükséges rendelkezéseket kiadja.

A háború befejezése után a hadapródiskolák IV. évfolyamát végzett növendékeknek fellépése tárgyában a m. kir. honvédelmi miniszter tegyen újból javaslatot.

A 9. osztály az 1944.05.12-én az ügyiratában⁸⁷ a következőket rögzítette, az „Új tisztképzési rendszerre, való áttérésre javaslat” tárgyában: /kivonat/

I./ Valamennyi honvéd hadapródiskola parancsnoka az osztályban megtartott hadapródiskolai parancsnoki értekezleten új egységesebb tisztképzési rendszer bevezetését kérte az 1944/45. tanévtől.

II./ Az osztály, először a jelenlegi A./ akadémiái, és B./ fejezetben pedig a hadapródiskolai korábban már lefektetett tisztképzési rendszert ismertette, ismétlése felesleges.

III./ pontban a jelenleg érvényben lévő tisztképzéssel szemben, a javasolt egységes új tisztképzési rendszer az alábbiakban módosulna:

1./ A földi erőkhöz törekvők részére fegyvernemenként külön-külön hat évfolyamos tisztképző iskolákat állítsunk fel, a jelenlegi négy hadapródiskolai és két akadémiai évfolyamok összevonásával, az alábbi elgondolások szerint:

- a./Az I.-IV. évfolyamok azonosak lennének a jelenlegi hadapródiskolák I.-IV. évfolyamaival. /: Az I. évfolyamba négy középiskolai végzettséggel lehet pályázni; a IV. évfolyam elvégzése után az érettségi vizsgák letétele kötelező. Az I.-IV. évfolyam anyaga polgári és katonai tantárgyakból tevődik össze. :/
- b./Az V. és VI. évfolyamok képeznék a jelenlegi földi akadémiák két évfolyamát csak katonai tantárgyakkal.
- c./Az új földi tisztképző iskolákba felvétel kizárólag az I. és V. évfolyamokba lenne a következőképpen:
 - aa./ az I. évfolyamokba négy középiskolai végzettséggel, míg
 - bb./ az V. évfolyamokba polgári középiskolai érettségi végzettséggel lehet pályázni.
 - cc./ A polgári életből érettségi után V. évfolyamba pályázók, megelőzően fegyvernemüknek megfelelő kiképző táborkban 1 éves különleges karpaszományos szolgálatot tartoznak teljesíteni és ez alatt átvénnék a hadapród-iskolák I.-IV. évfolyamainak katonai anyagát.
 - dd./ Az I. évfolyamba felvételre kerülők korhatára 14 - 16 év, míg az V, évfolyamba felvételre kerülőknél 18-22 év.

2./ A légierőkhöz törekvők részére a jelenlegi két éves akadémiai kiképzés megmaradna. Ugyanis repülő hadapródiskola nincs. A földi fegyvernemi hadapródiskolák IV. évfolyamának elvégzése után fellépés a repülő akadémiára megengedett.

3./ A fegyvernemenként külön-külön választandó iskolák elosztását az osztály az alábbiak szerint javasolja:

- a./ Gyalogsági honvéd tisztképző iskola lenne:
 - aa./ a m. kir. honvéd „Ludovika” akadémia,
 - bb./ a m. kir. „Zrínyi Miklós” pécsi honvéd gyalogsági hadapródiskola és
 - cc./ a m. kir. „Rákóczi Ferenc” soproni honvéd gyalogsági hadapródiskola.
- b./ Gyorsfegyvernemi honvéd tisztképző iskola lenn
 - a m. kir. „Csaba királyfi” marosvásárhelyi honvéd gyorsfegyvernemi hadapródiskola.
- c./ Tüzérségi honvéd tisztképző iskola lenne:
 - a m. kir. „Gábor Áron” nagyváradai honvéd tüzérségi hadapródiskola.
- d./ Műszaki honvéd tisztképző iskola lenne:
 - a m. kir. „Bolyai János” budapesti honvéd műszaki akadémia.

4./ Az új tisztképzési rendszer bevezetését az osztály az 1944/45. tanévtől kezdődőleg javasolja.

A jelenlegi 7 tisztképző intézettel /: 2 akadémia + 5 hadapródiskola:/ szemben lenne: 6.

IV./ Az új tisztképzési rendszerre való áttérés gondolata az alábbiak miatt merült fel:

- 1./A jelenlegi kétféle katonaiskolai kiképzés helyett, egy egységes , egy síkon mozgó tisztképzési rendszer lenne.
- 2./Az új rendszerre való átállást az 1944/45. tanévtől kezdődőleg nagyobb zökkenő nélkül lehetne keresztülvinni, mert a hadapródiskolák az 1943/44. tanévben még csak négy évfolyammal működnek.
- 3./Az akadémiákra igen kevés a pályázó, a jelenlegi I. évfolyamban kb. 50%-os a hiány. A jelentkezők nagy része, nem a legjobb anyag /:rossz bizonyítvány, alacsony származás./ . A hadapródiskolákba, viszont túljelentkezés van.
- 4./A hadapródiskolai kiképzés messze felette áll az akadémiai kiképzésnek, mivel
 - a./aki a polgári életből pályázik a földi akadémiákra, az 1 év karp. szolgálat és 2 éves akadémiai kiképzés után lesz hadnagy,
 - b./a hadapródiskolás 5 éves hadapródiskolai kiképzés és 1 évi zászlósi csapatolgálat után lesz hadnagy.A hadapródiskolák V. évfolyamának tananyaga általában azonos az akadémiai III. évfolyamának tananyagával. Ennek dacára az akadémiai kiképzés, mint „magasabb kiképzés” és mint „főiskola” él a köztudatban és a hadapródiskolát végzeteket csak, mint másodrendű kiképzést nyerteket tekintik. Nagyon sok szülő kifejezte már erre vonatkozó aggályát. Ugyancsak e körülménynek tulajdonítható, hogy a hadapródiskolák IV. évfolyamát végzeteknek kb. 80%-a akadémiai kiképzésre jelentkezett. A Kormányzó Úr 1944. évi március 24-én kelt Legfelsőbb elhatározásával elrendelte ugyan, hogy a IV. évfolyamot végzett növendékeknek a földi akadémiákra való átlépése a háború tartamára szüneteltessék, de a háború után ismét fel fog merülni e kérdés. Különösen azzal érvelnek a hadapródiskolai növendékek szülői, hogy míg a civil iskolákban érettségizetteknek tanulmányi eredményüktől függetlenül meg van a lehetősége, hogy az akadémiákra jelentkezzenek és „magasabb kiképzést” nyerjenek, addig a hadapródiskolások elől ez az út el van zárva. Ha a háború után meg is lesz a lehetősége a hadapródiskolákból az akadémiákra való fellépésnek, felmerül majd a kérdés, hogy kik léphetnek fel és milyen %-ban. Mindennek elejét venné az egységes tisztképzésre való áttérés.

5./Az egységes tisztképzéssel megoldódnék a műszaki hadapródiskola elhelyezése is. Jelenleg ideiglenes elhelyezésben /:civil internátusban:/ van Esztergomban, mivel 2 intézet nem fér el a „Bolyai” műszaki akádemian. A két intézet egységesítése esetén azonban kisebb építkezésekkel a kérdés megoldható lenne.

V./ A javaslattal szemben felmerülnek egyes hátrányok is, mint

1./a hadapródiskolák megszűnésével kb. 300 alantos tiszt egy évvel később kerülne a csapathoz,

2./az új rendszerre való áttérés fokozatos /három-négy évet jelentene:/ építkezést és kisebb mérvű létszám-emelést vonna maga után. Ez azonban a hadapródiskolák fejlesztése következtében amúgy is fennáll.

VI./ Az ügydarabhoz csatolt **31. sz. melléklet** részletes áttekintést nyújt a jelenlegi és a javasolt létszámhelyzetről.

VII./ Az osztály a kérdésben – részletes javaslatának elkészítése előtt – elvi döntés kikérését tarja szükségesnek, és még megjegyzi, hogy kedvező elvi döntés esetén a Kormányzó Úr legmagasabb hozzájárulásának kikérése szükséges. A Legfelsőbb hozzájárulás megtörténte után a 4.020/M.B.-1941. számú, hadapródiskolák és akadémiák működését szabályozó kormányrendelet megváltoztatására is intézkedni kell.

A 9. osztály fenti ügypírátát⁸⁷ döntésre felterjesztette, az illetékeseknek.

Hozzászólások.

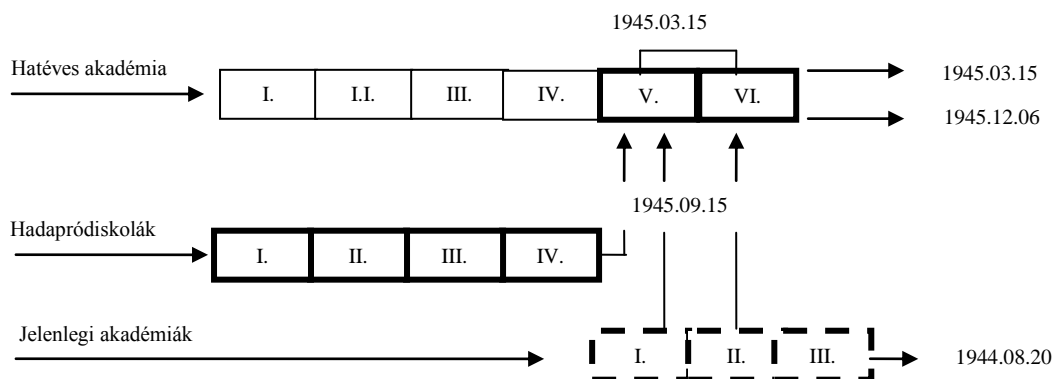
A Vkf.h. Úr részéről 1944.05.30-án.⁸⁷

A fegyvernemenként megalakuló 6 évfolyamos tisztképző iskolák felállításával egyetértek. A tananyagot 6 évre úgy kellene felosztani, hogy mindazok, akik önként kérik, avagy hivatalból kijelöltek (elméleti és gyakorlati előmenetel, vagy magaviselet) a IV. vagy V. évf. elvégzése után zászlósi rendfokozatban kerüljenek a csapathoz. Az V. évfolyamba való belépést a polgári iskolákból nem tartom célszerűnek, mert megint kétféle alapkiképzésű emberanyaggal kell a tanárnak foglalkoznia, azaz az egységesség újból hiányozni fog és a polgári életből belépők nem érik utól, az eredetileg is katonai nevelésben és kiképzésben részesült bajtársaikat. A zászlósként kikerülők a hadnagyi rendfokozatot eredeti évfolyamtársaik hadnagyi kinevezésekor érnék el, de csak utánuk sorolnának. A zászlós és hadnagyként kikerültek között a való életben előképzettség szempontjából ne tétessék különbség, mindenki azt a legmagasabb rendfokozatot érje el, amelyet rátermettségével és munkájával a gyakorlati életben magának kiérdemelt.

A VKF. Úr részéről 1944.06.17-én.⁸⁷

Az előterjesztésben foglalt alapelvvel egyetértek. A tisztképzés egységesítésének a következő tanév kezdetével való végrehajtását szükségesnek tartom. Ezt már a felsorolt indokok mellett a közös alapokon nyugvó kiképzésből származó egységes felfogás kialakítása, továbbá a kiképző személyzet takarékosabb kihasználása is megköveteli.

Az egységesítést azonban a ma fennálló nagymérvű tiszti szükséglettel is összhangba kell hozni, tehát olyan megoldást kell találni, melynél a hivatásos tiszti utánpótlás folytonossága is biztosítva van. Erre az alábbi látszik járhatónak:

Az ábra lényege: 1944.08.20-ával az akadémiák III. évfolyama felavatásra kerül. A következő tanév kezdete 1944.09.15, az alábbi összevonásokkal. Az akadémiák jelenlegi II. évfolyamából megalakul az egységes akadémiák VI. évfolyama. Az akadémiák jelenlegi I. /karp./ és a hadapródiskolák IV. évfolyamaiból az akadémiák V. évfolyama.

Az új akadémiák V. VI. évfolyamai 1945.03.15-én zárulnak, ehhez csatlakozóan kezdődik a VI. évfolyam, mely rövidítve 1945.12.06-val ér véget. E szerint az alábbi avatási időpontok adódnak:

1944.08.20. /: 1 akad. évf./

1945.03.15. /: 1 akad. évf./

1945.12.06. /: 1 akad. + 1 hdp. évf./

Fenti terv természetesen számszerűség /: elhelyezés, stb.:/ szempontjából részletesebb feldolgozásra szorul. A vkf. h. úrnak a zászlósként való időelőtti avatásra vonatkozó javaslatával nem értek egyet. Ez a módszer sem erkölcs, sem tanulmányi szempontból nem szolgálja azt a célt, amelyet az egységes tisztképzéssel el akarunk érni.

Az V. évfolyamba a polgári életből – egy éves karp. szolgálat után – való belépést intézményesen eltiltani veszélyes, mert esetleg olyan értékes elemeket zárunk ki a tiszti pályáról, akik érettebb felfogással, a hivatás iránti érdeklődésből, önként választották a tiszti pályát. A fennálló törvényes akadályokon kívül az V.-VI. évfolyamokban nagyobb kiesésekkel számolnunk kell, mert itt mutatkozik meg, hogy hányan kerültek be az akadémiára serdületlen korban, esetleg szülői kényszerből olyanok, akik a tiszti hivatással semminemű közöséget sem éreznek.

Az I. Csf. Úr részéről 1944.06.20-án:/ceruza bejegyzés/.
Javasolom az egységesítésnek a háború utánra való halasztását.

A 9. osztály a pro domo folytatásképpen 1944.06.20-án az alábbiakat rögzítette:

A Honvéd Vezérkar Főnökének a tisztképzés egységesítésére és az akadémiák évfolyamainak az 1944/45. tanévben korábbi avatására /:1945.03.15, és 1945.12.06.:/ tett javaslatának elfogadása esetén, a korábbiakban meghatározott, a hadapródiskolák legfelsőbb évfolyamainak 1945.03.15-i avatására vonatkozó H.M. döntés módosulna.

A H.M. Miniszter 1944.07.01-én aláírásával megerősítette, hogy a 9. osztály javaslatával egyetért./ceruza bejegyzés/.

A 9. osztály fenti döntés birtokában új ügyiratot⁸⁸ 1944.07.01-én nyitott, melynek „Pro. domo”-jában az alábbiak találhatók:

Az előíratként csatolt ügydarabban⁸⁷ a Vkf. úr javaslatára a H.M. úr hozzájárult a tisztképzés egységesítéséhez és a legfelsőbb évfolyamoknak 1945.03.15-i és 1945.12.06-i avatásához.

Ehhez a Kormányzó Úr Legfelsőbb engedélye szükséges. A 9. osztály elkészítette a kormányzói előterjesztés tervezetét, mely az alábbi:

Főméltóságú Kormányzó Úr!

Hivatali elődöm 1941. évben 15.246/el.n.9. szám²⁷ alatt „Hódolatteljes előterjesztést” tett

Főméltóságodhoz

öt évfolyamú honvéd hadapródiskolák felállítására. Az előterjesztést, főleg a fennálló nagy tiszthiány miatt tettem meg, hogy a hadapródiskolákban az akadémiákon felül is nyerjünk minél előbb hivatásos tiszteket.

Főméltóságod

1941. évi április 1-én kelt 1.705/K.I. sz.³³ Legfelsőbb elhatározásával a hadapródiskolák felállításához az engedélyt megadni kegyeskedett.

Az 1943/44. tanévben a hadapródiskolák már négy évfolyammal működtek és a IV. évfolyam hallgatói érettségi vizsgálatot tettek.

Az elmúlt évek folyamán az alábbi tapasztalatokat észleltek:

a./A hadapródiskolai szellem és kiképzés kiváló. A fiatal tiszti sarjadék könnyen hajlítható, nevelhető és nagy lelkesedéssel, szeretettel viseltetik a katonai kiképzés iránt.

A hadapródiskolai növendékek ötévi hadapródiskolai kiképzés és azután egy évi zászlósi rangban töltött csapatszolgálat után – tehát 6 évi katonai kiképzés után – neveztetnek ki hadnagyokká. Ezzel szemben a polgári iskolákból a honvéd akadémiákba fellépettek egy éves karpaszományos csapatszolgálat, /: ami nem hasonlítható a hadapródiskolákból kikerült zászlósok csapatszolgálatához: / és kétévi akadémiai kiképzés, tehát mindössze 3 éves katonai kiképzés után neveztetnek ki hadnagyokká. A hadapródiskolákból kikerültek, tehát mind katonai szellem, mind pedig katonai kiképzés és tudás tekintetében felülmúlják az akadémiákból felavatottakat. Mégis az utóbbiak, mint főiskolát végzettek élnek a köztudatban és a hadapródiskolát, végzetteknek csak, min t másodrendű tiszteketnek tekintik. Ennek, továbbá ama körülménynek, hogy az akadémiát végzettek rangban a hadapródiskolások előtt sorolnak, tulajdonítható, hogy a hadapródiskolák IV. évfolyamát végzett növendékeinek 80%-a, az akadémiába való fellépésre jelentkezett. A fellépésnek a háború tartamára való szüneteltetésére hódolatteljes előterjesztést tettem,⁸⁵ amelyhez

Főméltóságod

- f. évi március 24-én kelt 1.788/K.I.-1944 számú⁸⁶ Legfelsőbb elhatározásával hozzájárulni kegyeskedett.
- b./A kiképzés a fegyvernemi hadapródiskolákban és az akadémiákban a kiképző személyzet, továbbá a rendelkezésre álló kiképzési anyag és segédeszközök miatt nem mindenben azonos.
- c./A hadapródiskolákban és az akadémiákon történő külön-külön fegyvernemi kiképzés többletet jelent kiképző személyzetben, továbbá kiképzési anyagban és segédeszközökben.
- d./Az utóbbi években, a polgári iskolákban érettségizettek közül igen kevés a pályázó az akadémiákra. Az 1943/44. tanévben is két ízben történt pályázati felhívás ellenére 50%-os a hiány. Az 1944/45. tanévre az akadémiák rendszeresített létszámára kb. csak 40%-a pályázott és ez is kevésbé jó anyag. E körülmény is indokoltá teszi, hogy a hadapródiskolások az akadémiára fellépjenek, hogy ez által az akadémiák színvonalát emeljék.

Főméltóságodhoz

a tisztképzés egységesítésére az alábbi hódolatteljes előterjesztést teszem:

- aa./ A hadapródiskolák csak 4 évfolyammal működjenek; a IV. évfolyam elvégzése után mindenki /: kivéve, akik tanulmányi előmenetelük és összegyéniségük miatt nem alkalmasak a tisztképzésre:/ lépjen fel az akadémiára és 2 éves kiképzés után avattassék fel hadnaggyá. A polgári intézetekben érettségizettek 1 éves karpaszományos szolgálat után kerülnek 2 évi akadémiai kiképzésre, tehát a hadapródiskolásokkal szemben egy évet vesztenének.
- bb./ Ennek kapcsán fegyvernemi akadémiák állíttassanak fel, melyeknek alsó tagozata az I.-IV. évfolyam hadapródiskola /: tananyaga marad az eddigi, vagyis polgári tárgyak is érettségivel:/ felső tagozata pedig az I.-II- évfolyamú akadémia.

Az alábbi fegyvernemi akadémiák felállítását javaslom /: az eddigi intézetek átszervezésével: /:

- 1./ M. kir. „Ludovika” honvéd gyalogsági akadémia, Budapest.
- 2./ M. kir. „Zrínyi Miklós” honvéd gyalogsági akadémia, Pécs.
- 3./ M. kir. „Rákóczi Ferenc” honvéd gyalogsági akadémia, Sopron.
- 4./ M. kir. „Csaba királyfi” honvéd gyorsfegyvernemi akadémia, Marosvásárhely.
- 5./ M. kir. „Gábor Áron” honvéd tüzérségi akadémia, Nagyvárad.
- 6./ M. kir. „Bolyai János” honvéd műszaki akadémia, Budapest, Esztergom.
- 7./ M. Kir. „vitéz nagybányai Horthy István” honvéd repülő akadémia, Szentkirályszabadja.

Mivel repülő hadapródiskola nincsen, a repülő akadémiának nem lenne alsó tagozata; a felvétel a polgári intézetekben érettségizettek közül történik /: külön karpaszományos szolgálat nélkül, mint eddig is:/, továbbá a földi fegyvernemi hadapródiskolák IV. évfolyamát végzettei önként jelentkezhetnek a repülő akadémiába.

A tisztképzésnek e javasolt egységesítése következtében kiesnék a jelenlegi hadapródiskoláknak 1945. évben történő első zászlósi avatása. A fennálló tiszthiány miatt ez érzékenyen érintené a honvédséget, ezért kérem

Főméltóságod

Legfelső jóváhagyását ahhoz, hogy az új rendszerű fegyvernemi akadémiák II. évfolyama 1945. március 15-én avattassék fel hadnaggyá. Az akadémiák I. évfolyama ugyanekkor fellépne a II. évfolyamba és 1945. december 6-án avattatnék fel hadnaggyá.

Jelentem, hogy az egységes tisztképzésre való áttérés jelenleg minden zökkenő nélkül megoldható, mivel a hadapródiskolák V. évfolyamai csak az 1944/45. tanévben kerülnének felállításra.

Az új tisztképzési rendszer az Elnökséghez is elkerült, melynek véleménye 1944.07.10-én az alábbi volt:⁸⁸

Mielőtt e vélemény ismertetésére sor kerül, meg kell említeni az Elnökség feladatát. Az Elnöki csoport egyes részlegeit nagy A, B, C, D betűkkel jelölték, vagy csak Elnökség megnevezés alatt szerepelt.

1940-1945 közötti időszakban az elnöki csoport Elnökségre és Elnök B-re tagozódott. Az Elnökséghez tartozott az elvi ügyek, azaz a szakosztályok ügykörén kívül eső ügyek intézése, származási igazolások intézése, szervei határozványok szerkesztése, a belügyi helyzet megfigyelése, stb., a H.M. és a honvédség ügykezelésének elvi szabályozása, kidolgozása, nyomtatványok, irodaszerek beszerzése stb.

Összefoglalva nem lehet pontosan kibogozni, hogy az „új tisztképzési rendszer” ügyének bírálása, ha későn is, de miért került az Elnökség elé./ Megj. Az ügyirat párhuzamosan látható, baloldalt az Elnökségi Csoport hozzászólásával, jobboldalt a 9. osztály megjegyzésével.⁸⁸

Elnökség részéről.	9. osztály megjegyzései.
A jelen kiadvány tervezet előíratat képező ügyszerűsítésben⁸⁷ tárgyalt kérdésben, jóllehet az elvi vonatkozást is tartalmaz – új tisztképzési rendszerre való áttérést – az Elnökség véleménye nem lett kikérve. Ezért az Elnökség a kérdésben utólag véleményét az alábbiakban szövegi le:	
1./a. A H.M. úr hivatali elődje a hódolatteljes felterjesztésben azért tett javaslatot hadapródiskolák felállítására, hogy a tisztikar hívatásos állományában mutatkozó nagy hiányok legalább részbeni pótlására, mielőbb jól kiképzett hívatásos tiszt sarjadék álljon rendelkezésre. b./ A ht. tiszt hiányok jelenleg is fennállnak, tehát a hadapródiskolák e célból ma is szükségesek. A tervezet javaslat végrehajtásánál az a helyzet fog előállni, hogy újból csak később jutunk nagyobb mérvű tiszt utánpótláshoz a nélkül, hogy a tisztikar egységesítése tekintetében komoly előre haladást tennénk, mert hiszen a sok ezer ténylegesített psz. tiszt mellett a pár száz hdp. iskolás lényegében nem játszik szerepet.	Ad. 1./a és b./-hez A tisztikar hívatásos állományában fennálló hiányokat az 1944. évben az akadémiák III.évf-nak, 1945.03.15-ével az akadémiák jelenlegi II. évf-nak 1945.12.06-ával pedig a már - 1944/45. tanév kezdeteivel – egyesített aks-i és hdp. isk. évf-ok /: I. aks-i évf. + jelenlegi IV. évf. hdp. isk évf./ felavatásával részben pótoljuk. Szám szerint több ht. tisztet bocsátunk a honvédség rendelkezésére – mint a jelenlegi rendszer fenntartása mellett. A jelenlegi rendszer mellett 1944.08.20-án 350 fő, 1945.08.20-án 900 fő kerülne felavatásra. /: földi akadémiákból és hadapródiskolákból:/ Az új rendszer mellett 1944.08.20-án 330 fő, 1945.03.15-én 454 fő és 1945.12.06-án 805 fő kerülne felavatásra /:földi fegyvernemi iskolákból:/ Tehát 1945. év végéig 1250 ht. tiszt helyett kb. 1.589 ht. tisztet bocsátunk a honvédség rendelkezésére. /:+359 tiszt:/
c./ Az Elnökség a folyó világháború most kialakuló döntő és minden katonai erőfeszítést elengedhetetlenül megkövetelő időszakában, új katonai akadémiák felállítását egyáltalán nem látja célszerűnek, sőt az örökös szervezési változásokat, egyenesen károsnak tartja. Minden szervezési változtatásnak – így a honvéd nevelő intézetek tervezett átszervezésének is – ugyanis, bármennyire egyszerűnek és simán végrehajtnak látszik is az, igen sok személyi és anyagi mozgás a következménye, amit az Elnökség a világháború mostani, legválságosabb időszakában a lehetőséghez képest feltétlenül kerülendőnek tart. d./ Amennyiben a hívatásos tisztképzés egységesítése a jövőben kívánatosnak látszanék, úgy az Elnökség a kérdés érdemi tárgyalását és esetleges megvalósítását csak a folyó háború befejezését követő időre javasolhatja. Katonai akadémiákat évszázadokra kell, hogy felállítsunk, ezt pedig nyugodt légkört és körültekintő alaposágot kíván.	ad./c./ és d./-hez: Az egységes tisztképzésre való áttérés legalkalmasabb időpontja az 1944/45. tanév kezdete, amikor az akadémiák I. /:karp./ évf-nak és a hdp. iskolák IV. évfolyamának egyesítésével a tisztképzés egységesítésének első lépése /:üteme:/ megtörténhet. Az áttéréssel egyszerre megszüntetjük azokat a minduntalan hangoztatott sérelmeket, amelyek a kétféle tisztképzési rendszerből adódnak és megalapozzuk azt a nyugodt légkört, amely a ht. tisztikar homogenitásának alapja.
2./ A „civil” szó helyett a szövegben mindenütt a „polgári” szó használata kívánatos.	ad./2-höz A hdp. iskolások – hosszabb és intenzívebb katonai kiképzésük dacára – fél évvel később lépnek elő, mint a sorolási évfolyamba tartozó akadémikusok. A kiadvány tervezetben a „civil” szó helyett a „polgári” szót alkalmaztuk

3./ Végül az Elnökség szükségesnek tartja rámutatni, hogy az A 11. b. jelzésű Szolgálati és Ügyviteli Szabályzat 26.§-ának idegen csoportbeli ügydarabok láttamozására vonatkozó rendelkezései szerint a szóban forgó javaslattervezetet más csoporthoz tartozó osztályokhoz és a Vkf. úrhoz jóváhagyás előtti állásfoglalásra csak a kbt. I. Csf. hozzájárulása után lehetett volna megküldeni. Ennek megtörténte az ügyiratból nem vehető ki. Az ügydarab jelentése, még a 8.e. osztály és a II. Csf-nek is elküldendő volna.	ad./3-hoz A H.M. 9. osztály kettős alárendeltségű osztály, a Vkf. helyettes úrnak közvetlenül van alárendelve. Megtörtént!

A 9. osztály által készített tervezetet H.M. Úr részére szó szerint, ismételtelen leírni felesleges. A H.M. Úr, 1944.07.15-én a Kormányzó Úrhoz felterjesztette a 9. osztály által elkészített végleges szöveget jóváhagyás végett.

A Kormányzó Úr Legfelsőbb elhatározásának tervezete elkészült, mely az alábbi:

1./ A magyar királyi honvédelmi miniszter által a hivatásos tisztképzésnek az 1944/45. tanévtől kezdődően történő egységesítésére vonatkozóan, a tervezetében⁸⁸ tett javaslatát elfogadom azzal, hogy a hivatásos tisztképzés a jövőben a magyar királyi honvédelmi miniszter fenti javaslatában foglaltak, illetve az általa a hivatásos tisztképzés egységesítése tekintetében kiadandó rendelkezései alapján történjék.

2./ A hivatásos tisztképzés egységesítése kapcsán az alább felsorolt fegyvernemi akadémiáknak az 1944/45. tanévtől való felállítását rendelem el:

- a./ m. kir. „Ludovika” honvéd gyalogsági akadémia, Budapest;
- b./ m. kir. „Zrínyi Miklós” honvéd gyalogsági akadémia, Pécs;
- c./ m. kir. „Rákóczi Ferenc” honvéd gyalogsági akadémia, Sopron;
- d./ m. kir. „Csaba királyfi” honvéd gyorsfegyvernemi akadémia, Marosvásárhely;
- e./ m. kir. „Gábor áron” honvéd tüzérségi akadémia, Nagyvárad;
- f./ m. kir. „Bolyai János” honvéd műszaki akadémia, Budapest;
- g./ m. kir. „vitéz nagybányai Horthy István” honv. repülő akadémia, Szetkirályszabadja.

Az a./ - f./ alatt felsorolt földi fegyvernemi akadémiák alsó tagozatát az I.-IV. évfolyamú hadapródiskolai, felső tagozatát pedig az I.-II. évfolyamú akadémiai évfolyamok képezik.

A m. kir. „vitéz nagybányai Horthy István” honvéd repülő akadémiaira vonatkozólag a magyar királyi honvédelmi miniszter javaslatának 7. pontjában foglaltak irányadók.

3./ Megengedem, hogy az új rendszerű fegyvernemi akadémiák II. évfolyama 1945.03.15-én, az új rendszerű akadémiák I. évfolyama pedig 1945.12.06-án avattassék fel hadnaggyá.

Dátum és szám nélkül, már aláírására nem valószínű, hogy sor került.

Az események az elképzelés végrehajtását túlhaladták. A front már a Kárpátok előterében és a romániai szakaszon a Dnyeszter folyó mentén húzódott. Még 1944.07-13-án megkezdődött a Lvov-Sandomierzi irányban a hadművelet. Ennek megállítására cca. 17 hadosztályt kivontak a „Dél-Ukrajna” hadseregcsoport állományából. Az akkori meggyengült „Dél-Ukrajna” hadseregcsoport ellen pedig, 1944.08.20-án indult a támadás. Ez volt a Jasi-Kisinyov hadművelet. A sikeres hadművelet következtében a 2. és 3. Ukrán front csapatai hamarosan betörték Erdélybe. Elsőként a Gyorsfegyvernemi hadapródiskola kényszerült szeptember első napjaiban Marosvásárhelyt véglegesen elhagyni, majd ezt követte 1944. 09.11-vel a nagyváradi tüzér hadapródiskola. Később az akadémiák és a többi hadapródiskolák is osztoztak sorsukban, s végül mind kitelepült Németországba, ahol háború befejezésével megszűntek.

Az egész hadapródiskolai tisztképzés történetéből látható, hogy a vélemények mennyire eltértek egymástól. Nem lehet már az egyes személyek gondolatvilágába belelátni, de sokan még a magas beosztású vezetők közül Ferenc József időszakának tisztképző rendszerében éltek. Nem érzékelték sokan, illetve nem akarták egyszerűen megérteni, hogy milyen súrlódásokkal járt volna, ha az általuk vélt rendszer maradt volna meg az akadémiát és hadapródiskolákat végzetek között. Érdekes, ha a legmagasabb rangú tábournoki kar végzettségét nézzük, nem egy közülük csupán hadapródiskolát végzett de mégis bekerült a vezérkari tiszt akadémiára. Várható, hogy a hadapródiskolába jelentkezők száma megcsappan, mert ha már ezt a hivatást választja valaki, egyszerűbb az

érettségi után jelentkeznek az akadémiára. Sajnos el kell ismerni, hogy az akkori honvédtiszti szellem nem minden területen volt tökéletesnek mondható. Találhatni lehet azt is, hogy egész másképp szervezték volna meg a tisztképzés rendszerét, ha figyelembe veszik a háborús tapasztalatokat, meg a legújabb haditechnikát. A szükséges átszervezések között elég megemlíteni a hadsereg nagyszabású gépesítésének szükségességét, mely maga után vonja a fegyvernemek összetételének, szervezetének és létszámának várható változását. Ez pedig befolyásolja tisztképzés bizonyos átrendezését, a tanmenetét, létszámát. Például, lehet, hogy az egyik gyalogsági hadapródiskola szintén gyorsfegyvernemivé változik. Végül hozzáteszem azt, hogy legrosszabbul a volt cögerek, mint én is jártunk, mert tőlünk megkérdésünk nélkül, az akadémiára való jutás lehetőségét elválták.

VII. Ügyiratok:

Sorsz	Ügyiratszám.	Időpont.	Tárgy.
1.	17.555/el.n.1.a.	1939.06.06.	Vezetőségi értekezlet jegyzőkönyvéből.
2.	1401/kt."Ludovika"	1940.08.05.	Akadémiák kiképzése az 1940/41 tanévben. A 44.256/el.n. 9. sz. ügyiratában foglalkoznak a beadvány tartalmával.
3.	44.256/el.n.9.	1940.08.06.	Tisztképzés átszervezése.
4.	11.000/M.1.vkf.	1940.09.20	Erdély egy részének visszatérésével kapcsolatos szervezési irányelvek. IV. fejezete a 44.256 ügyirathoz csatolva.
5.	994/M.K.I.	1940.09.	Hadapródiskolás tisztképzés visszaállításáról.
6.	54.466/el.n.9	1940.09.25	Nagyvárad és marosvásárhelyi nevelő- és képző intézetek megtekintésére kiadott intézkedés.
7.	59804/el.n.9	1940.10.12.	Katonai nevelőintézetek megtekintése Erdélyben. – Jelentés -
8.	60.925/el.n.9	1940.10.16.	Hadapródiskolák felállítása tbn./elhelyezési szükségletek:
9.	5582/el.n.1.vkf.	1940.11.15	Hadapródiskolák felállítására előzetes terv. Benne az 515/Bbk.
10	115.251/el.n.	1940.12.07.	Hadapródiskolák felállítása.
11.	841./kt.-40	1940.12.09	Javaslatok a hadapródiskolák felállítására. M. kir. „Rákóczi Ferenc” soproni honvéd középiskolai nevelőintézet részéről. A 115.259/el.n.9 tartalmazza.
12.	1547/kt.-40	1940.12.13	Javaslatok a hadapródiskolák felállítására. M. kir. „Zrínyi Miklós” pécsi honvéd középiskolai nevelőintézet részéről. A 115.259/el.n. 9 tartalmazza.
13.	2694/el.n. 9.	1941.01.14	Hadapródiskolák felállítása tárgyában Vezetőségi értekezletre tervezet.
14	4243/el.n.9	1941.01.23	Hadapródiskolák felállítása.
15	50.765/el.n.le.3	1941.01.26	Repülő akadémia megszüntetésére javaslat.
16	6.304/el.n. 9.	1941.01.30	Repülő akadémia megszüntetésére javaslat.
17	12.926/el.n.9	1941.01.14	Hadapródiskolák felállítására tbn. Vezetőségi értekezlet.-Döntés.-
18	10.683/el.n.9	1941.02.12	Hadapródiskolák építkezésének bizottsági szemrevételezése.
19	10.704/el.n.9	1941.02.17	Hadapródiskolák kiképzési tervezetek.
20	56.705/el.n.5.vkf.	1941.02.28	Hadapródiskolák részére kiképzési tervezetek elkészítése.
21	12.924/el.n.9	1941.02.20	Hadapródiskolák költségei 1941. és későbbi években.
22	12.938/el.n. 9	1941.02.22	Hadapródiskolák költségeihez nagybani adatok szolgáltatása.
23	16.524/el.n.9	1941.02.25- 1941.06.23	Hadapródiskolák összes költségkihatásának tárgyalása.
24	20/el.n. Bbk. IV. Csf.	1941.03.14	Horthy Miklós repülő akad. és a később felállításra kerülő hdp. isk. alárendelési kérdése.
25	15.205/kt.	1941.02.27	Rep. hadapródiskola tanterve tbn.
26	18.681/el.n.9	1941.03.13	Rep. hadapródiskola tanterve tbn.
27	15.246/el.n.9	1941.03.05	Hadapródiskolák felállítására Hódolatteljes Előterjesztés
28	18.692/el.n.9	1941.03.18	Repülő hadapródiskola felállítására javaslat.
29	19.494/el.n.9	1941.03.21	Kecskeméti repülőter szemrevételezése.
30	167/Bbk.el.n.9	1941.03.31	Rep. Hadapródiskola 1941. évi költségei. /I. és II. évf.:/
31	29.346/el.n.9	1941.05.09	Rep. Hadapródiskola 1941. évi költségeire hitelbiztosítás.
32	21.540/el.n.9	1941.04.05	Legfelsőbb Elhatározás a honvéd hadapródiskolák felállítása tbn.
33	1705/K.I.	1941.04.01	Tárgy: Hadapródiskolák felállítása.
34	22.022/el.n.9	1941.04.02	A hadapródiskolák tanulmányi rendjének jóváhagyása a V.K.M.
35	22.037/el.n.9	1941.04.03	Rep. hadapródiskola parancsnokának és segéd tisztjének kijelölése.
36	15.247/el.n.9	1941.04.03	Hadapródiskolai parancsnokok kijelölésére javaslat.
37	23.732/el.n.9	1941.04.09	Repülő akadémia és hadapródiskola felállítása tbn.
38	29.785/el.n.9	1941.05.03	A budaörsi reptér. és környékének szemrevételezése.
39	34.656/el.n.9	1941.05.20	Repülő intézetek elhelyezésének tbn.
40	25.380/el.n.9	1941.04.17	Rep. hadapródiskola felállítása tbn. tartott értekezlet kiértékelése.
41	20.332/el.n.9	1941.04.19	Tisztképzésről és nevelésről szóló törvénytervezet tárgyában.
42	52.458/el.n. le. vk.	1941.03.22	Rep. hadapródiskola részére kik. tervezet, a 28.132Eln.9. ügyirathoz csatolva.
43	29.015/el.n.9	1941.04.30	Rep. hadapródiskola szervezési táblázata.
44	42.288/el.n.9	1941.06.23	A műszaki és repülő hadapródiskola elnevezése tbn.
45	4376/ K. I.	1941.07.31	Műszaki és repülő hadapródiskola elnevezése.
46	49.262/el.n.9	1941.07.17	Műszaki hadapródiskola alárendelése.
47	54.420/el.n.9	1941.08.07	Repülő hadapródiskola alárendelése.
48	140.124/el.n.9	1941.08.01	Műszaki hadapródiskola alárendelése.

49	61.296/el. 9	1941.09.02	Tanév kezdete a hadapródiskolában.
50	141.513/el.9	1942.02.10	Intézkedés a repülő akadémia 4 évről 3-ra való csökkentésére és a hadapródiskola átmeneti megszüntetésére. A 10.932/el.9 ügyirathoz csatolva.
51	930/kt.-1942	1942.12.01	Új tisztképzési rendszerre, való áttérésre tesz javaslatot a mű. hdp. isk. Csatolva a 74.209/el.9. sz. ügyirathoz
52	74.209/el.9	1942.12.05	Új tisztképzési rendszerre, való áttérésre tesz javaslatot a mű. hdp. isk.
53	2091/kt.-42	1942.11.20	Mű. hdp. isk. 1943/44. évi elhelyezési tervzetének felterjesztése. Csatolva a 71.141/el.9. sz. ügyirathoz.
54	71.141/el. 9	1942.11.23	Mű. hdp. isk. 1943/44. évi elhelyezési szükségletének biztosítása a hdp. iskolák 1943. évi építési tervében.
55	78.557/el. 11	1943.01.07	Hadapródiskolák, 1943. évi fejlesztése tbn. csatolva a 71.141/el.9 ügyirathoz. +
56	976/kt.-42	1942.12.09	Javaslat a mű. hdp. isk. végleges elhelyezésének kijelölésére. Csatolva a 75460/el.9. sz. ügyirathoz.
57	75.460/el.9	1942.12.12	A mű. hdp. isk. végleges elhelyezésének kijelölésére nézve javaslat.
58	12.034/el. I.-42	1942.08.07	Mű. hdp. isk. Budapestről-Szegedre való áthelyezésére javaslat. Csatolva a 89.408/el.9. sz. ügyirathoz.
59	89.408/el.7.m.vkf	1942.08-43.02	Mű. hdp. isk-nak Budapestről- Szegedre, való áthelyezésére javaslat.
60	2.974/el.9	1943.01.011	Hadapródiskolák 1943. évi építési továbbfejlesztése.
61	22.743/el. 9	1943.04.01	A nagyváradi hdp. isk. építési munkálatainak megkezdését sürgeti.
62	675/kt.-43	1943.04.13	A mű. akadémia és mű. hdp. isk. elhelyezése. Csatolva a 26.862/el.9. sz. ügyirathoz.
63	26.862/el. 9	1943.04.14	Mű. akadémia és mű. hadapródiskola. 1943/44. tanévi elhelyezése.
64	10.527/el. I.-43	1943.05.19	Műszaki hadapródiskolának Szegedre helyezése. Csatolva a 43.083/el.9. sz. ügyirathoz.
65	43.083/el. 9	1943.05.19	Műszaki hadapródiskolának Szegedre helyezése.
66	652/kt.-42	1943.05.24	Hadapródiskola elhelyezése. Csatolva a 38.296/el. 9 ügyirathoz.
67	38.296/el. 9	1943.06.02	Műszaki hadapródiskola elhelyezése tbn.
68	43.083/el.9	1943.06.10	Műszaki hadapródiskola Szegedre helyezése.
69	53.397/el. 11	1943.08.03	Hdp. iskolák továbbfejlesztésével kapcsolatos építkezések. Csatolva a 54.805/el. 9. sz. ügyirathoz
70	54.805/el. 9	1943.08.07	Intézkedés az 1944. évi továbbfejl. építkezések. előirányzásáról.
71	1013/kt.-43	1943.08.18	Elhelyezési javaslat a mű. ak. és hdp. iskolára. Csatolva a 63.370/el.9. sz. ügyirathoz.
72	63.370/el. 9	1943.09.13	Elhelyezési javaslat a mű. akadémia és hdp. iskolára.
73	1.138/kt.-43	1943.09.15	Javaslat az iskola kihelyezésére. Csatolva a 65.314/el.9. sz. ügyirathoz.
74	65.314/el. 9	1943.09.23	Javaslat a mű. hdp. isk. kihelyezésére.
75	39.855/el. 9	1943.01.08	Hadapródiskolai növendékek elbírálása akadémiaira történő fellépésük tekintetében, valamint felavatásuk utáni helyzetüket illetőleg.
76	K-11.	1942.	Szolgálati utasítás a m. kir. honvéd hadapródiskolák számára.
77	900/kt.-1943	1943.09.27	Gyakorlati kiképzési időszak beosztása tü. hdp. isk. Csatlakozik az 51.906/el.9. sz. ügyirathoz.
78	51.906/el. 9	1943.07.29	Javaslat a tanulmányi és kiképzési időszak új beosztására
79	68.213/el. 9	1943.10.01	Tanév beosztási javaslat.
80	68.217/el. 9	1943.10.02	Értesítés a mű. hdp. isk. kihelyezéséről.
81	70.013/el. 9	1943.10.08	Hadapródiskola parancsnoki értekezlet tbn.
82	1243/kt-43	1943.10.23	Javaslatok a hadapródiskolai parancsnokok értekezletére. Javaslat a tü. hdp. isk. parancsnoktól. Csatolva a 70.013/el.9. sz. ügyirathoz.
83	1959/kt. Gysf.	1944.01.14	Hadapródiskolások rangsorolására javaslatot terjeszt fel a gysf. hdp. isk. csatolva a 4.673/el. 9. sz. ügyirathoz.
84	4.673/el. 9	1944.01.16	Hadapródiskolások rangsorolására javaslatot terjeszt fel a gysf. hdp. isk.
85	15.610/el. 9	1944.02.24	Hadapródiskola IV. évfolyamot végzett növendékek átlépése az akadémiaira. Felterjesztés a Kormányzó úrhoz.
86	1.788/K.I.-1944	1944.03.24	Legfelsőbb elhatározás, a 15.610/el.9 felterjesztésre.
87	37.420/el. 9	1944.05.12	Új tisztképzési rendszerre, való áttérésre javaslat.
88	52.100/el. 9	1944.07.01	Kormányzói előterjesztés a tisztképzés egységesítésére és a legfelsőbb évfolyamoknak 1945.03.15-i és 1945.12.06-i avatására.

VIII. Rövidítések:

ak.	akadémia
aks.	akadémikus
Bbk.	belsőleg bizalmasan kezelendő
ezds.	ezredes
fhdgy.	főhadnagy
foe.	flyamierő
fog. von.	fogatolt vonat
gh.	gazdasági hivatal.
gk.	gépkocsiz.
gy.	Gyalog, - os, - sági (csak összetételekben)
gyak.	gyakorlat, gyakorló.
gys.	gyors
hdgy.	hadnagy
hdp. isk.	hadapródiskola
hír.	híradó
ht.	hívatasos
karp.	karpaszományos
kik.	kiképzés, kiképzési
kp.	kerékpár, - os
lgv. tü.	légvédelmi tűzér
lov.	lovas
löv.	lövész
mkp.	motorkerékpár
mú.	műszaki.
örgy	őrnagy
pc.	páncélos
pk.	parancsnok
pság.	parancsnokság
rep.	repülő.
szds	százados
u.	utász
táb.	tábori
tbn.	tárgyában
tsz.	továbbszolgáló
gsz.	golyószóró
gp.	géppuska.
npu.	nehézpuska.
V.K.M.	Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium
zls.	zászlós

IX. Mellékletek

<i>Sorsz.</i>	Megnevezés.
1.	Általános tanulmányi időbeosztás.
2.	Általános tanulmányi célkitűzés.
3.	A gyakorlati és elméleti katonai kiképzés anyaga évfolyamonként.
4.	Képző- és nevelő intézetek.
5.	A tisztképző- és nevelő intézetek kiegészítése.
6.	Előrelátható létszámalakulás
7.	A 9. osztály előzetes nagybani tájékoztatója a III. Csf. Úrhoz a hadapródiskolák tervbe vett felállításával kapcsolatos egyes kérdésekben.
8.	A 11. osztály tájékoztató költségszámítása, a hadapródiskolák felállításával kapcsolatban.
9.	A 9. osztály költségkihatási javaslata a hadapródiskolák felállításával kapcsolatban.
10.	A 11. osztály jelentése a hadapródiskolák szükséges építési munkálatok költségeiről.
11.	Az építkezési, valamint ló és gk. beszerzési költségek biztosítása után, felosztásra rendelt 800.000 P-ről.
12.	Képző és nevelőintézetek. A III. Csf. Úr javaslata.
13.	Ált. tanulmányi beosztás.
14.	Előrelátható létszámalakulás.
15.	Ált. tanulmányi időbeosztás.
16.a	Tantervek/tanmenetek/ és elérendő célok I.-V. évfolyamban.

16.b	Az elméleti és gyakorlati katonai kiképzés. anyaga évfolyamonként
17.	Elhelyezési lehetőségek.
18.a	Tisztii és altisztii létszám. I. Módozat.- 1941/42 évben -
18.b	Tisztii és altisztii létszám. II. és III. Módozat.- 1941/42 évben -
18.c	Tisztii és altisztii létszám. IV. Módozat.- 1941/42 évben -
19.a	Hadapródiskolák katonai gyakorlati kiképzésének időbeosztása.
19.b	Hadapródiskolák elméleti katonai kiképzésének időbeosztása.
20.	Összehasonlító adatok a mű. akadémia s hadapródiskola oktatási és kiképzési idejének.
21.	Tanórákimutatás.
22	Tanórákimutatás. (1942.)
23.	Összehasonlító táblázat a mű. akadémia s hadapródiskola között. (1942.)
24.	Intézetek összevonásának terve.
25.	Állománytáblázat összehasonlítása.
26.	A kiképzéséi év beosztása.
27.	Létszám helyzet. /Összefoglaló megnevezés./
27.a.	Akadémiákon.
27.b.	Hadapródiskolákban.
27.c.	Akadémiák létszáma 1944/45-től.
27.d.	Fegyvernemenként avatandó lenne évenként 1945.VIII.20-tól.
28.a.	Létszámkimutatás.
28.b.	Létszámkimutatás.
29.	Létszám helyzet. /Összefoglaló megnevezés./
29.a	I. jelenlegi helyzetről. -a/. osztályszám.
29.b	Tantárgyak, tanórák, tanerő, legénységi és polgári alkalmazottak száma.
29.c	A javasolt II. megoldási helyzetről. -a/. osztályszám.
29.d.	Tantárgyak, tanórák, tanerő, legénységi és polgári alkalmazottak száma.
30.	Az új rendszer megítélésénél figyelembe veendő nagybani anyagi szempontok.
31.	Létszám helyzetképek.